

การจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี
ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

พระประจักษ์ มาฟู

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
กรกฎาคม 2562
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิ 5 ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี
ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

พระประจักษ์ มาฟู

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้พิจารณา
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี
ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์พรพรรณ นพวิทย์)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

กรกฎาคม 2562

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ดร.ปิยะวัติ โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ช่วยให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้ตลอดมา จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ดั่งมีรายนามในภาคผนวก ที่ได้กรุณาตรวจสอบ แบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถใช้เก็บข้อมูลได้เป็นอย่างดี รวมทั้ง ผู้นำชุมชน ที่ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถาม และให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รัก และนิสิตศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาครั้งนี้มาโดยตลอด คุณค่า และประโยชน์ จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ คงเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง หรือผิดพลาด ผู้ศึกษาขออภัย มา ณ ที่นี้ด้วย

พระประจักษ์ มาฟู

เรื่อง: การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติศึกษากรณีตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ผู้ศึกษาค้นคว้า: พระประจักษ์ ฆาฟู, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ร.ม.(นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2562

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, นโยบายศิลป์ 5

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาข้อมูล โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 369 คน จากจำนวนประชากรในการวิจัย 4,760 คน

ผลการศึกษาข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 26.02 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.22 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 คิดเป็นร้อยละ 41.46 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.37 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.29 ผลการศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติ ในภาพรวม สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป์ 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประมวลผล และกลั่นกรองความรู้ รองลงมา ด้านการบ่งชี้ความรู้ และด้านที่มีระดับสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน น้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงความรู้

Title: KNOWLEDGE MANAGEMENT IN THE IMPLEMENTATION OF THE 5 PRECEPTS TO PRACTICE IN TAMBON RONG CHANG, PADAD DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

Author: Prajak Mafoo, Independent Study: M.P.A. (Public Policy), University of Phayao, 2019

Advisor: Dr. Piyawadee Rohitarachoon

Keywords: Knowledge Management, 5 precepts policy

ABSTRACT

This research aimed to study the process of knowledge management in implementing the five Precepts policy in Rong Chang Sub-district, Pa Daet District, Chiang Rai Province. Moreover, it explored problems guidelines for organizing the process Knowledge in implementing the five Precepts policy in Rong Chang Sub district, Pa Daet District, Chiang Rai Province. According to personal information the sample group was 369 people who collected data using questionnaires. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. In describing information.

The results of the study of the data of personal information users in sex showed that most of the sample group were male, 26.02%, employed 22.22%, had income below 10,000, 41.46%, married status was accounted for 56.37 Bachelor's degree, 26.29% Overall at a high level For the aspect that has the highest operational level, namely, processing and screening knowledge, followed by knowledge indicators And the aspect with the lowest level of community development leadership status of the community leaders is the access to knowledge.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและความหมายของศีล 5	8
การจัดการความรู้	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
กรอบแนวคิดการวิจัย	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ).....	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการเรียนรู้ ในการนำนโยบายคสช 5 ไปปฏิบัติ	87
5 บทสรุป	95
สรุปผลการวิจัย	95
อภิปรายผลการวิจัย	102
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย	112
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	122

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากร.....	5
2 แสดงผลการเลือกสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา.....	5
3 แสดงจำนวนประชากรใน 12 ชุมชน ในสังกัดของตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย.....	66
4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างใน 12 ชุมชน ในสังกัดของตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย	67
5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพ และระดับการศึกษา	74
6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวม 7 ด้าน.....	77
7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการบ่งชี้ความรู้	78
8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการค้นหาความรู้หรือ การกำหนดความรู้	79
9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ...	80
10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการประมวลผลและกลั่นกรอง ความรู้.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิสร 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึงความรู้.....	83
12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิสร 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้..	84
13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิสร 5 ไปปฏิบัติในตำบล โรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเรียนรู้.....	86

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	64
---	------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ก่อนรัฐบาลโดยการนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (เริ่มดำรงตำแหน่ง 24 สิงหาคม 2557-ปัจจุบัน) เข้าบริหารประเทศนั้น สังคมไทยตกอยู่ภายใต้ของสภาวะการณ์ความขัดแย้งตึงเครียด เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ มีการใช้ความรุนแรง ประชาชนรวมกลุ่มชุมนุมและเผชิญหน้ากัน มีการใช้อาวุธสงครามจนเป็นเหตุให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐบาลบาดเจ็บและเสียชีวิต เหตุการณ์ความแตกแยกที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลาหลายปีนี้ได้ส่งสมจนกลายเป็นบาดแผลที่ร้าวลึกของคนในสังคมไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทางคณะรัฐบาลคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงได้มีเป้าหมายและภารกิจหลักของรัฐบาลในการเข้ามาบริหารประเทศ มุ่งที่จะยุติสถานการณ์การเผชิญหน้าอันนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรง มุ่งสร้างเสถียรภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของพี่น้องประชาชน ในการนี้รัฐบาลร่วมกับคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงพยายามดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจะยุติความขัดแย้ง ยุติการใช้ความรุนแรง และพยายามสร้างบรรยากาศความปรองดองสมานฉันท์ของสังคมโดยรวมด้วยมุ่งหวังให้ประชาชนเพื่อนร่วมชาติ สามารถหันกลับมาดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ดังที่เคยเป็นมา คณะรัฐบาลและคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ มีการกระจายศูนย์อำนาจสั่งการให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยเฉพาะองค์การของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำโดยคณะสงฆ์เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช (ดำรงพระยศ พ.ศ. 2556-12 กุมภาพันธ์ 2560) มีดำริที่จะเสริมสร้างและสมานฉันท์ของคนในชาติ (พ.ศ. 2557) ให้เกิดความสงบสันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน และตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน 5,914 หน่วยทั่วประเทศ ที่ได้ดำเนินการตามหัวข้ออบรม 8 หัวข้อ คือ (1) ศีลธรรมและวัฒนธรรม (2) สุขภาพอนามัย (3) สัมมาชีพ (4) สันติสุข (5) ศึกษาสงเคราะห์ (6) สาธารณสงเคราะห์ (7) กตัญญูกตเวทิตาธรรม และ (8) สามัคคีธรรม โดยมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว

โดยกำหนดเป้าหมายทุกตำบล ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ พร้อมทั้งตั้งเป้าตัวชี้วัด ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล
 อย่างเป็นรูปธรรม ภายใน 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560)

การจัดการความรู้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมสู่สังคมเศรษฐกิจ
 ฐานความรู้ หรือสังคมอุดมปัญญา เนื่องจากสังคมไทยจำเป็นต้องขับเคลื่อนทุกภาคส่วนของสังคม
 สู่สังคมอุดมปัญญา จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการความรู้ขึ้น
 ในสังคม ดังนั้น เมื่อองค์กรใดมีการจัดการความรู้ ย่อมจะทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
 (ประพันธ์ ผาสุขยัต, 2547, หน้า 6) กล่าวคือ องค์กรจะมีลักษณะเด่นในการสนับสนุนให้บุคลากร
 มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สร้างความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ ต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต
 มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร สนับสนุนให้มีการนำ
 ความรู้ฝังลึกของบุคลากรออกมาใช้ประโยชน์ และมีการเพิ่มคุณค่าให้แก่ความรู้ขององค์กรตลอดเวลา
 องค์กรจำนวนมากให้ความเห็นว่า เมื่อได้นำการจัดการความรู้เข้าไปใช้ในองค์กรแล้วได้รับ
 ประโยชน์เด่นชัด ทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
 (ประพันธ์ ผาสุขยัต, 2547, หน้า 8) เมื่อพิจารณาประโยชน์ของการนำการจัดการความรู้มาใช้
 ในองค์กรจะเกิดประโยชน์หลายประการ การตอบสนองต่อปัญหาขององค์กรเร็วขึ้น องค์กร
 ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ความสามารถในการแข่งขัน
 ขององค์กรดีขึ้น รวมทั้งการสื่อสารภายในองค์กรดีขึ้นด้วย ส่วนประโยชน์ที่มีต่อบุคลากร ได้แก่
 บุคลากรมีการปรับตัวและมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
 และที่สำคัญ คือ บุคลากรจะมีความสุขในการทำงาน มีความรักเพื่อนร่วมงานและองค์กรมากขึ้นด้วย
 สำหรับประเทศไทย มี 3 หน่วยงาน ที่มีองค์ความรู้ และการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้
 อย่างกว้างขวาง คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
 และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำหรับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
 และ ก.พ.ร. เน้นความสำคัญของผลประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ โดยได้ให้คำนิยามว่า การจัดการความรู้
 เป็นกระบวนการในการนำความรู้ที่มีอยู่หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร
 โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยน และใช้ความรู้ เป็นต้น
 แต่สำหรับ สคส. เน้นประโยชน์ที่ทั้งบุคคลและองค์กรจะได้รับจากการจัดการความรู้ โดยนิยามว่า
 การจัดการความรู้ คือ กระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยย่อย
 ขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีเป้าหมาย
 การพัฒนางาน และพัฒนาคน (ประพันธ์ ผาสุขยัต, 2547, หน้า 9)

สภาพการดำเนินงานการจัดการความรู้อย่างไม่เป็นระบบจากการสังเกตจากผู้ศึกษา
 ในเขตตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ทางคณะสงฆ์และประชาชนในเขตตำบลโรงช้าง

อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ได้เริ่มน้อมนำเอานโยบายศีล 5 มาเผยแพร่ และณรงค์ เรื่องการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผักผ่นพัฒนาสร้างนิสัยที่ดี โดยการ “คิดดี พูดดี ทำดี” อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพราะ “นิสัยที่ดี เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครอบคลุมอบอุ่น และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุข” โดยยึดหลักการสำคัญ คือ “เปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก” โดยอุปนิสัยที่รณรงค์ให้สมาชิกหมั่นปฏิบัติมีอยู่ 7 ข้อ เรียกว่า 7 กิจวัตรความดี ถ้าผักผ่น พัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะส่งผลให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ ที่สูงยิ่งขึ้นไป เช่น ความเคารพ ความกตัญญู ความอดทน เสียสละ เป็นต้น สภาพปัญหาการจัดการความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบัน จากการศึกษา และสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า คณะสงฆ์และประชาชนยังไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่สามารถนำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ หรือทักษะที่ถูกพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ (Tacit Knowledge) ไปแปรเปลี่ยนให้เป็นองค์ความรู้ที่สามารถถูกแปล และจัดเก็บไว้ในรูปแบบของเอกสารได้ (Explicit Knowledge) รวมถึงไม่สามารถนำเอาความรู้ที่ถูกจัดเก็บไปทำการถ่ายทอดและพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ และวิธีการจัดการความรู้ เพื่อให้องค์กรสามารถปฏิบัติการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ศึกษาการจัดการความรู้ในการน้อมนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับคณะสงฆ์ และประชาชน ในเขตตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในการน้อมนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการน้อมนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการจัดการความรู้ในการน้อมนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีกระบวนการอย่างไร

2. การจัดการความรู้สามารถพัฒนาการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ได้อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ประกอบด้วยกิจกรรม 7 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนการจัดการความรู้ และขั้นตอนที่ 7 เป็นการเรียนรู้ ดังนี้

- 1.1 การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)
- 1.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition)
- 1.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)
- 1.4 การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)
- 1.5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)
- 1.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)
- 1.7 การเรียนรู้ (Learning)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวนประชากรชาย 2,394 คน จำนวนประชากรหญิง 2,366 คน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,760 คน สถิติประชากร ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2560 จำนวนประชากรชาย 2,385 คน จำนวนประชากรหญิง 2,393 คน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,778 คน และสถิติประชากรข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2561 จำนวนประชากรชาย 2,355 คน จำนวนประชากรหญิง 2,383 คน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,738 คน (ข้อมูลจากระบบสถิติทางทะเบียน ส่วนบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร

ลำดับที่	พ.ศ.	จำนวน		รวม
		ประชากรชาย	ประชากรหญิง	
1	2559	2,394	2,366	4,760
2	2560	2,385	2,393	4,778
3	2561	2,355	2,383	4,738

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย รายละเอียด
ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเลือกสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา

ลำดับที่	ชุมชน	จำนวน		สัดส่วน
		ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง	
1	บ้านโป่งสลี	445	35	9.49
2	บ้านสันกอง	638	50	13.55
3	บ้านโป่ง	397	31	8.40
4	บ้านโรงช้างใต้	624	48	13.01
5	บ้านโรงช้างเหนือ	245	19	5.15
6	บ้านเด่น	345	27	7.32
7	บ้านดอนแก้ว	589	46	12.47
8	บ้านศรีบังวัน	377	29	7.86
9	บ้านทุ่งธนาลัย	225	17	4.61
10	บ้านศรีสมิตร	183	14	3.79
11	บ้านโป่งศรีนคร	302	23	6.23
12	บ้านทุ่งศรีทอง	390	30	8.13
รวม		4,760	369	100.00

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 369 คน ในแต่ละชุมชนประชากรมีสิทธิ์ถูกเลือก ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อของประชากรให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่คำนวณตามตาราง 2 โดยเข้าไปเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชน ผู้วิจัยได้ประสานและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ขออนุญาตอธิบายแบบสอบถามให้เข้าใจให้กับกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชุมชน โดยผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างช่วยตอบแบบสอบถาม และขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังจนกว่าจะครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาดำเนินการระหว่าง เดือนสิงหาคม 2559 ถึง เดือนธันวาคม 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

นโยบาย หมายถึง หลักการและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ

การนำนโยบายปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการขององค์กรที่จะนำเอานโยบายต่าง ๆ ที่มีการกำหนดขึ้นมาออกไปปฏิบัติ เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายอย่างเด่นชัดที่สุด

ศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม มีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกาคือข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน 5 ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคม

ศีล 5 หมายถึง พื้นฐานที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธทุกคนยึดถือปฏิบัติเป็นหลักของชีวิตมี 5 ข้อ ดังนี้

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการฆ่า การทำลายการเบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความสิ้นชีวิตหรือเดือดร้อนอย่างเด็ดขาด เพื่อเคารพให้เกียรติในสิทธิแห่งการมีชีวิตอยู่ในสังคม และในโลกร่วมกัน ทั้งป้องกันเหตุร้ายอันอาจเกิดจากความเคียดแค้นของผู้อื่น เพราะความที่ตนถูกรังแกทำร้ายก่อน

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี หมายถึง เว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด เช่น ลัก ฉ้อ โกง ฉกชิง วิ่งราว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเคารพในสิทธิแห่งการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่เขาหามาได้ด้วยความสุจริตยุติธรรม

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิสสา จารา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการประพฤติผิดในทางกาม คือ การล่วงละเมิดในสตรี หรือบุรุษ ผู้เป็นภรรยาหรือสามีของผู้อื่น หรือเป็นบุคคลต้องห้าม

ด้วยเหตุผลใด ๆ เพื่อเคารพในสิทธิแห่งการมีคู่ครองเป็นหลักฐานตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม มนุษย์ผู้เจริญด้วยวัฒนธรรม และอารยธรรม

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทาเวรมณี หมายถึง เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดุญแห่ให้แตก ความสามัคคี พูดคำหยาบคาย เช่น คำด่า คำลบหลู่ดูหมิ่นเหยียดหยาม และคำพูดเพื่อจ้อเหลวไหล ไร้สาระ เพื่อเคารพในสิทธิแห่งการได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง ดีงาม ของสมาชิกในสังคม ทั้งเป็นการสร้างความซื่อตรงให้เกิดขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในระหว่างกัน

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัณชปะมาทัตถานาเวรมณี หมายถึง การไม่เสพเครื่องดองของเมา หรือเสพสารเสพติดชนิดต่าง ๆ คือ เว้นขาดจากการเสพสิ่งมีเมาให้โทษทุกชนิด อันเป็นสาเหตุของการขาดสติในการทำกิจกรรม หรือภารกิจต่าง ๆ และกลายเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงทางสังคมด้วย

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการเรียนรู้คนในองค์กรโดยอาศัย กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กันของคนในองค์กรเดียวกัน และนำความรู้ที่ได้มา โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รูปแบบการจัดการความรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ประกอบด้วยกิจกรรม 7 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนการจัดการความรู้ และขั้นตอนที่ 7 เป็นการเรียนรู้ ได้แก่

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition)
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)
5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)
7. การเรียนรู้ (Learning)

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบแนวทางการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

2. ผลจากการศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการความรู้ ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และในพื้นที่อื่น ๆ แม้มีบริบทที่แตกต่างไป ให้มีประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการจัดการความรู้ในการน่านโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย อาศัยหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารแนวคิดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและความหมายของศีล 5
2. การจัดการความรู้
  - 2.1 แนวคิดและความหมายของความรู้
  - 2.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการจัดการความรู้
  - 2.3 ขั้นตอนในการดำเนินการในการจัดการความรู้
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและความหมายของศีล 5

ความหมายของศีลในทางพระพุทธศาสนา

ศีลในทางพระพุทธศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมมนุษย์ในทุกด้านของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนไทยนั้นมีความผูกพัน ประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติ จนทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ประชาชนส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ตางมีเมตตา เอื้อเฟื้อ อนุเคราะห์ เสียสละ เป็นที่ตั้งตลอดมา ด้วยคุณของพุทธธรรมคำสอนแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนให้มีอิสระจากปัจจัยที่เป็นเหตุแห่งเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง ทั้งทางกาย และทางใจ ทางกาย หมายถึง การไม่สร้างกรรมวิบัติเสียหายแก่บุคคลอื่น ส่วนทางใจ คือ อิสระจากกิเลส เครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย อันตรวนชีวิตความเป็นอยู่ของตน เพื่อนำสันติภาพและสันติสุขมาสู่โลกมนุษย์ พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาของบูรพาที่นำภาวะความเปลี่ยนแปลงของตน ของสังคม โดยใช้ศาสนธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เป็นหลักยึดถือประพฤติปฏิบัติ ในส่วนของคำสั่งนั้น ได้แก่ ขอบปฏิบัติซึ่งบังคับไว้เป็นขอรหัสให้กระทำ เรียกว่า ศีล เป็นขอยกเว้นที่วางไว้เป็นกฎระเบียบ ในส่วนของคำสอน ได้แก่ คำแนะนำ คำชี้แจง การศึกษาอบรมอันเป็นหลักที่ทรงวางไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติที่เรียกว่า พระธรรม ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้า เป็นความดีงามแห่งชีวิตความเป็นอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย

Commented [WU1]: ท่านคะ อาจารย์ขอให้ท่านพิจารณาใส่ตัวเลขในหัวข้อต่างๆ ทำลำดับให้ชัดเจน เพราะมีฉะนั้นท่านจะทำสารบัญชากันคะ เช่น

1.....

1.1

1.1.1

ให้ท่านพิจารณาให้เหมาะสมด้วยค่ะ เพราะตอนนี้ท่านมีเฉพาะหัวข้อ นะคะ

Commented [WU2R1]:

ทั้งร่างกายและจิตใจได้ในสังคมโดยรวม ในเรื่องของศีล ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารตำราวิชาการต่าง ๆ และได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังนี้

กรมการศาสนา (2525, หน้า 20) ได้กล่าววา ศีล หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของภิกษุ เพื่อให้สำเร็จในพระปาฏิโมกข์ ความถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และสาธุชน เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้จะมีประมาณน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาทั้งหลาย ความสำรวมระวัง ความไม่ก้าวล่วงในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึง การสำรวมกาย วาจา และใจ ให้สงบเรียบร้อย

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538, หน้า 274) ทรงให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ เจตนาที่จะระวังรักษาความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยปราศจากโทษ

พุทธทาสภิกขุ (2539, หน้า 56) ได้อธิบายว่า “ศีล” หมายถึง ความเพนปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างตามที่ควรทำ อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรก ไม่มีความเศร้าหมองให้เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ไดบัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะปกติ เกิดขึ้นที่กาย วาจา ใจ

ไชยวัฒน์ กปลาญจน (2542, หน้า 52) ได้กล่าววา เจตนา คือ ความตั้งใจไม่ทำกรรมชั่ว มีการฆ่าสัตว์ เบนตน ความงดเว้นจากการทำกรรมชั่วนั้นใดก็ดี สติเป็นต้นเหตุที่เกิดขึ้น อันเป็นเหตุให้ยับยั้งการทำกรรมชั่วครั้งนั้น ๆ ได้ก็ดี ชื่อว่า “ศีล” เรียกว่า “ศีล” โดยความหมายว่า การตั้งกายและวาจา โดยชอบธรรม

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2542, หน้า 767) ได้กล่าววา “ศีล” หมายถึง การไม่เจตนาละเมิดระเบียบ ไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการการกระทำ ศีล ก็คือ ความไม่ละเมิด ไม่เบียดเบียน อีกอย่างหนึ่ง ศีล ยู่ที่ความสำรวมระวัง คอยปิดกั้นหลักเกณฑ์ ไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น ถ้ามองให้ลึกที่สุดสภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนคนอื่นด้วยกาย วาจา ใจ

ไสว มาลาทอง (2542, หน้า 109) ได้กล่าววา ศีล 5 หรือเบญจศีล หมายถึง เจตนาหรือความตั้งใจประพฤติ งดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา ใจ เรียกโดยทั่วไปว่า “ศีล 5” เรียกตามบทบัญญัติว่า “สิกขาบท 5”

แก้ว ชิตตะชบ (2550, หน้า 203) ได้กล่าววา คำว่า ศีล(ศีล) แปลได้หลายนัย เช่น แปลวา ปกติธรรมชาติ ความเคยชิน เยือกเย็น เกษมสุข ในที่นี้แปลวา ปกติ การทำให้เป็นปกติ ธรรมชาติ ความประพฤติที่ดี ความตั้งใจงดเว้น และความสำรวมระวังไม่ล่วงละเมิดบัญญัติอันชอบธรรม คือ การรักษา กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ความประพฤติชอบทางกาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ใน

ความดีงาม การรักษาปกติ ระเบียบวินัยปกติ มารยาทดีปราศจากโทษ ขอปฏิบัติในการฝึกให้ดีขึ้น ขอปฏิบัติในการควบคุมคนให้อยู่ในความไม่เบียดเบียนกัน หรือการควบคุมพฤติกรรมส่วนตัวของคนเรา

สรุปได้ว่า ศิล หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามให้เป็นที่พอใจโดยปกติชน สงเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางดานร่างกาย และจิตใจ เขาถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อย และทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออกอันเป็นการยกระดับจิตใจ เขาถึงแก่นแท้ในหลักธรรม อันเป็นคุณธรรมอันดีงามทั้งปวง อาจกล่าวสั้น ๆ ว่า ศิล คือ ขอความไม่ให้ความชั่วทุจริตของพระพุทธศาสนา นั้นเอง

ประเภทของศิลปะในพระพุทธศาสนา

แกว ชิตตะชบ (2550, หน้า 205) กล่าววว่า ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของศิลปะไว้มือยหลายชั้น หลายระดับ จัดแบ่งได้หลายประเภท เพื่อให้เหมาะกัวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบัน แห่งบุคคล ศิลทานจัดไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. ศิล 5 หรือเบญจศิลปะ เป็นศิลปะขั้นพื้นฐานของศิลปะทั้งปวง กล่าวคือ ศิลทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นศิลปะของอุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนศิลปะของพระภิกษุณี นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของศิลปะ 5 สำหรับศิลปะ 5 นี้ กำหนดเป็นศิลปะสำหรับฆราวาสผู้ครองเรือนทั่วไปที่ควรศึกษามีชื่อเรียกวว่า นิจศิลปะ ศิลที่ควรรักษาเป็นนิจ ปกติศิลปะ ศิลที่ควรรักษาให้เป็นที่ปกติ บางเรียกวว่า มนุสสธรรม หรือมนุษยธรรม คือ ธรรมของมนุษย์ หรือทำให้เป็นมนุษย์

2. ศิล 8 (อัฐศิลปะ) หรือศิลปะอุโบสถ เป็นศิลปะที่มีพื้นฐานจากศิลปะ 5 โดยเน้นการไม่เสพกาม การรู้จักรับประทานอาหารจำกัดเวลา การหัดลดละการหาความสุขจากสิ่งบันเทิง การงดใช้เครื่องนุ่ง เครื่องนอน พุกหุหุรา เป็นการฝึกตนให้รู้จักใช้ชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุภายนอกมากเกินไป ศิล 8 นี้ เป็นเครื่องเสริมโอกาสในการพัฒนาชีวิตทางดานจิตใจ และปัญญา เป็นศิลปะสำหรับฝึกตนให้ดียิ่งขึ้นไปกวาคฤหัสถ์ปกติทั่วไป

3. ศิล 10 (ทศ ศิล) หรือสิกขาบท 10 ประการ เป็นศิลปะสำหรับสามเณร สมานานรักษา คำว่า สามเณร แปลวว่า เหลากอของสมณะ หมายถึง เด็กชายผู้ศึกษาอบรมตามหลักไตรสิกขา เพื่อเตรียมเป็นพระภิกษุ

4. ศิล 227 หรือสิกขาบท 227 เรียกวว่า ปาฏิโมกขสังวรศิลปะ คือ การสำรวมระวังในพระปาฏิโมกข เณรขอที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ปฏิบัติตามขอที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต พุทธบัญญัติที่เป็นขอห้ามสำหรับพระภิกษุผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

5. ศิล 311 หรือสิกขาบท 311 เปนพุทธบัญญัติที่เปนขอมหาสำหรับสตรี ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทเปนพระภิกษุณี ในพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า ในพระพุทธศาสนาไดแบ่งประเภทของศีลเอาไว้ 5 ประเภท คือ ศิล 5 หรือเบญจศีล เปนพื้นฐานของศีลทั้งปวง กำหนดเปนศีลสำหรับฆราวาส ศิล 8 หรือศีลอุโบสถเปนศีลสำหรับภิกษุหรือภิกษุณีในพระพุทธศาสนา และปัญญาให้ดียิ่งขึ้นไป ศิล 10 สำหรับสามเณรสมาทานรักษาเพื่อเตรียมเปนภิกษุ ศิล 227 เรียกว่า ปาฏิโมกขสังวรศีล เปนพุทธบัญญัติเพื่อสำรวมในพระปาฏิโมกข สำหรับบุรุษอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ศิล 311 เปนพุทธบัญญัติ ในสวนของสตรีที่บวชเปนภิกษุณี นอกจากนี้ ศิลยังแบ่งตามจุดหมายของการรักษาได้ 2 ประเภทสำคัญ ได้แก่ โลกียศีล และโลกุตระศีล จุดมุ่งหมายให้ปฏิบัติยกระดับชีวิตให้พัฒนาดีขึ้น และการอยู่อาศัยอย่างมีความสุขในโลก เรียกว่า โลกียสุข (สุขในโลก) ศิลที่ปฏิบัติมุ่งถึงการปฏิบัติ เพื่อดับกิเลสอาสวะทั้งปวง ซึ่งเรียกว่า โลกุตระศีล ดังกล่าวนี

จุดมุ่งหมายของการรักษาศีล 5

ไสว มาลาทอง (2542, หน้า 117-120) กล่าวว่า เบญจศีลเปนบทบัญญัติทางสังคมที่มนุษย์รุ่นก่อน ๆ ได้วางไว้ เปนหลักขอปฏิบัติสำหรับปกครองหมู่คณะ เพื่อให้หมู่คณะดำรงชีวิตอยู่รวมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบกัน เบญจศีลเปนเครื่องมือสำหรับวัดความเป็นมนุษย์ เปนเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้นั้นมีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์หรือไม่เปนมนุษย์ธรรม คือธรรมที่เปนเครื่องวัดความเป็นมนุษย์ เพราะศีลแต่ละข้อนั้นทวนวงไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในแต่ละทาง ดังนี้

1. เบญจศีล ข้อที่ 1
  - 1.1 เพื่อให้มีเมตตาธรรม ไม่เบียดเบียนกัน
  - 1.2 เพื่อให้ชีวิตมีความปลอดภัย ไม่ตองหวาดระแวงกันและกัน
  - 1.3 เพื่อให้ประกอบกิจการงาน และประพฤติธรรมดีโดยสะดวก
  - 1.4 เพื่อเปนพื้นฐานให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันไดต่อไป
  - 1.5 เพื่อให้อยู่รวมกันได้อย่างสงบสุข
  - 1.6 เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต
2. เบญจศีล ข้อที่ 2
  - 2.1 เพื่อให้ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
  - 2.2 เพื่อให้รักและเคารพเกียรติของตนเอง
  - 2.3 เพื่อให้เคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น
  - 2.4 เพื่อให้เกิดความมั่นใจในทรัพย์สินของตนเองไม่ต้องวิตกกังวล

- 2.5 เพื่อให้อยู่รวมกันได้อย่างสงบสุข
- 2.6 เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต
- 3. เบญจศีล ข้อที่ 3
  - 3.1 เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ไหววใจกันได้
  - 3.2 เพื่อให้เคารพสิทธิความเป็นสามีภรรยาของกันและกัน
  - 3.3 เพื่อป้องกันการหยارาง การแตกราว ภายในครอบครัว
  - 3.4 เพื่อสร้างความมั่นคงและความอบอุ่นภายในครอบครัว
  - 3.5 เพื่อให้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข
  - 3.6 เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต
- 4. เบญจศีล ข้อที่ 4
  - 4.1 เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจ และไว้วางใจกันได้
  - 4.2 เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
  - 4.3 เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกันและกันไว้
  - 4.4 เพื่อให้ชาวประชาประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
  - 4.5 เพื่อให้อยู่รวมกันด้วยความสงบสุข
  - 4.6 เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต
- 5) เบญจศีล ข้อที่ 5
  - 5.1 เพื่อสนับสนุนการรักษาศีล 4 ของของตน ให้เกิดมีขึ้น
  - 5.2 เพื่อให้มีสติรอบคอบสามารถควบคุมใจตัวเองได้
  - 5.3 เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน
  - 5.4 เพื่อป้องกันสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตมิให้เสื่อม
  - 5.5 เพื่อป้องกันอาชญากรรม มิจฉาชีพและการกระทำทุจริตต่าง ๆ
  - 5.6 เพื่อให้อยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข
  - 5.7 เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

แนว ชิตตะขบ (2550, หน้า 210-212) ไตกลาวไว้ว่า นักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนานั้น ได้ชี้จุดสำคัญที่คนเราต้องสร้างฐานไว้ใหม่มั่นคงเป็นพิเศษ 5 จุด ซึ่งเป็นการปดช่องทางที่จะทำให้ตนเองเสียหาย 5 ทางด้วยกัน โดยวิธีที่ทานวานี้ก็คือ การรักษาศีล 5 คือ ศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต หรือหามฆ่าสัตว์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความโหดร้าย ไรเมตตา ศีลข้อที่ 2 เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยอาการที่เป็นโจรขโมย หรือหามลักทรัพย์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะอาชีพทุจริต จิตคิดดลัทธิขโมย ศีลข้อที่ 3 เว้นจาก

การประพุดิผิดในกาม หรือหามประพุดิผิดทางเพศ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความเงาซุ ส่ำสอนทางเพศ หรือมกมากในกาม คีลขอที่ 4 เวนจากการกลวคำเท็จ หามพุดเท็จ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะคำพุดโกหกหลอกลวง คีลขอที่ 5 เวนจากการตีมน้ำเมา คือ สุรา เมาเร็ย หรือหามตีมน้ำเมาเพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมีนเมา ประมาท ชาติสดียบั้งั้งใจในการทำซั้ว

ตามทีกลวมานี้ จะเห็นไคววาเบญจคีลนี้มีความสำคัญยิ่งสำหรับสังคมนาษย ถ้าหากคนในสังคมตั้งมั่นอยู่ในเบญจคีลโดยทั่วถึงกันแล้ว สังคมก็มีความมั่นคงสงบสุขอยางแน่นอน ผู้ใดมีเบญจคีลผู้นั้นยอมเป็นที่พึ่งปรารณนาของสังคม ไม่วาจะทำอะไรติดตอประสานงานกับใคร จะขอความร่วมมือจากใครก็ยอมได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ เบญจคีลจึงมีความสำคัญยิ่งตอการเสริมสรองการพัฒนาคอบคร้ว ซึ่งเปนนสวนอยอยของสังคมให้มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตตอไป

สรุปไคววา คีล 5 เปนพื้นฐานแห่งการประพุดิผิดของคน นับวาเปนกุศลธรรมล้ำคัญทีคนเราควรประพุดิ หากจะเปรียบคีล 5 กับสวนประกอบของบาน ก็เปรียบได้กับสวนของเสาบานนั้นเอง คีล 5 นั้น จัดเปนมุขยธรรมที่จำเป็นในสังคมนาษย เพราะคนเรานั้นตองอยุรวมกันเปนสังคม แต่ละคนตองปฏิบัติตนอยู่ในหลักการที่ตองช่วยตนเองและคนอื่นให้ดำเนินชีวิตโดยอยางสงบสุข คือ ไม่เบียดเบียนกันไม่วาในเรื่องใด ๆ รวมทั้งไม่เบียดเบียนตนเองอีกด้วย เบญจคีลจึงเปนหลักการที่ประเสริฐ ทีจะทำใหญ่บุคคล สังคม อยุอยางเปนสุข

องคประกอบทีเปนขอปฏิบัติของเบญจคีล

สมเด็จจพระมหาสมณเจา กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538, หน้า 5) กลววา คีล 5 แปลวา ลิกขาบท ทีผู้ประพุดิปฏิบัติ คีศึกษา และงดเวณ องคแห่งคีลแต่ละขอ้นั้น จัดเปนลิกขาบท 5 ประการ รวมเรียกวา เบญจคีล ซึ่งแปลงมาจาก คำวา “ปญจ ลีลานี” ในคัมภีรพระไตรปฎก สวนมากเรียกวา ลิกขาบท 5 คือ องคแห่งคีลอยางหนึ่ง ๆ ซึ่งเปนขอหามเพื่อการฝกตนและฝกฝนอบรมของพุทธศาสนิกชนฝายคฤหัสถ์ สำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมนาษยให้อยู่ในสภาพทีเอื้อตอการสรองสรรดสิ่งงามแกชีวิต สังคม การดำเนินชีวิตให้อยู่ดี คีล 5 จึงเปนพื้นฐานของคีลทั้งปวง มี 5 ลิกขาบท ประกอบด้วย

1. คีล 5 ลิกขาบทที่ 1 ปาณนาติ ปาตา เวมณี คือ เวนจากการฆ่าสัตว์
2. คีล 5 ลิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวมณี คือ เวนจากการลักทรัพย์
3. คีล 5 ลิกขาบทที่ 3 กามเมสุมิจจาจารา เวมณี คือ เวนจากการประพุดิผิดในการ
4. คีล 5 ลิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวมณี คือ เวนจากการกล วาเท็จ
5. คีล 5 ลิกขาบทที่ 5 สุราเมาเร็ยมัชชปมาทัฎฐานา เวมณี คือ เวนจากการตีมน้ำเมา

ศีล 5 ลิกขาบทที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี

ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เวรจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลง เวรจากฆ่าสัตว์ทุกชนิด คำว่าสัตว์ในที่นี้หมายถึงมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉานที่มีชีวิตอยู่ แม้ที่สุดซึ่งยังอยู่ในครรภ์ทุกประเภท ไม่มีกำหนด ลิกขาบทนี้บัญญัติขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ไห่มนุษย์เบียดเบียนกันและไม่ให้เบียดเบียนสัตว์อื่นอีกด้วย ฟังหวังจะให้ปลูกเมตตาจิตในสัตว์ทุกจำพวก การตั้งใจจะไม่ทำร้ายต่อผู้อื่นเป็นประจำ เมื่อปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องย่อมเกิดเป็นปกติความคิดที่จะฆ่าหรือทำร้ายกันก็ย่อมไม่เกิดขึ้น เป็นการอบรมให้เกิดเมตตาจิตคิดสงสารเห็นใจในสัตว์อื่น ๆ มนุษย์ผู้มีความปรารถนาดีต่อกันเสมอ โดยตระหนักถึงความสำคัญของทุกชีวิตที่อยู่รวมกันในโลกทุกชีวิต ย่อมต้องการความสุขด้วยกัน ไม่มุ่งทำร้ายกัน ชีวิตร่างกายทุกชีวิตก็ย่อมดำเนินไปทางหนทางอย่างปกติ สันติสุขก็เกิดขึ้นในสังคม ตรงกันข้ามหากคนสวนใหญ่ขาดศีลข้อนี้ ย่อมอยู่กันอย่างหวาดระแวง หาดความสุขไม่ได้ ดังนั้นศีล 5 ดังกล่าวนานี้ จึงเป็นหลักสำหรับการควบคุมพฤติกรรมทางกายไม่ให้กระทำความผิด ทำอันตรายแก่ร่างกายและชีวิต ให้เกิดเมตตาจิตคิดช่วยเหลือกันเกิดขึ้น ในทางด้านจิตใจ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538, หน้า 7) ทรงแสดงว่าเมื่อเพ่งถึงความเมตตาจิตเป็นใหญ่ ปาณาติปาตาเวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีขอบเขตของลิกขาบททั้งนี้โดยตรงและโดยอ้อม ผู้รักษาดองเว้นเพื่อใหบริสุทธิบริบูรณ์ คือ การฆ่า การทำให้ตายด้วยตนเอง การทำให้บาดเจ็บสาหัส เช่น ตาบอด แขนหัก การทรมารรมด้วยการใช้แรงงานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปดวยวิธีทรมาน การผลาญสัตว์ เช่น ยุยงให้สู้กันเพื่อความสนุกสนาน สวนโทษหนักเบาขึ้นอยู่กับสัตว์ที่ถูกฆ่า และความพยายามของผู้ฆาเรียกว่า ประโยค คือ ความเพียรพยายามในการทำปาณาติปาต ซึ่งเป็นองค์แห่งการตัดลีนวามีโทษน้อย หรือมาก การฆานั้นไม่ว่าฆาตกรมนุษย์หรือสัตว์ ถือว่าเป็นบาปเหมือนกัน ซึ่งกำหนดได้จากหลัก 3 ประการ คือ

1. กำหนดโดยวัตถุมี 3 อย่าง คือ

1.1 ฆาตกร หรือสัตว์ที่ไม่มีชีวิต ไม่ได้ประทุษร้ายตนและผู้อื่น มีโทษมาก

1.2 ฆาตกร หรือสัตว์ที่มีอุปการคุณแก่ตน เช่น มารดา-บิดา วัว กระบือที่ช่วยทำไร่

ไถนา มีโทษมาก

1.3 ฆาตกร หรือสัตว์ที่มีคุณงามความดี เช่น ผู้ถือศีล ผู้มีคุณต่อสังคม ยิ่งมีคุณมากมี

ความดีมาก ยิ่งมีโทษมาก

2. กำหนดโดยเจตนามี 3 อย่าง คือ

2.1 ตั้งใจหาโดยหาเหตุผลไม่ได้ เช่น เขาไม่มีโทษถึงตาย ไม่ได้เตรียมจะทำร้ายตน ถือว่ามีโทษมาก

2.2 ฆ่าโดยกิเลสมีกำลังกล้า เช่น ด้วยความโลภจึงรับจ้างฆ่าเขา มีความโลภมาก ยิ่งมีโทษมาก

2.3 ฆ่าด้วยความพยายามอันร้ายกาจ ผลบุญให้เขาพินาศ พยายามมากมีโทษมาก

2.4 กำหนดโดยประโยค หมายถึง ความพยายามหาวิธีการฆ่า ถ้าใช้ความพยายามมาก มีโทษมาก กล่าวคือ ยิ่งทรมาณมากมีโทษบาปมาก เช่น การทุบตีให้บอบช้ำ ตองทอนทุกขทรมาณ จนตาย มีโทษมาก เพราะผู้ถูกฆ่าได้เสวยทุกข์เวทนาอย่างมาก

ปน มุฑุกันต (2514, หน้า 421-422) กล่าวว่า ผู้รักษาศีลขोन้นอกจากจะระวังไม่ให้ศีลขาด เพราะปาณาติบาตแล้ว ระวังจากการกระทำที่เป็นฉาษาของปาณาติบาตได้ ก็ทำให้ศีลของตนบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น ถ้าเว้นไม่ได้ศีลของเขาก็ต่างพรอย เหมือนผ้าที่ไม่ขาดแต่สกปรก เรียกว่า ฉาษา ปาณาติบาต คือ

1. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้อวัยวะของเขาเจ็บปวด พิกลพิการ
2. การทรกรรม คือ การทำความลำบากแก่สัตว์เกินเหตุ เช่น การชิงานหนักเกินกำลัง
3. กักขังในที่แคบ ไม่สามารถเปลี่ยนอิริยาบถได้
4. นำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาณ เช่น ลากไป
5. ผจญสัตว์ เช่น เล่นชนไก่ กัดปลา “การงดเว้นจากการกระทำสิ่งเหล่านี้เป็นบริวารของการรักษาศีลข้อที่ 1”

แก้ว ชิตตะชบ (2550, หน้า 208) กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยบุคคลผู้ที่จะล่วงละเมิดผิดศีลข้อที่ 1 หรือเรียกว่า ศีลขาดนั้น ประกอบไปด้วยองค์ 5 ประการ คือ

1. ปาโณ สัตว์มีชีวิต
2. ปาณสญฺเจตา รูวาสัตว์มีชีวิต
3. วรกจิตฺตํ มีจิตคิดจะฆ่า
4. อุปกุกโม ทำความพยายามฆ่า
5. เตน มรณํ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

เมื่อบุคคลมีความพยายามในการฆ่าสัตว์มีชีวิตที่พร้อมด้วยองค์ประกอบทั้ง 5 ดังกล่าว ศีลจึงขาด ถ้าไม่ครบองค์ประกอบทั้ง 5 นี้ แม้องค์ใดองค์หนึ่ง เช่น ไม่มีจิตคิดจะฆ่า เช่นนี้ ศีลไม่ขาด แต่เป็นเพียงต่างพรอยเท่านั้น

ศีล 5 ลิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี

พระมหาเถรศรีสุทนต์ (2547, หน้า 38-39) ได้กล่าวถึง อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการถือสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย ในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติกกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของคน โดยไม่ไปเบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น ศีลขอนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันความประพฤติ หรือพฤติกรรมดังกล่าวมีเจตนาที่โหดร้ายในทางที่ชอบ ที่เรียกว่า มีสัมมาอาชีวะ เว้นการเบียดเบียนกันและกัน ผู้รักษาศีลจะต้องเว้น ไม่กระทำ เพื่อรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ได้ชื่อว่าประพฤติเป็นธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น หมายถึง การงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ คือ ถือเอาด้วยอาการเป็นโจร สิ่งของที่เจ้าของมิได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. สิ่งของที่มีเจ้าของทั้งที่เป็น วิญญาณนทรัพย์ และอวิญญาณนทรัพย์ อันเจ้าของมิได้ให้ เป็นสิทธิ์ขาด

2. สิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร แต่สิ่งของมีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่เขาอุทิศบูชา ปุชนิยวัตถุในศาสนานั้น ๆ

3. สิ่งของที่เป็นของใหม่ห่อหุ้มไม่พึงแบ่งกันได้ ได้แก่ ของสงฆ์ และของมหาชน

ในสมโสรสถานนั้น ๆ เมื่อแบ่งถึงความประพฤติชอบธรรมในทรัพย์สมบัติของผู้อื่น เป็นสำคัญ ก็พึงทราบในลิกขาบทนี้มีขอมหา 3 ประการ คือ โจรกรรม ประพฤติเบียดเบียนโจรกรรมเลี้ยงชีพ อนุโลมโจรกรรมกิริยา เป็นฉาโยจรกรรม การกระทำในข้อที่ 1 ศีลขาด ส่วนในข้อที่ 2 และข้อที่ 3 พึงพิจารณาได้โดยเจตนา ถ้ามุ่งทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของคนอื่น ศีลยอมขาด ถ้าไม่เจตนา ศีลต่างพรอย

โจรกรรม หมายถึง การถือเอาสิ่งของที่ไม่ใช่ผู้ให้ ด้วยการกระทำอย่างโจรทุกอย่าง จัดเป็นโจรกรรม ในทางพระพุทธศาสนาได้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. ลัก ได้แก่ กิริยาการขโมยของคนอื่นที่เจ้าของไม่เห็น มีชื่อเรียกต่างกัน

2. ขโมย ในเวลาที่เจ้าของทรัพย์สินวางทรัพย์สินไว้ หยิบทรัพย์สินไปไม่ให้เขารู้

3. ยองเบา เวลาส่งคนแอบเขาไปในบ้าน แล้วยกย่องเอาสิ่งของของเขา

4. ตัดขวาง งด หรือเจาะประตูหน้าต่างที่ปิดอยู่ แล้วยกย่องเอาของเขาไป

5. ฉก ได้แก่ กิริยาแห่งการขโมยทรัพย์สินของคนอื่นที่เจ้าของไม่เห็น เขามองไม่เห็น มีชื่อเรียกต่างกัน ดังนี้

5.1 วิ่งราว คนถือของมากำลังเพลิน เขาแยงแล่วิ่งหนีไป

5.2 ตีชิง ตีเจ้าของทรัพย์สินให้เจ็บตัวแล้วถือเอาของเขาไป

5.3 กรรโชก กิริยาแห่งการแสดงอำนาจ หรือใช้อาวุธข่มขู่ เป็นต้น เรียกว่า ชู หรือ จี้

- 5.4 ปลน ไตแก รวมพวกกันหลายคน มีศาสตราจารย์ เก็บเอาของผู้อื่นด้วยอำนาจ
- 5.5 ตู ไตแก อ่างกรรมสิทธิ์ยืนยันเอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- 5.6 ฉอ ไตแก กิริยาที่ถือเอาทรัพย์สินของคนอื่น เช่น รับของแล้วโกงเอาเสียอ้างว่าเป็นของตน
- 5.7 หลอก ไตแก กิริยาที่พูดปดเพื่อถือเอาของผู้อื่น
- 5.8 ลวง ไตแก กิริยาที่ถือเอาของของผู้อื่นด้วยแสดงของอย่างใดอย่างหนึ่งให้เขาใจผิด เช่น ไขเครื่องชั่ง เครื่องตวงโก่ง
- 5.9 ปลอม ไตแก กิริยาที่ทำของเทียมแบบให้คนอื่นเห็นว่าเป็นอย่างจริง แล้วเปลี่ยนไป
- 5.10 ตระบัด ไตแก กิริยาที่ยืมของคนอื่นไปใช้แล้วเอามาเป็นของตน เช่น ยืมของแล้วไม่ส่งคืน กู้เงินแล้วเบี้ยว ไม่ส่งดอก ส่งตนทุนเดิม
- 5.11 เบียดบัง ไตแก กิริยาที่ถือเอาเศษ เช่น ทานใช้ไปเก็บเงินคาเซาบ้านได้มาแต่ให้เจ้าของน้อย
- 5.12 ลักลอบ ไตแก กิริยาที่ลักลอบเอาของที่ตองห้ามหลบหนี
- 5.13 สับเปลี่ยน ไตแก กิริยาที่เอาสิ่งของของตนที่ไม่ดีเขาไว้แทน แล้วเอาของที่ดีของผู้อื่น
- 5.14 ยักยอก ไตแก กิริยา ที่ยักยอกทรัพย์สินของของตนที่จะถูกยึดเอาไว้เสียที่อื่นเพื่อหวังสิ่งของมาเป็นของตน

โจรกรรมมีลักษณะต่างประเภท ดังกล่าวมานี้ บุคคลทำเอง ไซ้ให้ผู้อื่นทำ ไปรวมกับเขา เหล่านี้ชื่อว่า ประพฤติผิดโจรกรรมทั้งสิ้น แม่ทรัพย์สินจะเป็นของตนก็มีโอกาสเป็นโจรกรรมได้ เช่นในข้อที่ 5.11 เมื่อถึงเวลาเสียภาษีแต่กลับหลบเลี่ยง ไม่ไปเสียภาษีตามกำหนด ซึ่งทรัพย์สินที่เสียภาษีไปนั้นได้มาโดยโจรกรรม เมื่อกล่าวโดยรวมจัดเป็นกรรม มีโทษหนักเป็นชั้นต่างกัน 3 ชั้น ไตแก วัตตุ เจตนา ประโยค คือ

1. โดยวัตตุ หมายถึง ถ้าของที่ทำการโจรกรรมนั้นมีค่ามาก สร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของทรัพย์สินมาก ก็มีโทษมาก
2. โดยเจตนา หมายถึง ถ้าถือเอาโดยความโลภมีเจตนาหลอกก็มีโทษมาก
3. โดยประโยค หมายถึง ถ้าถือเอาโดยการฆาตกรรมหรือทำประทุษร้าย เหน็บชอน และพัสดุของเขาก็มีโทษมากผู้ที่รักษาศีลขอนี้ นอกจากจะระวังไม่ให้ศีลขาดเพราะทำโจรกรรมแล้ว ก็พึงงดเว้นจากการดำเนินชีวิต หรือการเลี้ยงชีพแบบอนุโลมโจรกรรม จะทำให้ศีลของตนได้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เว้นไม่ได้ก็ทำให้ศีลต่างพรอย ดังนี้

4. การเลี้ยงชีพแบบอนุโลมโจรกรรม คือ การแสวงหาทรัพย์โดยทุจริตในทางที่ไม่บริสุทธิ์ นับเขาในอาการเป็นโจร จัดเป็น 2 ลักษณะ คือ อนุโลมโจรกรรม และกิริยาเป็นฉวยโจรกรรม ดังนี้

4.1 อนุโลมโจรกรรม นับเขาในอาการเป็นโจรมี 3 ประเภท คือ

4.1.1 สมโจร โดแก่ การกระทำอุทหนุนการโจรกรรม เช่น การรับซื้อของโจร ขอนี้เป็นเหตุปัจจัยแห่งโจรกรรม

4.1.2 ปอกลอก โดแก่ การคบบคนดวยอาการไม่ซื่อสัตย หวังทรัพย์ของเขาฝ่ายเดียว เมื่อเขาลมสลายแล้วไม่ช่วยเหลือแต่กลับทิ้ง ขอนี้เป็นปัจจัยให้คนตกยาก

4.1.3 รับสินบน โดแก่ การถือเอาทรัพย์สินเงินทองที่เขาให้ เพื่อเอาไปช่วยทำธุระในทางที่ไม่ชอบธรรม เช่น ข้าราชการรับสินบนจากประชาชน ขอนี้เป็นปัจจัยให้บุคคลประพฤติผิดทางธรรม

4.2 กิริยาเป็นฉวยโจรกรรม นับเขาในกิริยาเป็นโจรมี 2 ประเภท คือ

4.2.1 ผลาญ โดแก่ กิริยาที่ทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินเงินทองของคนอื่น เช่น เฆพาน กีดกัน กอกวน โดยไม่ไหคนอื่นไดทำงานเลี้ยงชีพ เป็นต้น

4.2.2 หยิบฉวย โดแก่ การถือเอาทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่นดวยความมั่งกายหรือถือเอาโดยวิสาสะ เพราะการคูนเคย โดยไม่บอกเจาของ คิดเอาเองว่าเจาของไมวอะไร หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยในความขาดแห่งศีลข้อที่ 2 ประกอบดวย องค 5 ประการ คือ

2.1 ปรปริคคหิต์ ของนั้นมีเจาของหวงแหน

2.2 ปรปริคคหิตตสญตดา รูวามีเจาของหวงแหน

2.3 ถยยจิตตัม มีจิตคิดจะลัก

2.4 อุปกุกโม พยายามเพื่อจะลักไหได

2.5 เตน หรณั โดของนั้นมาดวยความพยายามนั้น

ศีล 5 ลิกขาบทที่ 3 กาเมสุมิฉจจารา เวมณั

สมเด็จพระมหาสมณเจา กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538, หน้า 25) ทรงอธิบายไววาลิกขาบทนี้บัญญัติขึ้นดวยหวังป้องกันการแตกราวในหมู่มนุษย ทำให้เขาไววางใจกัน ชายกับหญิงแมไม่ไดเปนญาติกัน ก็ยังมีความรักใคร่เปนอันหนึ่งอันเดียวกัน ดวยอำนาจความปฏิพัทในทางกามเมื่อชายอื่นทำชูดวยภรรยาของท่าน สามีกับภรรยาก็ยอมจะแตกแยกกันเปนธรรมดา สามียังจะผูกใจเจ็บกับชายชู เกิดเปนศัตรูขึ้น ถาความซื่อตรงในขอนี้ไม่พึงมีในหมู่มนุษย ที่สุดสามีกับภรรยาก็จะไม่กลาไววางใจในกันและกัน

พระมหาธเนศ รามางกูร (2547, หน้า 38-39) กล่าววา มิจฉาจารย์ เวรมณี แปลวา เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติการดำเนินชีวิตของตน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางคานาคูครอง และไมละเมิดกรรมสิทธิ์ในบุคคลผู้ที่เป็นที่รักของผู้อื่น รวมถึงไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคูครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้ มีขอบเขตหรือขอรหัสของสิกขาบทนี้ ทั้งหญิงชายยอมประพฤติผิดในกามด้วยกัน ทั้ง 2 ฝ่าย ในอรรถกถา “อฏฐุสาลินี” ใตแบ่งประเภทของชาย และหญิง ดังนี้

1. หญิงตองห้ามสำหรับชาย มี 3 จำพวก คือ หญิงมีสามีโดยที่สุด แมแต่ภรรยาซาชั่วคิน ก็ถือว่ามีเจ้าของ หญิงมีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดามารดาหรือญาติ เป็นต้น รักษาหญิงที่จารีตห้าม เช่น แม่ ยา ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน ภิกษุณี ฯลฯ “หญิงทั้ง 3 ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤติล่วงเกิน จะโดยเขายินยอม หรือไม่ยินยอมก็ตาม ศีลยอมขาด”

2. ชายตองห้ามสำหรับหญิง มี 2 จำพวก คือ ชายอื่นทุกคนนอกจากสามีของตน สำหรับหญิงที่มีสามี ชายที่จารีตห้าม เช่น ภิกษุ สามเณร และนักบวชต่างศาสนา สำหรับหญิงทุกประเภท “ชาย 2 ประเภทนี้ เปนวัตถุแห่งกาเมสุมิจฉาจารย์ของหญิง คือ ผิดศีล เว้นไวแต่ถูกขมขื่นไม่เต็มใจ สอนการเคลาคสิ่งหรือพูดเกี่ยว แมศีลไม่ขาด ยอมทำให้ศีลต่างพรอยไต่” หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย ศีลขอนี้จะขาดใตตองประกอบดวยองค คือ

กาเมสุมิจฉาจารย์ มืองค 4 คือ

2.1 อคมนียวดตุ หญิง(ชาย) ตองห้าม

2.2 ตสุมี เสวนจิตต์ จิตคิดจะเสพ

2.3 เสวนปุโยโค ประกอบการเสพ

2.4 มคเคน มคคปปฏิปฏิบัติ มรรคจรคกัน

ศีล 5 สิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี

มุสาวาทา เวรมณี แปลวา เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น ดวยวาจาที่เปนเท็จหลอกลวง เปนสาเหตุตตรอนทำลายประโยชน์ของผู้อื่น แต่มีความซื่อสัตย มีลัจจะ รักษาลัจจะ พูดแต่คำจริง คำมีประโยชน์ คำสมานสามัคคี เปนตน เท่านั้น

ปน มุฑุกันต์ (2514, หน้า 425-426) กล่าววา เพื่อสะดวกในการปฏิบัติ สามารถจำแนกกริยาที่เปนมุสาวาทาไว 7 วิธี ดังตอไปนี้

1. ปต คือ โทหขต ๆ เช่น ไมรูวารู้ ไม่เห็นวาเห็น

2. ทนสาบาน คือ แสดงตัวฝนความจริง เช่น ทำผิดหลายคนแต่พูดทำผิดไม่ชอบรับผิด

3. ทำเล่ห์กระเท่ห์ คือ โกงหักด้วยการแสร้งทำกริยาอาการให้คนอื่นตีความผิดไปเอง เช่น ทำที่เป็นคนพิการให้ไม่ตองถูกเกณฑ์ทหาร

4. มารยา คือ แสดงท่วงทีลวงคนอื่นให้เขาใจผิด เช่น เจ็บนอยแต่ครวญครางมาก
5. ทำเลส คือ แสดงนัยให้คนอื่นเขาใจผิด เช่น พุดเลนสำนวนวกไปวนมา
6. เสริมความ คือ เรื่องมีมูลนอยแต่พุดให้เห็นเปนมา
7. อำคความ คือ เรื่องมากแต่พุดให้เห็นเปนนอย ปดความบกพรองของตน

นอกจากงดเว้นจากมุสวาท 7 อย่างนั้นแล้ว ผู้รักษาศีลขอนี้ควรเว้นจากการแสดงอันมีลักษณะประหนึ่งมุสวาท ซึ่งเรียกว่า ฉายามุสวาท ซึ่งจะทำให้ศีลของตนมัวหมอง คือ อนุโลมมุสา ไตแก การที่อาจทำให้หูฟังหรือเห็นเขาใจผิดจากความจริง เช่น การคุยโวโอ้อวด เกินควรปฏิสสวะ ไตแก การรับคำคนอื่นแล้วภายหลังไม่ทำ และไม่ยกคำให้เปนกิจจะลักษณะ แม้จะมีเหตุจำเป็นก็เินพททำให้ เปนคนโกหกเขา มีการแสดงออกบางอย่างที่ไม่เปนความจริง แต่ไม่ผิดศีล เพราะผู้แสดงออกไม่มีเจตนากล่าวเท็จ คือ

1. ยถาสัญญา พุดไปตามที่ตนจำได้ออยางนั้น เขาใจอยางนั้น
2. โวหาร พุดไปตามแบบพอรมของการพุดในสังคม เช่น ลงทาจดหมายวา “ขอแสดงความนับถืออยางสูง” ทั้ง ๆ ที่ตนมิได้นับถือเขาเลย
3. นิยาย เลานิทานซึ่งผูกขึ้นเพื่อพงกันเพลิน ๆ
4. พลั้ง พุดพลั้งไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538, หน้า 30) ทรงอธิบายไว้ว่า ลิกขาบทขอนี้ ทรงบัญญัติขึ้นด้วยหวังห้ามความตดประโยชนทางวาจา คนทั้งหมดยอมชอบนับถือความจริงกันทุกคน ไตถามขอความอะไรกับใคร ฟงใครบอกเลาอะไรก็เพื่อต้องการความจริง จะให้ใครเชื่อถอยคำของตนก็ตององความจริง ขึ้นตั้งปฏิญญา เมื่อความประสงคของตนเปนเช่นนี้ ผู้ใดฝนความรูสึกของตนพุดมุสาแกคนอื่น ขอนี้เปนการตดประโยชน ทานจัดวาเปนบาป

พระมหาธเนศ รามางกูร (2547, หน้า 43) กลาววา หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยศีลขอนี้ จะขาดไตตองประกอบด้วยองค คือ มุสวาท มีองค 4 คือ

1. อตถ วตถ เรื่องไม่จริง
2. วิสัวาทนจิตต จิตติดจะพุดให้ผิด
3. ตชไซ วายาโม พยายามพุดออกไป
4. ปรสสทตถุวิชานัน คนอื่นเขาใจเนื้อความนั้น

ศีล 5 ลิกขาบทที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัญญูรานา เวมณี

สุรา เมรยมัชชปมาทัญญูรานา เวมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากของมีเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

พระมหาเถรธรรมสาร (2547, หน้า 44) กล่าวไว้ในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม สูบ ฉีดยา สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ ยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง มัวเมา เสียดสีล้มปักษัญญะ ทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้น ทั้งสามารถควบคุมใจ คุมอารมณ์ มิให้เป็นทาสของสิ่งเหล่านั้นด้วย มีขอรห้าม หรือขอบเขต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรง คือ น้ำเมา ไต่แก สุรา น้ำเมาที่กลั่นที่เรียกกันว่า เหล้า เมรัย น้ำเมาที่ยังไม่ได้อกลั่น ไต่แก เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่ ฯลฯ โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา ไอระเหย เป็นต้น อันห้ามไว้ในศีลข้อนี้นี้ กิริยาที่ไม่เฉพาะการดื่ม อย่างเดียว แต่หมายถึง การสูบและฉีดด้วย หลักเกณฑ์การวินิจฉัย ศีลข้อนี้นี้จะขาดได้ต้องประกอบด้วยองค์ คือ สุราเมรยมัชช

ปมาทัญญูรานา มีองค์ 4 คือ

1. มหณีย์ น้ำเมา
2. ปาตุกมมยตาจิตตัง จิตตังจะตีมน้ำเมา
3. ตชโช วายาโม พยายามตีมน้ำเมา
4. ปตปฺปเสวณํ น้ำเมานั้นลวงล้าคองลงไป

วิธีปฏิบัติและรักษาศีล 5

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530, หน้า 56) กล่าวว่า การรักษาศีล ปฏิบัติตามศีล 5 หมายถึง การมีเจตนางดเว้นจากการทำชั่ว 5 ประการ ศีลจะเกิดขึ้นก็เพราะมีวิริติ คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากโทษนั้น ๆ เวนั้น ๆ มี 3 ประการ คือ

1. สมทานวิริติ หมายความว่า ความละเว้นด้วยถือ คือ สมทานหรือรับเอาด้วยตนเองก็ได้ ด้วยการรับจากผู้อื่นก็ได้ หมายความว่า ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีลเมื่อไปประสบกับเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดศีลขาดก็ไม่ทำ เพราะถือว่าสมทานศีลไว้แล้วจะกลัวศีลขาด การกระทำเช่นนี้ เรียกว่า “สมทาน” ในปัจจุบันนี้มีการปฏิบัติกันมาก คือ สมทานกับพระสงฆ์ หรือสมทานเองก็ได้

2. สัมปตตวิริติ หมายความว่า การงดเว้นจากวัตถุอันถึงเขา ขณะประจวบเขาในทันทีทันใด กับเหตุที่จะทำให้เกิดศีลขาด คือ งดเว้นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า หมายความว่า แต่เดิมไม่ได้รักษาศีลไม่ได้สมทานศีล เมื่อประสบเหตุที่กำลังลวงศีลนั้น ก็ตั้งใจงดเว้นในขณะนั้น เช่น

เห็นทรัพย์ของผู้อื่นวางไว้ ตนหยิบถือเอาไป แต่มาคิดว่าคนอยางตนไม่เคยขโมยของ ๆ ใคร การตั้งใจดเวนเหตุการณ์ที่ประจวบเขาเช่นนี้ เรียกว่า สัมปตตวิริติ

3. สมุจเจทวิริติ หมายความว่า ละเวนโดเด็ดขาด โดแก การละเวนของพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ทางงดเวนจากการประพฤติผิดศีลหาโดยางเด็ดขาด โดยไม่ต้องสมทาน เพราะจิตของทานเหล่านั้นเห็นโทษของการไม่มีศีลอยางแท้จริง

พระมหาสิทธิการ (2534, หน้า 150) โดกล่าวไว้ว่า ทุกศาสนาามีขอมหามที่ไม่ควรปฏิบัติ และมีขอควรปฏิบัติหรือตองปฏิบัติด้วยกันทั้งนั้น ขอควรปฏิบัติเป็นฝ่ายของพระธรรมคำสอน สอนขอเวนไม่ควรปฏิบัติเป็นฝ่ายศีล หรือวินัย พรอมขอบัญญัติของศาสนานั้น ๆ สำหรับศาสนาพุทธ ขอที่ควรเวนไม่ควรปฏิบัติ เรียกว่า ศีล อันเป็นขอปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบรอย ซึ่งศีล จะเกิดขึ้นได้ ก็ตองอาศัยการสมทานการงดเวน ที่เรียกว่า วิริติ 3 ประการ คือ งดเวนขณะ ประจวบพบเขาในทันที เช่น เห็นสัตว์ที่พอจะทำรายโด คิดจะทำรายแตเวนไม่หาไม่ทำราย เรียกว่า สัมปตตวิริติ การงดเวนด้วยการสมทาน หมายความว่า ตั้งใจไวกออนวาจะรักษาศีล เมื่อพบเหตุการณ์ อันชวนให้ผิดศีลก็ไม่ทำผิดศีล เพราะวาตนโดปฏิญาณสมทานศีลไวเบนตนนี้ เรียกว่า สมทานวิริติ การงดเวนโดยเด็ดขาด หมายความว่า การงดเวนของผู้ปฏิบัติสิ้นกิเลสที่เรียกว่า พระอริยเจา ศีลหา นั้น บุคคลจะลงโดได้เพราะจิตมีกิเลสทำให้อยากกระทำผิด พระอริยเจาทานละกิเลสโด จึงหมดปัญหา ที่จะผิดศีล เรียกว่า สมุจเจทวิริติ ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติตามศีลหาตองมีวิริติของดเวนนี้

กล่าวสรุปโดว่า การรักษาเบญจศีลนั้น จำเป็นตองมีหลักของวิริติทั้ง 3 ขอ ดังกล่าว คือ ของดเวนจากความชั่วทั้งปวง ซึ่งกำหนดโดตามเหตุการณ์ที่ตนมีเจตนาปฏิบัติศีล 5 สะอาด บริสุทธิ์แห่งจิตใจ ถ้าไม่มีวิริติแล้วเมื่อประลบกับสิ่งทีเขามาในทีกอให้เกิดความทจริตดวยกาย วาจา และใจ จะไม่มีสิ่งยับยั้ง อาจลงละเมิดแห่งองคศีล เบญจศีล เปนบทบัญญัติทางสังคม ทีมนุษย์ทุกยุคสมัยโดวางไวเปนหลักปฏิบัติสำหรับการปกครองหมูคณะ เพื่อให้หมูคณะ ดำรงชีวิตดอยรวมกันอยางสันติสุขไม่เบียดเบียน เขาเปรียบกัน เบญจศีลนี้เปนเครื่องมืออยางดี สำหรับวัดความเป็นมนุษย์ เปนเครื่องบงชี้ว่าผู้นั้นมีความเปนมนุษย์สมบูรณ์หรือไม่ โดยเรียกว่า เปน “มนุษย์ธรรม” คือ ธรรม ทีเปนเครื่องกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ธรรมสำหรับวัด ความเป็นมนุษย์ของคน ทั้งนี้ เพราะศีลแต่ละขอ นั้นทานวางไวเพื่อประโยชน์แกมนุษย์ “วิริติ” จึงเปนเครื่องบงชี้ว่ามีศีล 5 ดังนี้

ผลลัพธ์ (อานิสงส์) ของการรักษาศีล

สาลี รักษุทธิ (2549, หน้า 120-121) กล่าววา ศีลทุกระดับนับตั้งแต่ศีล 5 จนถึงศีล 227 โไลตั้งแต่ จุลศีลไปจนถึงมหาศีล ถ้าหากผู้ใดสามารถรักษา คือ นำไปปฏิบัติโดยางครบถวนสมบูรณ์ ถึงพรอมดวยศีลจนเปนปกติศีล เปนนิจศีลพัฒนาถึงขั้นปาริสุทธิศีลเปนศีลชั้นอธิศีล ศีลนั้น

ยอมช่วยขัดเกลาบำรุงรักษา ผู้รักษา คือ เรารักษาศิลปะ ศิลปะยอมรับรักษาเราไม่เหตกไปในที่ชั่วแน่นอน นอกจากนั้นยังมีผู้รู้ทั้งหลายทางใดกล่าวถึงอันสงสของการรักษาศิลปะไว้มากมาย หลายที่หลายแห่ง แต่ก็พอสรุปรวมได้วา

1. ศิลปะ 1 การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้น ทำให้เป็นคนอายุยืน ไม่มีใครภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ไม่มีใครคิดปองร้าย มีแต่คนเมตตาปราณี คอยโอบเอื้อเจือจุน และได้รับการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ อยู่เสมอ ไม่มีศัตรูมาก

2. ศิลปะ 2 จะเป็นคนรักษาทรัพย์สินได้ดี ไม่มีใครคิดลักขโมย ไม่มีใครเอาธิดาเอาเปรียบ คอยโกงคอยกิน มีแต่คนคอยดูแล ให้ความช่วยเหลือ แม้อยู่ที่ยังคอยรักษาคุณทรัพย์สมบัติ ให้ทรัพย์สินไม่เกิดความเสียหาย ไฉนจะเกิดภัยใด ๆ ก็ไม่อาจมาทำลายให้สูญสิ้น เช่น ชาติภัย อัคคีภัย โจรภัย ตลอดจน อุทกภัย ก็ไม่มี แมจะเกิดก็ไม่เกิดเป็นเหตุให้แคลวคลาดจนได้

3. ศิลปะ 3 จะเป็นคนมีสุขภาพกาย สุขภาพใจดี ไม่พะวง ไม่กังวลกับลูกกับเมีย ลูกเมีย ไม่สร้างความลำบากใจ คนในครอบครัวมีความรักสามัคคีปรองดอง รักกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามิภรรยาไม่นอกใจ ไม่มีใครมาทำใหกลัดกลุมเสียใจ คนที่อยู่ในความปกครองก็วานอนสอนนางยามีภรรยาก็ไม่เป็นคนมักมากในกาม มีลูกก็เชื่อฟังอยู่ในโอวาท

4. ศิลปะ 4 ทำให้เป็นคนพูดจาไพเราะมีวาทีศิลป์ พูดแล้วมีอำนาจ มีพลัง มีความขลัง เหมือนมีมนต์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวาจา พูดกับใครแล้วมีเสน่ห์ในตัว มีเสียงดังเสียงดีก้องกังวาน สดใสพลังเสียงก้องดังไกลไม่แหบพร่า

5. ศิลปะ 5 เป็นผู้มีสติปัญญาดีเลิศ มีความคิดความอ่านเหนือกว่าคนทุศีลทั่วไป ร่างกายสะอาดสดใส ผิวพรรณเปล่งปลั่งเนียนนวล ไม่เป็นคนคิดมาก ไม่คิดฟุ้งซ่าน ไม่ไปโรคประสาท โรคบา ไม่เป็นคนจู้จู้ขี้บ่น มีสติสัมปชัญญะมั่นคง ไม่ชี้หลังชี้ลิ้ม

สรุปได้ว่า การรักษาศิลปะอย่างมั่นคงไม่เหตกพรองดางพรอยนั้น ย่อมได้อานิสงส์ทั้งที่ ขณะปฏิบัติ ขณะรักษา ได้รับผลตั้งแต่วันแรกที่จนถึงอนาคตชาติ (ชาติหน้า) บางครั้งอาจไม่ชัดเจน เรื่องอันสงส เพราะไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เห็น และสัมผัสแต่ต้องได้ทันทีทันใด หากแต่เรื่องของ นามธรรมที่เขาใจโดยยาก ผู้ที่จะเขาใจ มองเห็นได้ จะต้องเขาใจธรรมชาติของศีลธรรม รู้อึ้งถึงความหมายของนามธรรม และสัมผัสได้ถึงเรื่องจิตพอสมควร อานิสงสของศีลแม้จะเกิดขึ้นได้ทันทีที่รักษาได้ แต่ก็ไม่เหมือนการซื้อขายสินค้า ที่ปรากฏผลจากการแลกเปลี่ยนเป็นวัตถุได้ทันที และผลนั้นจะเกิดที่ใจคน ที่มีความละเอียดอ่อนกับเรื่องนี้อย่างเขาใจเท่านั้น จึงจะยอมรับอานิสงสของการรักษาศิลปะที่ปรากฏในปัจจุบัน

การจัดการความรู้

แนวคิดและความหมายของความรู้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

โลกยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ในปัจจุบัน (Knowledge-based Economy) ความรู้เป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการ องค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้โดดเด่น อันเป็นต้นทุนสำคัญขององค์กร เพื่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน และเพิ่มคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า

2. ความหมายของความรู้

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของ “ความรู้” สรุปได้ ดังนี้
พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ ความเข้าใจ ความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ หรือสารสนเทศที่ได้มาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยินได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติของศิวิชาในแต่ละสาขา

ส่วน บุญส่ง หาญพานิช (2546, หน้า13) จำกัดความคำว่า “ความรู้” หมายถึง ประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ กระบวนการ หรือข้อมูลสารสนเทศที่ผนวกด้วยความเข้าใจ อันเกิดจากการเปรียบเทียบ การตีความ การวินิจฉัย และการตรวจสอบผลกระทบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ภายในบุคคล เช่น ประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ มโนทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล และความรู้ภายนอกตัวบุคคล ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คู่มือ บทความ วารสาร ตำรา รายงานวิจัย สิทธิบัตร ผลิตภัณฑ์ และ Yamazaki (อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ, 2549, หน้า 8) ยังให้นิยาม ความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่น จนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุป และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา เพื่อให้ได้ประสบการณ์และสารสนเทศใหม่ ซึ่งมีวิธีการสำหรับการประเมิน ดังนั้น คำว่า ความรู้ (Knowledge) จึงเป็นสิ่งที่กำหนดขอบเขตของความหมายได้ยาก หากเริ่มต้นในความหมายของข้อมูล (Data) สารสนเทศ (Information) และความรู้ (Knowledge) ก็ให้ความหมายที่หลากหลาย สำหรับข้อมูล ข้อเท็จจริง คือ การดำเนินการความจริงต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ กิจกรรมต่าง ๆ มีการบันทึก รวบรวมเรื่องราว ข่าวสาร หรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ ช่วยให้เกิดความคิดการตัดสินใจในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์ และประมวลผลได้ ที่เรียกว่า “สารสนเทศ”

เบนจามิน บลูม (Bloom อ้างอิงใน อักษร สวัสดิ์) 2542, หน้า 26–28) ได้ให้ความหมายของความรู้ ว่าหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบกระสวนของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. 1965 บลูมและคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) ของคน ว่าประกอบด้วย ความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยบลูมและคณะ ได้แจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำ และการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญา ในการขยายความรู้ ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ หรือความคิดรวบยอด (comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิม ไปแก้ไขปัญหาที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับความสามารถในการแปลความหมาย การสรุป หรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถ และทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่า ส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ หรือส่วนใหญ่ ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิด ค่านิยมผลงาน คำตอบ วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์

(criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ดาเวนพอร์ท และพรุซค (Davenport and Prusak, 1998, p. 2) ให้คำจำกัดความว่า ความรู้ หมายถึง การใช้ประสบการณ์ คุณค่า สารสนเทศ ความชำนาญ และสัญชาตญาณ เพื่อกำหนดสภาพแวดล้อม และกรอบการทำงานสำหรับการประเมินเพื่อให้ได้ประสบการณ์ และสารสนเทศใหม่ ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ความรู้ไม่ได้อยู่เพียงในรูปเอกสาร แต่อยู่ในประสบการณ์การทำงานประจำ กระบวนการ วิธีการปฏิบัติ และความเชื่อในองค์การนั้น

ทามาซากิ (Tamazaki อ้างอิงใน สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547, หน้า 13) ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบ และการเชื่อมโยงกับความรู้อื่น ๆ จนเกิดความเข้าใจ และนำประโยชน์ในการสรุป และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา

เดฟ สโนว์เดน (Dave Snowden อ้างอิงใน สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547, หน้า 13) ให้คำนิยามว่า ความรู้ เป็นสิ่งซับซ้อนไม่สามารถจัดระบบที่แน่นอนได้

ปีเตอร์ เซงเก้ (Peter Senge อ้างอิงใน โกลด์ ดีคัลธอร์ม, 2746, หน้า 50) ให้ความเห็นว่าคุณค่าความรู้เป็นความสำเร็จในการปฏิบัติการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดริคเกอร์ (Drucker อ้างอิงใน นวัตกรรม วิชาการ, 2547, หน้า 77) อธิบายว่า ความรู้ เป็นสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงบางสิ่งไปสู่การปฏิบัติ หรือการทำให้คนหรือองค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แมคคาร์ที (McCarty อ้างอิงใน นวัตกรรม วิชาการ, 2547, หน้า 78) ให้คำนิยามว่า ความรู้ เป็นความคิดและการกระทำที่ได้รับการยอมรับโดยกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งของสังคม

กรีติ ยคยั้งยง (2549, หน้า 102) กล่าวว่า ความรู้ เป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุป และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ จนได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม

โทมัส เอส คาเวนพอร์ท และลอเรนซ์ พรูซค (โทมัส เอส คาเวนพอร์ท และลอเรนซ์ พรูซค อ้างอิงใน นฤมล พุกศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ, 2547) ให้ความหมายของคำว่า “ความรู้” (Knowledge) คือ กรอบของการผสมประสานระหว่างประสบการณ์ คำนิยาม ความรอบรู้ในบริบท และความรู้แจ้งอย่างซ้ำของ เป็นการผสมประสานที่ให้กรอบสำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน มันเกิดขึ้นและถูกนำไปประยุกต์ในใจของคนที่มีรู้ ในแง่ขององค์การนั้น ความรู้มักจะสั่งสมอยู่ในรูปของ

เอกสารหรือแฟ้มเก็บเอกสารต่าง ๆ รวมถึงการสั่งสมอยู่ในการทำงาน กระบวนการการปฏิบัติงาน และบรรทัดฐานขององค์กร

อีเดโอ ยามาซากิ (อีเดโอ ยามาซากิ อ้างอิงใน สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ, 2548, หน้า 78) ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ในรูปของปิรามิด ประกอบด้วย ข้อมูล สารสนเทศ ความรู้ และปัญญา โดยให้ความหมายของ “ข้อมูล” (Data) ว่าเป็นข้อเท็จจริงเป็นตัวเลข หรือข้อมูลดิบ ที่ยังไม่ได้ผ่านการแปลความ “สารสนเทศ” (Information) เป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการในขั้นของการตัดสินใจ โดยมีบริบทอันเกิดจากความเชื่อ หรือประสบการณ์ของผู้ใช้สารสนเทศนั้น ๆ ซึ่งมักจะอยู่ในรูปของข้อมูลที่วัดได้หรือจับต้องได้ อย่างไรก็ตาม สารสนเทศอาจมีข้อจำกัดในเรื่องช่วงเวลาที่ใช้ และขอบข่ายของงานที่จะนำมาใช้ ในขณะที่ “ความรู้” (Knowledge) เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา และ “ปัญญา” (Wisdom) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวคนก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้

รอน ซานซิส (รอน ซานซิส อ้างอิงใน สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547, หน้า 19) ให้ความหมายของ “ความรู้” ว่า ความรู้เป็นชุดของความเชื่อทั้งหลายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้วยเหตุด้วยผลในรูปและองค์การ ซึ่งสามารถอธิบายถึงการจัดการความรู้ในรูปแบบของความรู้ที่เกิดขึ้นในสรรพสิ่งทั้งหลาย ความรู้ช่วยในการสร้างความแตกต่างความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ของบางสิ่ง ซึ่งหมายถึงข้อมูลหรือสารสนเทศในกรอบของงานที่ทำ และมีความรู้จากการกระทำจริงถึงการทำให้สิ่งทั้งหลายนั้นอย่างไร หรือสาเหตุที่เกิดขึ้นของสิ่งทั้งหลาย สาระหลักของความรู้ คือ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นรากเหง้าในการปฏิบัติทั้งหมดของผู้จัดการ ในที่สุดสามารถกล่าวได้ว่า “ความรู้” คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละคน และหมายถึงความรู้ขององค์กรที่เกิดขึ้นเมื่อคนแต่ละคนแบ่งปันชุดความเชื่อของความสัมพันธ์ของเหตุที่เกิดขึ้น ที่สามารถให้คนในองค์กรทำงานบางสิ่งบางอย่างด้วยกัน

1. ชนิดของความรู้ ความรู้อาจแบ่งเป็น 3 ชนิด ตามลักษณะที่ปรากฏ ดังนี้

1.1 ความรู้ที่เปิดเผย (Explicit Knowledge) รู้กันทั่วไป พบเห็นโดยทั่วไปในหนังสือ ตำรา สื่อต่าง ๆ เข้าถึง และแลกเปลี่ยนได้ไม่ยาก

1.2 ความรู้ที่แฝงอยู่ในองค์กร (Embedded Knowledge) แฝงอยู่ในรูปกระบวนการทำงาน คู่มือ กฎเกณฑ์ กติกา ข้อตกลง ตารางการทำงาน บันทึกจากการทำงาน

1.3 ความรู้ที่ฝังลึกในคน (Tacit Knowledge) ฝังอยู่ในความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่คนได้มาจากประสบการณ์ ข้อสังเกต ที่สั่งสมมานาน จากการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยง

จนเป็นความรู้ที่มีคุณค่าสูง แต่แลกเปลี่ยนยาก ความรู้ที่ฝังลึกไม่สามารถแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้ที่เปิดเผยได้ทั้งหมด แต่จะต้องเกิดจากการเรียนรู้ ผ่านความเป็นชุมชน เช่น การสังเกต แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงาน

2. ระดับของความรู้ ความรู้แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

2.1 ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้ง ซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงานก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

2.2 ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน สามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

2.3 ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น หรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

2.4 ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเอง จะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมา สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่ หรือนวัตกรรม ขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

3. ประเภทของความรู้

ความรู้ มีหลายประเภท มีทั้งความรู้ที่อยู่ในตำรา และความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานจะถือว่า เป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ และมีส่วนสำคัญในโลกปัจจุบัน ที่จะเป็นตัวนำพาคอร์ปให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้น เราจะต้องเปลี่ยนความรู้ในตัวบุคคล ให้กลายเป็นทุนปัญญาขององค์กร และมีกรจัดการทุนทางปัญญาดังกล่าว เพื่อให้องค์กรมีกำไร และขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยการรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการ ซึ่งได้กระจกระบายอยู่ทั้งในตัวบุคคล และในเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้เข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่รู้ ตลอดถึงการนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะผลักดันให้องค์กรมีความสามารถในเชิงการแข่งขันสูง ดังนั้น จึงได้มีนักวิชาการหลายท่าน แบ่งประเภทของความรู้ที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่น

นฤมล พุกศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ (2543, หน้า 61–62) ได้แบ่งความรู้ ออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

1. ความรู้ก่อนประสบการณ์ คือ ความรู้ที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์
2. ความรู้หลังประสบการณ์ คือ ความรู้ที่เกิดหลังจากที่มีประสบการณ์แล้ว
3. ความรู้โดยประจักษ์ หรือความรู้โดยตรง คือ ความรู้ที่เกิดจากสิ่งที่ถูกรู้ ซึ่งปรากฏโดยตรงต่อผู้รู้ หรือความรู้ที่ได้รับโดยสัมผัสทั้ง 6 ผ่านทางกาย และใจ ภายขณะภายใน 6 กระทบ (ผัสสะ) กับอายตนะภายนอก 6 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และรับรู้ทางอารมณ์ ทางหู ทางตา จมูก ลิ้น และกาย
4. ความรู้โดยบอกกล่าว คือ ความรู้ที่เกิดจากคำบอกเล่า
5. ความรู้เชิงประจักษ์ หรือความรู้เชิงประสบการณ์ คือความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ หรือหลังประสบการณ์

Sanchez (2001 อ้างอิงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) ประเภทของความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ไม่มีเป็นทางการ ซึ่งเป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ ความเชื่อหรือความคิด สร้างสรรค์ การปฏิบัติงาน เช่น การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ผ่านการสังเกต การสนทนา การฝึกอบรม ความรู้ประเภทนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ เนื่องจากความรู้ประเภทนี้ เกิดจากประสบการณ์ และการนำมาเล่าสู่กันฟัง ดังนั้น จึงไม่สามารถจัดให้เป็นระบบ หมวดหมูได้ และไม่สามารถเขียนเป็นกฎเกณฑ์หรือตำราได้ แต่สามารถถ่ายทอดและแบ่งปัน ความรู้ได้ โดยการสังเกต และเลียนแบบ
2. ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร และใช้ร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ เอกสารขององค์การ ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต ความรู้ประเภทนี้เป็นความรู้ที่แสดงออกมาโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ จึงสามารถสื่อสารและเผยแพร่ได้อย่างสะดวก

การแบ่งระดับของความรู้ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (2547, หน้า 124) แบ่งระดับความรู้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. Know what เป็นระดับความรู้ของผู้ที่จบการศึกษามาใหม่ ๆ ไม่มีประสบการณ์ ในการใช้งาน ก็ใช้ความรู้แบบอิงทฤษฎีเอาไปใช้แบบลองผิดลองถูก ก็สำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง เพราะเป็นความรู้ที่เป็นทฤษฎี

2. Know how เป็นระดับความรู้ของผู้ที่ทำงาน เมื่อใช้ความรู้ไปสักสามปีแล้ว เขาก็จะมีประสบการณ์เข้าใจอะไรมากขึ้น รู้ว่าความรู้แบบนี้ถ้าเอาไปใช้ในบริบทอย่างนี้ ต้องใช้ความรู้อื่นมาเสริม มาแก้อย่างไร แค่นั้น

3. Know why เป็นความรู้ระดับที่มีบริบท โดยเมื่อใช้ระยะเวลาผ่านไป ประสบการณ์ยาวนานขึ้น ก็จะสามารถอธิบายได้ว่า ทำไมความรู้แบบนี้ไปใช้ในบริบทแบบนี้ จึงได้ผล

4. Care-why เป็นความรู้ระดับอธิบายเหตุผลได้ เมื่อใช้นานไปอีกมีประสบการณ์สูงขึ้นไปอีก ความรู้ซึมลึกเข้าไปในสมองได้จิตใจไร้สำนึก หรือภายใต้สำนึก จนกระทั่งเป็นความเชื่อ และเห็นคุณค่าความรู้ในลักษณะที่ว่า ถ้าเผชิญภาวะนี้แล้วต้องทำอย่างนี้ ด้วยความเชื่อที่เป็น self-actualization ในวงจรมองของ Maslow

วิธีการสำคัญที่ได้รับความรู้ 5 วิธี (Parkay and Hass, 2000, หน้า 218) ดังนี้

1. ความรู้จากผู้มีอำนาจจัดให้ (Knowledge based on authority) เน้นความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ได้จากครู ตำรา และผู้เชี่ยวชาญของวิชานั้น ๆ

2. ความรู้จากสิ่งประจักษ์หรือประสบการณ์ (Knowledge based on empiricism or Experience) เป็นความรู้ส่วนใหญ่ที่คนได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 วิธีความรู้นี้เป็นการพิจารณาจากประสบการณ์ที่มีอยู่ในหลักสูตร

3. ความรู้จากเหตุผล (Knowledge based on reason) เป็นความรู้ที่คนได้จากผลที่ได้รับจากความสามารถในการให้เหตุผล และใช้กระบวนการของความเป็นเหตุเป็นผลในการวิเคราะห์

4. ความรู้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ (Knowledge based divine revelation) ความรู้ที่เป็นเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ที่มีมากมาย เป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่ได้จากการรายงานเกี่ยวกับโลกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่คนโบราณนับถือ เป็นแหล่งถึงความรู้เกี่ยวกับชีวิต

5. ความรู้จากการรู้แจ้ง (Knowledge based on intention) คนสามารถได้รับความรู้โดยผ่านกระบวนการหยั่งรู้อย่างมีเหตุผล ความรู้ที่เกิดจากจินตนาการทันทีทันใด การรู้แจ้งทำให้สามารถเรียนรู้จากความรู้ที่มีอยู่ก่อน และประสบการณ์ที่เข้าใจถึงปัญหาได้อย่างชัดเจน

จากความหมายดังกล่าว ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ซึ่งพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ระลึกได้ โดยได้ยิน การมองเห็น การสัมผัส หรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Setting) คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว การเรียนรู้จากสังคม (Society setting) เช่น จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือจากการเรียนการสอน (Formal Instructional Setting) คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดลำดับการเรียนรู้ว่ามีจุดหมายและต่อเนื่อง เป็นต้น

รวมถึงสิ่งที่ได้รับการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน ค้นคว้า และถ่ายทอด ที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดสำหรับการประเมิน ความเข้าใจ และการนำสารสนเทศและประสบการณ์ใหม่มาผสมรวมกัน

แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการจัดการความรู้

กรอบแนวความคิดการจัดการความรู้

นักวิชาการหลายท่าน ได้นำเสนอกรอบความคิดการจัดการความรู้ในการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กรในหลายรูปแบบ สรุปได้ ดังนี้

1. แนวความคิดของ Thai-UNAids Model (ประพนธ์ ผาสุกยี่ต, 2547) รูปแบบแนวคิดของ Thai-UNAids Model (TUNA model) เป็นการมองการจัดการความรู้อย่างง่าย โดยแบ่งวงจรของการเรียนรู้ออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. Knowledge vision (KV) เป็นส่วนที่ต้องตอบให้ได้ว่า ทำการจัดการความรู้เพื่ออะไร
2. Knowledge sharing (KS) เป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีจริง และเวทีเสมือน เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. Knowledge Assets (KA) เป็นส่วนขุมความรู้ที่ทำให้มีการนำความรู้ไปใช้งาน และมีการต่อยอดยกระดับขึ้นไป

รูปแบบแนวคิดนี้ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนการทำงาน เช่น

1. ก่อนเริ่มทำงาน จะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในงานที่กำลังจะทำ เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง หรืออาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน (Peer Assist) มีการทำการศึกษาวิธีการ และเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ได้ผล พร้อมทั้งค้นหาเหตุผลด้วยว่า เป็นเพราะอะไร และสามารถที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นมาใช้กับงานที่กำลังจะทำนั้นได้อย่างไร

2. ในขณะที่ปฏิบัติงานอยู่ ก็จะต้องมีการทบทวน (Review) การทำงานตลอดเวลาที่เรียกว่า มีการเรียนรู้ที่ได้จากการทบทวน กิจกรรมย่อยในทุก ๆ ขั้นตอน หรือใช้เครื่องมือที่เรียกว่า After Action Review (AAR) กล่าวคือ หมั่นตรวจสอบอยู่เสมอว่า จุดมุ่งหมายของงานที่ปฏิบัติอยู่นั้นคืออะไร กำลังเดินไปถูกทางหรือไม่ เพราะเหตุใด มีปัญหาอะไรหรือไม่จะต้องทำอะไรให้แตกต่างไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร

3. เมื่อเสร็จสิ้นการทำงานหรือจบโครงการ (ไม่ควรเกิน 2-3 สัปดาห์) จะต้องมีการทบทวนสิ่งที่ได้ทำมาแล้ว โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า รีโทรสเปค (Retrospect) ว่ามีอะไรบ้างที่ทำได้ดี มีอะไรบ้างที่ควรปรับปรุง หรือรับไว้เป็นบทเรียน (Lesson Learned) แต่เพียงแค่วงจรของ

การเรียนรู้เพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถที่จะเรียกว่าการจัดการความรู้ จนกว่าจะมีการจัดการความรู้ ซึ่งรูปแบบของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

3.1 ความจำเป็นในการ “ค้นหา” แหล่งความรู้ต่าง ๆ (Source of knowledge) ที่อยู่ข้างนอก ซึ่งอาจเป็นบุคคล (ผู้ชำนาญการ) วิธีปฏิบัติชั้นเยี่ยม (Best Practice) ข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์ (Website) หรือความรู้ที่ได้จากการ “คบหา” แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งต่อหน้า (Face to face) และผ่านชุมชนเสมือนจริง (Virtual community)

3.2 ความสามารถในการ “คว่ำ” กล่าวคือ นำความรู้ที่ต้องการใช้โดยไม่ลืมขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้อง

3.3 การนำมา “ปรับใช้” กล่าวคือ นำความรู้นั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสม

2. แนวความคิดของบริษัท ซีรีออค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (Xerox corporation) การจัดการความรู้ตามแนวความคิดของบริษัท ซีรีออค คอร์ปอเรชั่น จำกัด ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักคือ (ยิวดี เกตุสัมพันธ์, 2546)

2.1 การจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (transition and behavior management) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์การ เนื่องจากวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในองค์การ และเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังนั้น การที่องค์การจะดำเนินการสร้าง หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในองค์การให้มีการแลกเปลี่ยน และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะทำให้ความเชื่อและพฤติกรรมที่องค์การต้องการเกิดขึ้น และสามารถซึมลึกเข้าไปในบรรทัดฐาน และค่านิยมของคนในองค์การ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมาได้ การจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ คือ

2.1.1 การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.1.2 มีการจัดตั้งทีมงาน เพื่อทำหน้าที่ดำเนินงานการวางแผนกิจกรรม

2.1.3 กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ

2.1.4 มีการสร้างสภาพแวดล้อมในองค์การที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้ลองผิดลองถูก และนำความคิดสร้างสรรค์มาปฏิบัติได้จริง

2.2 การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารเป็นหัวใจหลักที่ทำให้ทุกคนในองค์การเข้าใจในการจัดการความรู้ องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนการสื่อสารที่เป็นระบบ และทำการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรเข้าใจตรงกันว่าองค์การกำลังจะทำอะไร ทำไปเพื่ออะไร จะทำเมื่อไหร่และจะทำอย่างไร การสื่อสารต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

2.2.1 เนื้อหาของเรื่องที่ต้องการจะสื่อสาร

2.2.2 กลุ่มเป้าหมายที่จะต้องการสื่อสาร

2.2.3 ช่องทางในการสื่อสาร

2.2.4 การวัดประสิทธิผลของการสื่อสาร

2.3 กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tools) กระบวนการเครื่องมือ เปรียบเสมือนแกนหลักของการจัดการความรู้ที่จะเชื่อมโยงการสื่อสารกับบุคลากรในองค์การ องค์การจะมีการพิจารณาและคัดเลือกกระบวนการ และเครื่องมือทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จะช่วยให้กระบวนการความรู้สามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็ว และสะดวกยิ่งขึ้นอย่างเหมาะสมกับความรู้ทั้ง 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังลึกและความรู้ที่เปิดเผย สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดกระบวนการ และเครื่องมือของแต่ละองค์การ คือ ประเภทของความรู้ในองค์การวัฒนธรรมขององค์การและลักษณะคนในองค์การ

2.4 การฝึกอบรมและการเรียนรู้ (Training and Learning) การฝึกอบรมและการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้เตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับ สำหรับการจัดการเรียนรู้ โดยองค์การจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวทาง และหลักการของการจัดการเรียนรู้แก่บุคลากร เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการ และการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์การ และมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบหรือเทคโนโลยีเหล่านั้น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 การวัดผล (Measurement) การวัดผลเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยบอกถึง สถานะของกระบวนการ หรือกิจกรรมภายในองค์การ ผลจากการวัดจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้องค์การสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงกระบวนการให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนั้น องค์การจึงต้องมีกรวางแผนระบบการวัดผล และวัดผลการดำเนินการจัดการความรู้เปรียบเทียบกับเป้าหมาย (Desired state) การวัดผลจากการจัดการความรู้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

2.5.1 การวัดระบบหรือกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการความรู้ (System Measure)

2.5.2 การวัดปัจจัยส่งออก (Output Measure)

2.5.3 การวัดผลลัพธ์ (Outcome Measure)

2.6 การยกย่องชมเชยและให้รางวัล (Precognition and Power) การยกย่องชมเชยและให้รางวัล เป็นการสร้างแรงจูงใจในช่วงเริ่มต้น เพื่อโน้มน้าวให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแลกเปลี่ยนความรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ ดังนั้น องค์การต้องระบุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการสร้าง ถ้ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนร่วมงาน ยกย่องชมเชยและให้รางวัลเข้ากับระบบการประมวลผลงาน และการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงาน

ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนค้นหาแรงจูงใจที่สำคัญสำหรับคนในองค์กรให้เข้ามามีส่วนในการจัดการความรู้

3. แนวคิดของสตีเฟน. กูดเฟลโลว์ (Stephen F. Goodfellow)

Stephen F. Goodfellow (Goodfellow, 2005) ได้นำเสนอความคิดการจัดการความรู้หรือแบบจำลองปัจจัยขององค์การความรู้ สรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

3.1 พันธกิจ-วัตถุประสงค์ขององค์การ (Mission State-The Corporate Objective) จุดเริ่มต้นขององค์การแห่งความรู้ อยู่ที่พันธกิจขององค์การ เพราะพันธกิจเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสิ่งต่าง ๆ จุดมุ่งหมายของการจัดการความรู้จึงต้องมีความสอดคล้องกับพันธกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยสำหรับความสำเร็จในระยะยาวของแนวคิดขององค์การ ดังนั้น องค์การจึงต้องให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้ภายในและภายนอก และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแข่งขัน

3.2 การจัดการเนื้อหา (Content management) เป็นการเก็บ (Capturing) การจัดการ (Organizing) การสะสม (Storing) เอกสาร ฐานความรู้ คือ ข้อมูล และการที่ข่าวสารถูกปัจจุบันในเอกสารและฐานข้อมูลซึ่งถูกใช้เป็นการจัดการความรู้ ดังนั้น ความรู้ คือ ข้อมูลข่าวสาร การจัดเก็บเนื้อหาในส่วนนี้การจัดการความรู้ส่วนใหญ่เป็นงานด้านเอกสารสิ่งพิมพ์ที่สามารถจับต้องได้ เป็นองค์ประกอบสำคัญ

ดังนั้น การบันทึกข้อมูล (Pecos's Management) จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะข้อมูล (Data) ที่ดีถูกเสนอไว้กับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้ข้อมูลข่าวสารเกิดการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว องค์การที่มีคลังข้อมูลที่มีความหลากหลาย และมีการนำไปใช้ประโยชน์ ต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนในแต่ละความสำคัญ เพื่อจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของธุรกิจ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สมุดหน้าเหลือง อินเทอร์เน็ต เครื่องมือในการสืบค้นต่าง ๆ โทรสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

3.3 การจัดการกระบวนการ (Process management)

เป็นการใช้เครื่องมือในการขนส่ง การเคลื่อนย้าย การนำข้อมูลออกจากคอมพิวเตอร์ และคุณค่าจากประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในองค์การ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่จัดเก็บไม่ใช่ข้อมูลที่เกิดจากกระบวนการการทำงานประจำวัน คุณค่าที่เพิ่มขึ้นของข้อมูลข่าวสารอยู่ที่การใช้ และการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้ใช้ การจำแนกผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องและการค้นหาทริเอนแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการที่จะกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันความรู้ แต่หลายครั้งแนวคิดการจัดการความรู้ให้ความสำคัญกับการสะสมข้อมูลที่มีความล้ำสมัยเร็ว

3.4 การจัดการสื่อสาร (Communication Management)

การจัดการสื่อสารเป็นส่วนสำคัญขององค์การแห่งความรู้ กล่าวคือ ความร่วมมือของคนภายในและคนภายนอกองค์การ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยสร้างความรู้ ประสบการณ์ของคนที่ยังไม่สามารถสร้างคลังความรู้ได้

ความสำเร็จของการจัดเก็บความรู้ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากเทคโนโลยีหรือรายงานที่เป็นทางการ แต่เกิดจากกลุ่มทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ องค์การหลายแห่งมีการนำกิจกรรมทางสังคมรวมไว้กับงานประจำ ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่สร้างกิจกรรมในหมู่พนักงานแต่เป็นการพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้นด้วย

ความรู้ต้องครอบคลุม การนำเทคโนโลยีการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้งานโดยไม่เข้าพฤติกรรมการเรียนรู้ จะให้เกิดผลเสีย คือ ไม่เกิดความรู้ ไม่ว่าจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม

ความร่วมมือ คือ การที่ทำให้แต่ละส่วนยึดเชื่อมโยงไว้ด้วยกัน และความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความคิด และถูกสร้างขึ้นเมื่อมีการติดต่อสื่อสารหรือการอภิปราย ดังนั้นการจัดการความรู้จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนให้องค์การแห่งความรู้ก้าวหน้า การสนับสนุนของผู้บริหาร และวัฒนธรรมการแบ่งปันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความรู้ที่เป็นทางการต้องสอดคล้องกับความต้องการขององค์การ ผู้บริหารองค์การต้องสนับสนุนและพัฒนารากฐานของแนวคิดเพื่อให้ปรับเป็นวัฒนธรรมนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารองค์การต้องสนับสนุน การสร้างวัฒนธรรม ที่กระตุ้นการแบ่งปันความรู้ หรือการสร้างแรงจูงใจใหม่ ๆ เพื่อให้พนักงานสามารถพัฒนาวัฒนธรรมการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ เช่น การให้รางวัลประจำเดือนแก่พนักงานที่ได้แบ่งปันความรู้ เป็นต้น สิ่งสำคัญของการนำไปใช้ คือ การจูงใจให้ยอมรับ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์การ กระบวนการนี้มีอิทธิพลต่อการประกอบขององค์ความรู้ โดยบูรณาการแรงจูงใจ การปฏิบัติจริง ทักษะ และประสบการณ์ ให้กลยุทธ์ยึดเกาะอย่างค่อยเป็นค่อยไป และการเป็นวัฒนธรรมขององค์การตลอดไป

4. แนวคิดของมาร์ควอเรตท์ (Marquaret)

มาร์ควอเรตท์ (Marquret อ้างอิงใน พรธิตา วิเชียรปัญญา, 2547) ได้นำเสนอแนวความคิดการจัดการความรู้ สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

4.1 การแสวงหาความรู้ (Knowledge acquisition) องค์การควรแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์ และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์การ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในองค์กร เช่น

- 1) การให้ความรู้กับพนักงาน
- 2) การเรียนรู้กับประสบการณ์ตรง
- 3) การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการต่าง ๆ
- 4) การลงมือปฏิบัติ

4.1.2 การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอกองค์กร เช่น

- 1) การใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ
- 2) การจ้างที่ปรึกษา
- 3) การรวบรวมข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่ง และแหล่งอื่น ๆ
- 4) การร่วมมือจากองค์กรอื่น ๆ สร้างพันธมิตรธุรกิจ และการลงทุน
- 5) การตรวจสอบแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
- 6) การจ้างพนักงานใหม่
- 7) การดูทีวี วีดีโอ และภาพยนตร์
- 8) การอ่านหนังสือสิ่งพิมพ์ อีเมล และบทความ

4.2 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)

เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ (Generative) ทั้งนี้ การสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ควรอยู่ภายใต้หน่วยงาน หรือคนในองค์กรเป็นผู้สร้างความรู้รูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 ความรู้ของคนหนึ่งให้ความรู้ที่ตนรู้นั้นกับผู้อื่น เช่น การทำงานอย่างใกล้ชิด

4.2.2 ความรู้ที่เป็นการนำองค์ความรู้ ที่องค์ความรู้มีอยู่ผนวกเข้ากับความรู้ของแต่ละบุคคล ให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ และมีการแบ่งปันไปทั่วทั้งองค์กร

4.2.3 ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการภายใน ด้วยที่สมาชิกขององค์กรค้นหาแนวทางได้โดยปริยาย ซึ่งมีกิจกรรมมากมายที่องค์กรสามารถดำเนินการเพื่อสร้างความรู้

4.2.4 การเรียนรู้โดยปฏิบัติ

4.2.5 การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.2.6 การทดลอง โดย เรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา

4.3 การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval)

องค์กรต้องกำหนดว่าอะไร สำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ องค์กรต้องเก็บรักษาส่งที่เรียกว่า ความรู้ ให้ดีที่สุด การจัดเก็บในที่นี้เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การบันทึกฐานข้อมูล ดังนั้น องค์กรต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

4.3.1 โครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ควรเป็นระบบที่สามารถค้นหาและส่งมอบได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

4.3.2 จัดให้มีการจำแนกรายการต่าง ๆ ให้อยู่บนพื้นฐานในการเรียนรู้

4.3.3 อาศัยการจัดการที่สามารถส่งมอบให้กับผู้ใช้ถูกต้อง ทันเวลา และเหมาะสมกับความต้องการ

การสืบค้นความรู้ เป็นลักษณะของการเข้าถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แต่เนื่องด้วยความแตกต่างของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ในการสืบค้นข้อมูลองค์การต้องสร้างช่องทาง หรือจัดหมวดหมู่ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ในองค์การต่อไป ดังนี้

1. ความจำเป็นของการเรียนรู้
2. วัตถุประสงค์ของงาน
3. ความชำนาญของผู้ใช้
4. หน้าที่/การใช้สารสนเทศ
5. สถานที่ตั้ง (สารสนเทศ ถูกเก็บไว้ที่ไหนและอย่างไร)

4.4 การใช้ประโยชน์และการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer and Utilization)

องค์การที่มีความสามารถในการเรียนรู้จะต้องมีการกระจาย และถ่ายโอนความรู้ไปได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมทั่วทั้งองค์การ โดยอาศัยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศการถ่ายทอดความรู้ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.4.1 การถ่ายทอดความรู้โดยตั้งใจ มีวิธีการต่าง ๆ เช่น การสื่อสารโดยการเขียน การฝึกอบรม การประชุมภายใน การสรุปข่าวสาร การสื่อสารภายในองค์การ การเยี่ยมชมงานต่าง ๆ การหมุนเวียน/เปลี่ยนงาน และระบบพี่เลี้ยง

4.4.2 การถ่ายทอดความรู้โดยไม่ได้ตั้งใจ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำทุกวัน โดยไม่ได้มีแบบแผน เช่น การหมุนเวียนงาน ประสบการณ์ หรือเรื่องต่าง ๆ ที่เล่าต่อกันมาขณะทำงาน และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

5. แนวความคิดของควาร์ล M. วิก (Karl M. WIIG)

การจัดการความรู้ของควาร์ล M. วิก เป็นการจัดการความรู้อย่างควบคุม (Ckm “comprehensve knowlevge mangement”) และนำมาใช้เพื่อความสำเร็จของหน่วยงาน เพื่อมีความชัดเจน เป็นระบบ และเป็นแรงขับเคลื่อนองค์การ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดความรู้ (ทุนทางปัญญา) ที่ต้องสร้างและรักษา รวมถึงความรู้ที่ทำให้เกิดผลผลิตของงาน และรูปแบบการบริการที่แข่งขันได้ตามที่ต้องการ

2. จัดหาและเปลี่ยนรูปแบบความรู้ที่ต้องการ และทำให้แน่ใจว่า มีการทำให้มีการเกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำให้มั่นใจว่าความรู้ทั้งหมดที่มี (ทุนทางปัญญา) อยู่ในระดับที่เหมาะสม

3. ควบคุมดูแลการจัดการความรู้ ขั้นตอน ความสำคัญที่เกี่ยวข้อง โดยเตรียมการสนับสนุนทั่วทั้งองค์การ จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการเสริมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำในองค์การ

นอกจากนี้ การจัดการความรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป (IKM: Incremental knowledge Management) เป็นการจัดการความรู้ที่ไม่อาจระบุได้อย่างเจาะจงว่า ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับความรู้ขององค์การ เป็นการขยายขอบเขตกิจกรรมที่มีอยู่เดิม หรือเป็นการพัฒนาตามภาวะปกติของธุรกิจ และไม่ได้มุ่งเน้นในการนำทรัพย์สินทางความรู้มาใช้ องค์การที่ปฏิบัติตามการจัดการความรู้อย่างครอบคลุม และเป็นระบบ พบว่า เป็นการปฏิบัติตามย่อย ๆ ไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม มีการเตรียมพร้อมในการมุ่งสร้างความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำในการให้พนักงานทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองเพื่อความสำเร็จ วิธีการปฏิบัติเหล่านี้ ได้แก่

1. ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านความรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย พฤติกรรมที่มีจริยธรรม และนับถือซึ่งกันและกัน มีความปรองดองและมุ่งมั่นทำงานให้เกิดผลงานที่ดี และไม่ล่าช้า

2. ทำความเข้าใจร่วมกันพัฒนา ความเข้าใจให้ครอบคลุมภารกิจ ตลอดจนบทบาทและความใส่ใจของบุคลากรในการสนับสนุนองค์การ

3. เน้นวิธีการปฏิบัติความรู้ให้เป็นทิศทางที่ต้องการ ทำให้แน่ใจว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ได้รับการดูแลรักษาไว้อย่างเหมาะสม

4. การปฏิบัติเร่งการเรียนรู้ปฏิบัติตามให้ครอบคลุม เปลี่ยนกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าความรู้ที่มีค่าได้รับการจัดการว่าโครงสร้างรวมทั้งใช้ประโยชน์ปัจจัยส่งเสริม คือ การทำให้ความรู้ที่สำคัญเคลื่อนไปอย่างรวดเร็วในระดับที่เหมาะสม

5. ทำตามปัจจัย 4 ของความสำเร็จ ปัจจัยเหล่านี้เน้นบุคลากร ดังนี้

5.1 ความรู้และทรัพยากร ความเป็นมืออาชีพ ทักษะ และแนวทางต้องทำให้พนักงานสามารถนำมาใช้ทำให้เกิดงานที่มีคุณภาพตามสถานการณ์ และข้อกำหนดอย่างสร้างสรรค์

5.2 การให้อำนาจ พนักงานต้องถูกใจให้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่สามารถคิดนอกกรอบจากวิธีปฏิบัติที่เคยทำมา เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์การ

5.3 สร้างแรงจูงใจพนักงานต้องมีแรงจูงใจในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ ปัจจัยนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด และยากที่จะประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม และการสื่อสารทางตรง

6. สร้างขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐาน ความสามารถที่มีอยู่แล้ว หรือสร้างขึ้นใหม่ หรือสนับสนุนการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สำหรับปฏิบัติการความรู้ครอบคลุมการประเมินผล และการให้คำแนะนำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการวางแผน ผลลัพธ์และโอกาส ตัวแบบวิธีปฏิบัตินำมาใช้วางรูปแบบของกิจกรรม และถูกนำไปรวมอยู่ในวัฏจักรแห่งวิวัฒนาการ ความรู้ของสถาบัน (Institutional knowledge Evolution cycle) และวัฏจักรแห่งวิวัฒนาการ ของบุคคล (Personal Knowledge Evolution Cycle) วัฏจักรแห่งวิวัฒนาการความรู้ของสถาบัน พิจารณาได้ 5 ขั้นตอน คือ

7.1 การพัฒนาความรู้ผ่านการเรียนรู้ นวัตกรรม การสร้างสรรค์ และการนำเข้ามา จากภายนอก

7.2 การครอบครองความรู้ รวบรวม และเก็บรักษาความรู้สำหรับใช้งาน

7.3 กลั่นกรองความรู้ จัดรูปแบบ ปรับรูปแบบ หรือรวบรวมบทความฐานความรู้ ให้พร้อมใช้ประโยชน์

7.4 จัดระเบียบและกระจายความรู้ไปที่หน่วยปฏิบัติการ (PoAs: Points-of-Action) ผ่านการศึกษา การฝึกอบรม ระบบฐานความรู้อัตโนมัติ (Automated knowledge-Based systems) เครือข่ายอัจฉริยะ ปรับปรุงเทคโนโลยี และกระบวนการ

7.5 การยืมความรู้ การประยุกต์ใช้กลายเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ และการสร้าง นวัตกรรมวัฏจักรแห่งวิวัฒนาการความรู้ของบุคคล เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ความรู้กลายเป็น สิ่งที่ได้รับการยอมรับในใจคน และเปลี่ยนจากความเชื่อที่เกิดจากการรับรู้ไปเป็นความเข้าใจ และนำมาใช้ประโยชน์ สรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 Tacit subliminal knowledge เป็นการมองเพียงแวบเดียวที่มีต่อ แนวคิดใหม่ ความรู้นี้เป็นส่วนหนึ่งของตัวแบบความคิดที่อธิบายถึงการหยั่งรู้โดยสัญชาตญาณ (Intuition)

ขั้นตอนที่ 2 Idealistic vision and paradigm knowledge ส่วนหนึ่งของความรู้ ประเภทนี้ เป็นสิ่งที่รู้จักกันดี และมีความชัดเจน เราใช้จิตสำนึกกับความรู้ประเภทนี้ ส่วนที่เป็น วิสัยทัศน์ และตัวแบบความคิดไม่เป็นที่รู้จักกันนัก เป็นความรู้ที่ซ่อนอยู่ และมีการส่งผ่านเล็กน้อย

ขั้นตอนที่ 3 Systematic Schema and Reference Methodology knowledge เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในระบบ เป็นวิธีปฏิบัติทั่วไป เป็นกลยุทธ์ การแก้ปัญหาที่มีความชัดเจน และเป็นที่ยึด ความรู้ประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า ความรู้ฝังลึก (Deep knowledge) ซึ่งจะช่วยให้เข้าสู่ระบบพื้นฐานความรู้

ขั้นตอนที่ 4 Pragmatic Decision-Making and Factual knowledge เป็นความรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจ คือ ภาวปฏิบัติที่ใช้งานได้จริงและชัดเจนที่สุด ช่วยสนับสนุนงานประจำวัน และการตัดสินใจ เป็นที่ยึดและถูกนำมาใช้ในการฝึกปฏิบัติในระดับนี้ มีการพยายามรวมส่วนหนึ่งของความรู้ประเภทนี้เข้าระบบปัญญาประดิษฐ์

ขั้นตอนที่ 5 Automatic Routine Working Knowledge ความรู้ประเภทนี้เป็นความรู้ที่ฝังลึก เราใช้ความรู้ประเภทนี้ทำงานโดยอัตโนมัติปราศจากการไตร่ตรองเหตุผล ความรู้ประเภทนี้ส่วนหนึ่งได้จากการทำงานประจำวัน และส่วนหนึ่งได้จากการฝึกอบรม เมื่อเราผ่านกระบวนการเรียนรู้ซ้ำ ๆ ความรู้เติบโตจากสิ่งที่อยู่ใต้จิตสำนึกไปสู่อุดมคติ ที่กลายมาเป็นการเริ่มต้นสร้างความรู้ที่ดีและความเข้าใจ สู่วิธีที่เป็นระบบและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และท้ายที่สุดเป็นความรู้โดยอัตโนมัติ เมื่อเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จากความรู้ที่สร้างไว้อย่างดีแล้ว เราเริ่มสร้างแนวคิดและแนวทางใหม่ ๆ ผ่านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม

ความรู้ของบุคคลสามารถบ่งบอกลักษณะได้ครอบคลุม 2 ประเด็นหลัก คือ

1. ชีตความสามารถ ประสบการณ์ และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำเป็นประจำ และงานที่ซับซ้อน

2. ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติทั่วไป ระดับบนสู่ระดับล่าง แต่หมายถึงการสร้างวัฒนธรรมที่ต้นตอเรื่องความรู้ที่ได้รับการแนะนำจากผู้บริหารระดับสูง โดยที่บุคลากรให้เป็นส่วนหนึ่งของงานประจำวัน หากพิจารณาเกี่ยวกับมุมมองเรื่องความรู้ในการค้นหาความชำนาญและความเข้าใจที่เหมาะสมไปสู่การทำงานที่มุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมที่นำไปสู่บรรยากาศการร่วมมือกัน มีลักษณะที่เฉพาะของพฤติกรรมส่วนบุคคล ซึ่งถูกจำแนกโดยวัฒนธรรมของการจัดการความรู้อย่างครอบคลุม

ในทัศนะของผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนที่ไม่เป็นทางการซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล ในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถ ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่า เป็นความรู้แบบนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่า เป็นความรู้แบบรูปธรรม

ขั้นตอนในการดำเนินการในการจัดการความรู้

จากแนวคิดการจัดการความรู้ของนักวิชาการ (ประพนธ์ ภาสูกยัต, 2547; ยุวดี เกตุสัมพันธ์, 2546; สถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548; วีรวิศ มาษะศิริานนท์, 2545, หน้า 81-90; Goodfellow, 2005; Marquardt อ้างอิงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547; Wiig, 1999; Tannenbaum and Aliger, 2000, pp. 15-22) ผู้ศึกษาได้เรียบเรียงประมวลและเรียบเรียงเพิ่มเติมให้เห็นภาพ การจัดการความรู้เชิงกระบวนการและระบบมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า การจัดการความรู้มีขั้นตอน ในการดำเนินงานใน 12 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยองค์กร (Organizational Diagnosis Stage)
2. การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ (the knowledge management vision stage)
3. การสื่อสารการจัดการความรู้ (the knowledge management communication stage)
4. การละลายพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง (unfreezing and change stage)
5. การแสวงหาความรู้ (knowledge acquisition stage)
6. การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing stage)
7. การสร้างความรู้ (knowledge creation stage)
8. การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ (knowledge storage and retrieval stage)
9. การเข้าถึงความรู้ (knowledge accessibility stage)
10. การซึมซับความรู้ (knowledge assimilation)
11. การประยุกต์ใช้ความรู้ (knowledge application stage)
12. การประเมินผล (evaluation stage)

ขั้นตอนการวินิจฉัยองค์กร (Organizational Diagnosis stage)

กรีติ ยดียง (2549) การวินิจฉัยองค์กรการ เป็นการประยุกต์วิธีการวิจัย หรือเป็น การตรวจสอบถึงสาเหตุของปัญหาของความจำเป็นที่ได้กำหนดไว้ในแง่มุมต่าง ๆ หลาย ๆ มิติ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันขององค์กร ค้นหาวิธีเพื่อแก้ปัญหา หาโอกาส และยกระดับ

การปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารจะได้นำข้อมูลไปสร้าง หรือพัฒนาแผนงานการจัดความรู้ สำหรับการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงองค์การให้มีประสิทธิผลต่อไป การวินิจฉัยองค์การสามารถ แบ่งระดับวินิจฉัยได้ 3 ระดับ คือ

1. การวินิจฉัยองค์การระดับองค์การ เป็นการค้นหาปัญหาใน 3 ประเด็น คือ

1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ที่มีอิทธิพล และผลกระทบต่อองค์การ

1.2 ผลผลิตที่ส่งออกมา (output) เป็นเป้าหมายที่องค์การต้องการหลังจาก เกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว โดยพิจารณาการปฏิบัติงานขององค์การ (Organizational performance) ผลผลิตขององค์การ (Organizational productivity) ความพึงพอใจของผู้ถือหุ้น (Stockholder satisfaction)

1.3 การออกแบบส่วนประกอบ (Design component) เป็นการออกแบบปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบกิจกรรมหลัก ระบบโครงการ ระบบการประเมินระบบทรัพยากรมนุษย์ และวัฒนธรรม

2. การวินิจฉัยองค์การระดับกลุ่ม เป็นการค้นหาปัญหาใน 2 ประเด็นหลัก คือ

2.1 ปัจจัยนำเข้า เป็นศึกษาออกแบบองค์การ เนื่องจากมีผลต่อการคงอยู่ทั้งในด้าน ประสิทธิภาพ และการทำงานของกลุ่ม

2.2 การออกแบบส่วนประกอบ (Design component) โดยพิจารณาจาก

2.2.1 โครงสร้างภาระงานของกลุ่ม (Task structure)

2.2.2 องค์ประกอบของกลุ่ม (Group composition)

2.2.3 หน้าที่ของกลุ่ม (Team Functioning)

2.2.4 บรรทัดฐานของการปฏิบัติงานของกลุ่ม (Group norms)

3. การวินิจฉัยองค์การระดับบุคคล เป็นการค้นหาปัญหาใน 2 ประเด็นหลัก คือ

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นศึกษาการออกแบบองค์การ การออกแบบกลุ่ม และคุณลักษณะเฉพาะ อันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาองค์การ

3.2 การออกแบบส่วนประกอบ (Design Component) โดยพิจารณาจาก

3.2.1 ความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety)

3.2.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของภาระงาน (Task Identify)

3.2.3 ผลตอบกลับอันเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ (Task significance)

3.2.4 ความเป็นอิสระ (Autonomy)

ขั้นตอนการกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผน และเตรียมการการจัดการความรู้

(The knowledge management vision planning and preparation stage)

การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ เป็นการสร้างกรอบการทำงาน ทั้งนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ จะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์การ อีกทั้งมีการเตรียมการการจัดการความรู้ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ

1. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมขององค์การที่ชัดเจน ปฏิบัติได้ภายใต้การสนับสนุน และความมุ่งมั่นของทุกคนในองค์การ
2. กำหนดเป้าหมาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ตอบคำถามว่าทำไมจึงทำ และจะเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการ
3. กำหนดกลยุทธ์ และกลวิธี หรือเครื่องมือที่จะทำให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ
  - 3.1 กลยุทธ์ชี้หน้า เป็นกลยุทธ์ที่ผู้บริหารให้ความสนใจ สนับสนุน และผลักดันทุกวิถีทาง รวมทั้งมีการติดตามนำเสนอความคืบหน้าในที่ประชุมอย่างสม่ำเสมอ
  - 3.2 กลยุทธ์ปลุกฝัง เป็นกลยุทธ์ที่ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จะเข้ามาดูแลรับผิดชอบในกิจกรรมสำคัญที่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน และโครงสร้างขององค์การความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างศักยภาพ รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงแก่ทุกกลุ่มที่จะร่วมบริหารภูมิปัญญา
  - 3.3 กลยุทธ์ปฏิรูป เป็นกลยุทธ์ของผู้บริหารในการตั้งคณะทำงานจากตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ารับผิดชอบดำเนินการในกิจกรรมที่ต้องมีการประสานกิจกรรมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ทรงคุณค่าแก่ลูกค้าทั้งภายในและภายนอกองค์การ
  - 3.4 กลยุทธ์การปรับตัว เป็นกลยุทธ์ในระดับกลุ่มงานที่จะร่วมกันเรียนรู้ และทำงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้ภูมิปัญญาเดิมร่วมกับการแสวงหาภูมิปัญญาใหม่ ผนวกเข้ากับระบบการปฏิบัติงาน
4. เตรียมการ หรือเตรียมความพร้อมในการจัดการความรู้ เช่น จัดหาโครงการพื้นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิกทุกคนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ห้องสมุด ฯลฯ จัดระบบบริหารและระบบการทำงานที่ดี ได้มาตรฐานสากล เช่น ระบบการบริหารการเงิน เป็นต้น
5. วางแผนการจัดการความรู้ เช่น
  - 5.1 จัดทำแผนงานทั้งในส่วนแผนงานโดยรวม (Master Plan) แผนงานย่อย (Detail Plan) และปฏิบัติการ (Implementation Plan) โดยแผนทั้งหมดต้องสอดคล้อง ชัดเจน และเป็นไป

ในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง

5.2 จัดตั้งกลุ่มปฏิบัติงานหลัก (Knowledge Team) ที่ประกอบด้วย ตัวแทนจากพนักงานจากทุกหน่วยงานในองค์กร เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกระจายความรู้ และแนวทางการดำเนินงานของโครงการการจัดการความรู้ดังกล่าว ไปยังพนักงานระดับปฏิบัติการต่อไป

5.3 จัดโครงสร้างความรู้ (Knowledge Organization) โดยเป็นการรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงาน หรือองค์การที่การจัดการในรูปแบบต่าง ๆ โดยระบุว่าเป็นความรู้ประเภทใด หรือเรื่องใดบ้าง เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน และหาแนวทางการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อจัดทำเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้ความรู้ที่นำมาจัดการนั้น ไม่กระจัดกระจาย หรือไปกันคนละทาง และความรู้นั้น เป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์จริง ๆ ต่อองค์การ และการปฏิบัติงาน

5.4 จัดตั้งผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องของความรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลและที่ปรึกษาเกี่ยวกับความรู้ นั้น ๆ โดยเมื่อจัดทำโครงสร้างความรู้แล้วทราบว่า ความรู้อะไรบ้างที่จำเป็นต่องาน และองค์การ และต้องนำมาจัดการเพื่อให้เป็นระบบ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องระบุ ว่า ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรู้ในแต่ละเรื่องมีใครบ้าง เพื่อให้พนักงานที่ต้องการข้อมูลสอบถาม หรือคำปรึกษา ทราบว่าจะขอข้อมูลเหล่านี้ได้ที่ใคร และจะเข้าถึงความรู้เหล่านี้ได้อย่างไร ประเมินผลความรู้ขององค์การ

ตัวแบบการวัดความรู้มี 5 แบบ ได้แก่ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ, 2548)

1. ตัวแบบการประเมินผลกระทบการจัดการความรู้ APQC: American Productivity and Quality Center
2. ตัวแบบการประเมินประสิทธิผลการจัดการความรู้ Effective Knowledge Management Working center
3. ตัวแบบการประเมินประสิทธิผลการจัดการความรู้ American Society for Training and Development
4. ตัวแบบการประเมินการลงทุนด้านเทคโนโลยี Technology Broker Model
5. ตัวแบบการประเมินทางการดำเนินงานขององค์การ Balanced Scorecard

ขั้นตอนการสื่อสาร (The Knowledge Management Communication Stage)

การสื่อสารเป็นสิ่งที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรมีความเข้าใจตรงกันว่า องค์กรกำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร จะทำเมื่อไร และจะอย่างไร ทั้งนี้องค์กรจะต้องมีการวางแผนด้านการสื่อสาร และทำการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ (ยูวดี เกตุสัมพันธ์,

2546) เนื้อหาของเรื่องที่ต้องการจะสื่อสาร กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสาร ช่องทางในการสื่อสาร และการวัดประสิทธิผลของการสื่อสาร

ขั้นตอนการละลายพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง (Unfreezing and Changing Stage)

การที่องค์กรจะดำเนินการสร้าง หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยน และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะทำให้ความเชื่อและพฤติกรรมที่องค์กรต้องการเกิดขึ้น และสามารถซึมลึกเข้าไปในบรรทัดฐาน และค่าของคนในองค์กรจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ต้องอาศัยปัจจัยการดำเนินการสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการละลายพฤติกรรม (Unfreezing Stage)

1.1 สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง

1.2 ให้กำลังใจหรือกระตุ้นการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเก่า เพื่อให้เป็นไปตามที่องค์กรต้องการ

1.3 หาวิธีการการออกแบบซึ่งให้ได้มาซึ่งการลดอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลง

1.4 สร้างความรู้สึกมั่นคงที่จะไม่เป็นภัยคุกคามหากเกิดการเปลี่ยนแปลง (Psychological safety)

2. ขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง (Change Stage)

2.1 จัดข้อมูล รูปแบบพฤติกรรม และวิธีการการมองสิ่งต่าง ๆ ใหม่

2.2 ช่วยให้ผู้พนักงานได้เรียนรู้แนวคิดต่าง ๆ ใหม่

2.3 สร้างเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนแปลง เช่น บทบาทสมมติที่ปรึกษา การฝึกอบรม และการสาธิต เป็นต้น

3. ขั้นตอนของการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือการควบคุม (Refreezing Stage)

3.1 ให้พนักงานรวมตัวกัน หรือจัดตั้งคณะทำงาน

3.2 สร้างสภาพแวดล้อมในองค์กรที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้ลงมือทดลองถูก และนำความคิดสร้างสรรค์มาปฏิบัติได้จริง

3.3 กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ

3.4 การได้รับรองการสนับสนุนจากผู้บริหารและทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

3.5 ใช้การเสริมแรงเชิงบวกในการสนับสนุน หรือบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition Stage)

1. การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในองค์กร เช่น

1.1 การให้ความรู้กับพนักงาน

- 1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หรือการลงมือปฏิบัติ
- 1.3 การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการต่าง ๆ
2. การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอกองค์กร เช่น
  - 2.1 การจ้างที่ปรึกษา
  - 2.2 การรวบรวมข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่ง และแหล่งอื่น ๆ
  - 2.3 การร่วมมือจากองค์กรอื่น สร้างพันธมิตรธุรกิจ และการลงทุน
  - 2.4 การตรวจสอบแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
  - 2.5 การจ้างพนักงานใหม่
- 2.6 การดูทีวี วิดีโอ ภาพยนตร์ การอ่านทั้งหนังสือพิมพ์ อีเมล และบทความ

ขั้นตอนการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing Stage)

เป็นการขยายความรู้ เพื่อให้บุคคลในองค์กรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ข้อมูลจะต้องมีความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และมีขอบเขต ระยะเวลาการแบ่งปันความรู้ มีหลักการสำคัญ คือ ความรู้มาจากผู้รู้จริง มีกระบวนการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดการแบ่งปัน ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง และมีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี เป็นความรู้ที่ได้จากปฏิบัติงานจริง การแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน สามารถดำเนินการโดยตั้งคำถาม ดังนี้ (Ipe, 2003, pp. 241–247)

1. ความรู้ในชุดที่จะแบ่งปันความรู้ให้งานนั้น ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. กระบวนการทั้งที่เป็นทางการ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มโครงการแบ่งปันความรู้ คือ อะไรบ้าง

ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Knowledge Creage)

เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ การนำความรู้ที่ได้จากการแสวงหาแบ่งปันความรู้มาสร้างความรู้ใหม่ในรูปแบบความรู้ที่เปิดเผย มีพื้นฐานมาจากข้อมูลและความรู้ 4 ประเภท ในบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกัน ประกอบด้วย

1. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ (Theoretical Knowledge) ที่มีพื้นฐานมาจากการอบรมทางวิชาชีพ และประสบการณ์เฉพาะบุคคล
2. ความรู้ภายในองค์กร (Domain Knowledge) เป็นความรู้ภายในที่มีขอบเขตสัมพันธ์กับระบบและการผลิตขององค์กร และการฝึกหัดทางธุรกิจ
3. ความรู้จากการเข้าสังคม (Social Knowledge) ความรู้จากการเข้าสังคม เกิดจากการสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม
4. ความรู้ที่ออกแบบไว้เฉพาะ (Purposive, Emergent and Context Knowledge) เป็นความรู้ที่ต้องใช้การแบ่งปันและการสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง โดยผสมผสานระหว่าง

ความรู้ที่ถูกออกแบบไว้ โดยเฉพาะตามเป้าหมายที่ต้องการรวมกัน และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีความรู้ภายในองค์การ โดยมีความเร่งด่วน (Emergent) และบริบทที่เห็นร่วมกัน (Contextual)

6. ขั้นตอนการจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval Stage)

การจัดเก็บความรู้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิค และการบันทึกฐานข้อมูล ดังนั้น องค์การต้องเก็บรักษาสิ่งที่เรียกว่า ความรู้ ให้ดีที่สุด ทั้งนี้ การจัดเก็บข้อมูลต้องคำนึงถึงโครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ควรเป็นระบบที่สามารถค้นหาและส่งมอบได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว จัดให้มีการจำแนกรายการต่าง ๆ ให้อยู่บนพื้นฐานในการเรียนรู้ ต้องอาศัยการจัดการที่สามารถส่งมอบให้กับผู้ใช้ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ทันเวลา และเหมาะสมกับความต้องการ

การสืบค้นความรู้ เป็นลักษณะของการเข้าถึงความรู้ที่ผู้ใช้บริการต้องการ องค์การจำเป็นต้องการช่องทาง หรือจัดหมวดหมู่ของสารสนเทศต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ได้แก่ ความจำเป็นของการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของงาน ความชำนาญของผู้ใช้ การใช้สารสนเทศและสถานที่ตั้ง ฯลฯ ขั้นตอนการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Accessibility Stage) เป็นการขยายความรู้เพื่อให้บุคคลในองค์การสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหา และการปฏิบัติงาน และการบริการลูกค้า โดยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามเวลาที่ต้องการ การเข้าถึงความรู้ที่เหมาะสมทำให้พนักงานมีความสามารถ และเกิดความมั่นใจว่า จะได้รับการช่วยเหลือจากองค์การ การเข้าถึงความรู้มีหลักการสำคัญ คือ มีการแบ่งปันความรู้ และได้ข้อมูลตามที่ต้องการด้วยความเต็มใจ เป็นความรู้ที่มีการจัดการพร้อมเผยแพร่ มีการเผยแพร่ความรู้/การกระจายกระจายความรู้

ขั้นตอนการซึมซับความรู้ (Knowledge Assimilation)

เป็นการขยายความรู้ เพื่อให้บุคคลในองค์การมีการเรียนรู้ หรือสร้างความกลมกลืนกันของความรู้ที่จำเป็นต้องใช้การซึมซับความรู้มีหลักการสำคัญ คือ สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตามเวลาที่ต้องการ และเหมาะสม สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้พนักงานเกิดความตั้งใจที่จะได้ความรู้จริง ๆ สร้างความพร้อมและความสามารถที่จะเรียนรู้ของพนักงาน

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application stage)

องค์การที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ต้องมีกระจายและถ่ายโอนความรู้ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์การ การถ่ายโอนความรู้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การถ่ายทอดความรู้โดยตั้งใจ โดยมีวิธีการ เช่น การสื่อสารด้วยการเขียน การฝึกอบรม การประชุมภายในองค์การ การสรุปข่าว การสื่อสารภายในองค์การ การเยี่ยมชมงานต่าง ๆ และระบบที่เสี่ยง ฯลฯ การถ่ายโอนความรู้โดยไม่ตั้งใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

ประจำวัน โดยไม่ได้มีการวางแผน เช่น การหมุนเวียนงาน ประสบการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เล่าต่อกันมา คณะทำงาน และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation stage)

การประเมินผล เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทราบถึงสถานะขององค์กร ดังนั้น เพื่อให้องค์กรสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนั้น องค์กรต้องการวางแผนการวัดผล และการดำเนินการจัดการความรู้เปรียบเทียบกับเป้าหมาย การวัดผลการจัดการความรู้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ การประเมินผลรายบุคคล โดยเน้นไปที่ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะในการทำงาน และทักษะในการเป็นผู้นำ การประเมินผลตามกิจกรรม โดยเน้นที่ความสำเร็จตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม การประเมินระบบ (System Evaluation) เป็นการวัดผลเชิงพัฒนาการของระบบการบริหารต่าง ๆ ที่องค์กรได้นำเข้ามาปฏิบัติ

บทบาทของผู้จัดการความรู้ ดาเวนพอร์ต และพรูซัค (Davenport and Prusak, 1998) ผู้ที่มีบทบาทหลักในการจัดการความรู้นั้น อาจมาจากบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรที่มีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ เช่น เจ้าหน้าที่ต้องการจัดการความรู้ อาจเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้จัดการฝ่ายวางแผนนักวิเคราะห์ธุรกิจ วิศวกรออกแบบผลิตภัณฑ์ นักการตลาด ฯลฯ โดยมีบทบาทในการรวบรวมความรู้ แล้วนำไปสร้างเป็นรูปแบบอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้จัดเก็บรักษา และทำการปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถทักษะเฉพาะอย่าง ในการกำหนดโครงสร้างความรู้ มีความสามารถทางเทคนิค และประสบการณ์ในอาชีพนั้น ๆ มีความสามารถในการเข้าใจลักษณะความรู้ในแง่ของวัฒนธรรม การเมือง และบุคคล ผู้จัดการโครงการจัดการความรู้ต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารโครงการ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารเทคโนโลยี ซึ่งผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้จัดการความรู้ได้ดี ควรจะเป็นผู้นำด้านวิจัย การปรับโครงสร้าง และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น ผู้จัดการโครงการจัดการความรู้ ควรมาจากระดับกลาง ที่มีความคุ้นเคยกับการสร้าง การเผยแพร่ และการใช้ความรู้มาก่อน และต้องมีความเชี่ยวชาญในการจัดการความรู้ทั้งสองลักษณะ คือ ต้องพร้อมอธิบายวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในองค์กรได้อย่างชัดเจน ทำให้การจัดการความรู้ดำเนินต่อไป และทำให้โครงการเสร็จสมบูรณ์ทันตามเวลา และงบประมาณที่ตั้งไว้ กรรมการผู้จัดการใหญ่ฝ่ายความรู้มีบทบาทในการส่งเสริมการสร้างความรู้ และการเรียนรู้ เพราะความรู้ที่ค่อนข้างใหม่ต่อองค์กร ดังนั้น กรรมการผู้จัดการใหญ่ฝ่ายความรู้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การออกแบบเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับความรู้ในองค์กร และหมั่นตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อกระบวนการสร้าง และใช้ความรู้ที่องค์กร ออกแบบวิธีประมวลความรู้ขององค์กร ตรวจสอบ และวัดคุณค่าของความรู้บริหารผู้จัดการความรู้ในองค์กร เป็นผู้นำในการพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้

รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

การจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ประกอบด้วย กิจกรรม 7 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนการจัดการความรู้ และขั้นตอนที่ 7 เป็นการเรียนรู้ ได้แก่ (1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) (2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) (3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) (4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) (5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) (6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และ (7) การเรียนรู้ (Learning)

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) หมายถึง การพิจารณา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรเป็นอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรารู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) หมายถึง การทำให้เกิดความรู้ใหม่ อาจจะเป็นการแสวงหาความรู้จากภายนอก การริ่ษาความรู้เก่า และการกำจัดความรู้ที่ไม่ใช้แล้ว

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) หมายถึง เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) หมายถึง การปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ทำให้เนื้อหาถูกต้องสมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) หมายถึง การทำให้ผู้ที่ต้องใช้ความรู้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายและสะดวก เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสม

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) หมายถึง การนำความรู้มาแบ่งปันแลกเปลี่ยน ซึ่งถ้าเป็นความรู้แบบชัดแจ้งอาจจะเป็นเอกสาร หรืออยู่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือถ้าเป็นความรู้ฝังลึก อาจจะใช้เครื่องมือจัดการความรู้มาช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตั้งชุมชนผู้ปฏิบัติ การจัดพี่เลี้ยง การจัดเพื่อนช่วยเพื่อน

สืบเนื่องจากพระราชพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่พัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการและบุคลากรในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549) อันเป็นเหตุผลการศึกษาคำสั่งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการความรู้ ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งมีบริบทที่เหมาะสมกับประเทศไทย และจัดเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการจากภาครัฐ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้รูปแบบการจัดการความรู้ตามรูปแบบ ของ ก.พ.ร. ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 7 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนการจัดการความรู้ และขั้นตอนที่ 7 เป็นการเรียนรู้ ดังนี้ (1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) (2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) (3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) (4) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) (5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) (6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และ (7) การเรียนรู้ (Learning)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

อรวรรณ อุทัยเมธีรัตน์ (2549) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษามีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้แนวคิดการจัดการความรู้ในการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษา และผู้ใช้บริการด้านกิจการนักศึกษา สำนักกิจการนักศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบลึก วิเคราะห์ข้อมูลที่มีเป็นลักษณะของการบรรยาย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่ออธิบายผลการศึกษาตามความเป็นจริงถึงการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษา ผลการวิจัย พบว่า วิธีการทำงานของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษา ยังเป็นลักษณะของการทำงานแบบลองผิดลองถูก เพื่อหาวิธีการในการทำงาน

Commented [WU3]: ท่านคะ อาจารย์ชอบที่ท่านทบทวนวรรณกรรมมาดีมาก อาจารย์ขอตารางสรุปท้ายส่วนที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องนี้ โดยทำตารางเพื่อบอกว่า คนวิจัยคือใคร ทำวิจัยอะไร และเน้นการหาคำตอบเรื่องอะไร เพื่อทำให้เห็นว่า ท่านกำลังสนใจในสิ่งที่ไม่ได้ทำ และงานของท่านมีประโยชน์มากๆ ขอตารางแบบนี้ได้ในงานของที่เจ๊ชอบ และที่เสื่ก และที่จันทร์นะคะ

และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้ดีที่สุด โดยมีวิธีการทำงานที่มีการปรับปรุงรูปแบบในการทำงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ วิธีการแสวงหาความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีการจัดบันทึก อยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่หน่วยงาน

ชวลิต ขอดศิริ (2550) ศึกษาการจัดการความรู้ของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนครู พัฒนาดนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนครูในด้านวิชาการจัดการความรู้ อย่างเป็นหมวดหมู่ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่กำหนดไว้ เผยแพร่ความรู้ที่ตนเองสร้างขึ้น ให้แก่เพื่อนครู เชิญตัวแทนจากองค์กร และสถาบันต่าง ๆ มาจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ในโรงเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารพัฒนาองค์การด้านความรู้และนวัตกรรมที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ การศึกษาในปัจจุบัน จัดหาเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ให้ความสำคัญต่อบุคคลทุกระดับโดยไม่ปิดกั้นความคิด ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ทุกครั้ง ที่มีโอกาส นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมกลับมาพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่าง แก่บุคคลอื่น สร้างแรงจูงใจในการทำงานของตนเองเสมอ ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือ งานวิชาการแก่เพื่อนครูด้วยกัน ทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาโรงเรียน

วันดาวิสา รัตนสุรงค์ (2550) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ ในส่วนราชการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ในส่วนราชการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 48 คน และคณะกรรมการดำเนินการ ด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 2 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบเลือกตอบ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่า การพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ในส่วนราชการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการปฏิบัติเกือบทุกรายการ ยกเว้น ด้านการสำรวจความรู้ภายในองค์กรที่มีการปฏิบัติน้อยมาก โดยเฉพาะรายการของการประมวลความรู้และกลั่นกรองความรู้ ส่วนด้านการวางแผนความรู้ เพื่อการรวบรวมและจัดเก็บ รายการที่พบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดการความรู้ ในหน่วยงานให้เป็นระบบ ทำให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และการจัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงาน หรืออื่น ๆ

ที่แสดงถึงการนำความรู้ในตัวบุคคลออกมาเป็นความรู้ของหน่วยงาน ด้านการพัฒนาความรู้ รายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ภายในหน่วยงาน และด้านการถ่ายทอดความรู้ หรือการแบ่งปันความรู้ รายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดระบบการทำงาน ในรูปแบบของการทำงานเป็นทีม ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ บุคลากรยึดติดวัฒนธรรมองค์กร ไม่คิดจะปรับเปลี่ยน ไม่กล้าออกนอกกรอบในอดีตที่ประสบความสำเร็จ กลัวการผิดพลาด ข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรใหม่ เพื่อให้ทันกับยุคสมัย ให้เป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

ในปีเดียวกัน อมรทิพย์ เจริญผล (2550) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้จาก แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา (2) องค์ประกอบในการจัดการความรู้ และ (3) องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้อาศัยแนวคิดของ วิจารย์ พานิช และโนนาเกกับทาเคอูชิ ในการกำหนดเป็นขอบเขตทางทฤษฎี กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 291 แห่ง จาก 8 เขตพื้นที่การศึกษา ในโครงการนำร่องที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการตรวจสอบความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้วยทำการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 แห่ง นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับปานกลาง การจัดการความรู้ด้านการตรวจสอบความรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การวิเคราะห์การเลื่อนไหลของความรู้ (2) การกำหนดความรู้ที่ต้องการ และการจัดทำรายการความรู้ และ (3) การทำแผนที่ความรู้ โดยมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (2) การพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (3) การตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ (4) การสร้างเครือข่ายความรู้ (5) การกำหนดวิสัยทัศน์ และ (6) การสร้างความเข้าใจ โดยมีการดำเนินการตามตัวแปรอยู่ในระดับมาก สำหรับการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า การตรวจสอบความรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยระดับการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ไม่ได้บอกคุณภาพของการจัดการความรู้ ทั้งในด้านการตรวจสอบความรู้ และกระบวนการจัดการความรู้

นอกจากนี้ ธีรจักรกฤษณ์ สารปรัง, เชื้ออมพร หลินเจริญ และอรอนงค์ แจ่มผล (2550) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยรายด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบรรยากาศ/วัฒนธรรมองค์กร ด้านกระบวนการสร้าง ใช้ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการใช้ความรู้ ด้านชุมชนความรู้ ด้านกระบวนการตรวจสอบ (วัด) ลินทรัพย์ทางปัญญา ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร ด้านการจัดหมวดหมู่ความรู้ และจัดเก็บ ด้านกระบวนการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุน กระบวนการ ปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยรายด้านที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการตรวจสอบ คัดเลือกความรู้ ด้านการยกระดับความรู้ ด้านการค้นคว้าหาความรู้จากภายนอก ด้านการสร้าง ความรู้ขึ้นใช้เองจากการทำงาน ด้านการกำหนดความรู้ที่จำเป็นสำหรับใช้งาน แนวทางพัฒนา การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานในด้านที่สำคัญ ๆ ดังนี้ สถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครูสร้างความรู้จากการปฏิบัติงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอนในสถานศึกษา เดียวกัน และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและคัดเลือกความรู้ร่วมกัน ควรส่งเสริมให้ครูนำผลงาน ทางวิชาการหรือผลงานดีเด่น แฟ้มผลงานเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่น และทำผลงานทางวิชาการ ควรจัดวางรูปแบบ หรือโครงสร้างที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติ ได้เข้าใจตรงกัน สร้างบรรยากาศในการทำงานแบบกัลยาณมิตร เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ส่งเสริม การจัดตั้งเครือข่าย โดยมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการประเมินเชิงบวก โดยประเมินเพื่อหาความสำเร็จ และนำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นตัวอย่าง ในการปฏิบัติงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ในงาน ควรจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ที่กลัวเทคโนโลยี

อนุวัติ คุณแก้ว (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็น ยุทธศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแผนและการดำเนินการจัดการความรู้ที่สนับสนุน ประเด็นยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษา และบุคลากร คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และสถาบันวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินแผนการจัดการความรู้ แบบประเมินผลการดำเนินงาน การจัดการความรู้ แบบประเมินการติดตามและประเมินผลการจัดการความรู้ แบบประเมินผลการพัฒนาแผนการจัดการความรู้ และแบบประเมินผลการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ไปใช้ในกระบวนการปกติ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และหาค่าความถี่ ผลการวิจัยพบว่า (1) การทำแผนการจัดการความรู้ พบว่า คณะวิทยาการจัดการ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือ การเผยแพร่เทคนิคการให้ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน คณะเทคโนโลยีการเกษตร คือ การพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะขาม และสถาบันวิจัยและพัฒนา ประเด็นความรู้ คือ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย (2) ผลการดำเนินการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ พบว่า ทุกหน่วยงานได้ดำเนินการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ ตามแผนการจัดการความรู้ ครบถ้วนทุกประการ กล่าวคือ มีการบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ (3) มีการนำผลการประเมินไปปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ โดยมีการนำไปสอนในชั้นเรียนระดับปริญญาตรี และปริญญาโท (4) การปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ พบว่าให้มีการแสวงหาความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลายสาขา และที่มีประสบการณ์ มีการจัดเผยแพร่ความรู้หลายช่องทาง

ในขณะที่ ทศนิยม ไพฑูริย์พงษ์ และคณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2552) ได้ทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาดำเนินการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลให้องค์กรเหล่านี้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในการดำเนินงานตามพันธกิจ เพื่อศึกษาการแพร่ขยายการจัดการความรู้ไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ใช้การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร องค์กรเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 17 เขต และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 78 แห่ง รวมทั้งหมดจำนวน 95 องค์กร โดยการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำโดยการพิจารณาให้มีความกระจายตามลักษณะการบริหารและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ พิจารณาภาวะผู้นำ และความเป็นนักวิชาการของผู้บริหาร คุณภาพของทีมงาน และความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ เมื่อได้รายชื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามที่ต้องการแล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เป็นผู้เสนอเลือกสถานศึกษาในสังกัดของตนเอง ประมาณ 4-6 แห่ง กระบวนการวิจัย ประกอบด้วย การพัฒนานักจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักการและเครื่องมือการจัดการความรู้ การนำ การจัดการความรู้ไปสู่การปฏิบัติในองค์กร การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากคณะวิจัย ศึกษาองค์กรที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีเลิศในการจัดการความรู้ ศึกษาการแพร่ขยายการจัดการความรู้ ไปสู่องค์กรอื่น และขั้นตอนสุดท้าย คือ การเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ใช้การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร มีการใช้ เครื่องมือในการวิจัยหลากหลาย ทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ซึ่งได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทบทวนผล และแบบบันทึก สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม และการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิทยาการ Q รูปแบบการจัดการความรู้ ขององค์กรทั้ง 95 แห่ง แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มรูปแบบวงจรความรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ ด้านวิสัยทัศน์องค์กร กระบวนการจัดการความรู้ และคลังความรู้เพื่อการใช้และเผยแพร่ (2) กลุ่มรูปแบบขั้นตอนการจัดการความรู้ที่ดำเนินการตามต้นแบบของสถาบันส่งเสริม การจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) และ (3) กลุ่มรูปแบบผสมผสานแนวคิดกลุ่มที่หนึ่งและสอง เข้าด้วยกัน ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เห็นเด่นชัดจากองค์กรที่ปฏิบัติได้ดีเลิศ ได้แก่ ความพร้อมและความมุ่งมั่นของผู้บริหารทุกระดับ ความเข้มแข็งและความมุ่งมั่นของทีมแกนนำ นักจัดการความรู้ การเปิดใจและการทำความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ของบุคลากร ส่วนการแพร่ขยายการจัดการความรู้ไปสู่องค์กรอื่นเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นการแพร่ขยาย ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร โดยใช้การติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในรูปแบบเว็บไซต์ และบล็อกไซต์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัย คือ การกำหนดทิศทางของการจัดการความรู้ในองค์กรให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันและตรงกัน การทำให้ การถ่ายโอนความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในองค์กรเข้มแข็ง การสร้างวัฒนธรรมองค์กร แห่งการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์การจัดการความรู้ และการสร้าง เครือข่ายระหว่างบุคคล นอกจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับทั่วไปสำหรับองค์กร ทางการศึกษาแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ในปีเดียวกัน จักรวีดา สุภาจันทร์ (2552) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ปกครองในการดูแลเด็กสมองพิการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการดูแลเด็กสมองพิการ ของผู้ปกครอง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปกครองเด็กที่นำบุตรเข้ามารับการบำบัดที่สถาบัน

พัฒนาการเด็กกราฟิกครีเอทีฟ จำนวนทั้งหมด 10 คน ซึ่งมีบุตรปวยเป็นสมองพิการประเภท กล้ามเนื้อหดตัว เกร็ง มีความผิดปกติของการควบคุมการเคลื่อนไหว ซึ่งผู้ปกครองเด็กได้นำเด็ก มาฝึกอย่างสม่ำเสมอติดต่อกันมากกว่าสามปี ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากรูปแบบ ของการจัดการความรู้แบบเกลียวความรู้ SECI ของ โนนกะทาเกอูจิ เป็นเครื่องมือในการ ยกระดับความรู้ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ของผู้ปกครองในการดูแล เด็กสมองพิการ มีการจัดการความรู้อย่างไม่เป็นทางการ โดยมีการแลกเปลี่ยน และการนำเอา ความรู้ที่ได้รับมาจากแหล่งศึกษาความรู้ คือ สหวิชาชีพ ของสถาบันพัฒนาการเด็กกราฟิกครีเอทีฟ นำมาปฏิบัติจนกลายเป็นความรู้แฝง (Tacit Knowledge) ของตนเอง และเมื่อมีการจัดกระบวนการ จัดการความรู้เข้าไปให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้นั้น ทำให้ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ ของตนเองที่ไม่ได้รับการเรียบเรียงมาจัดเรียงรวบรวมกันขึ้น จากความรู้แฝง กลายมาเป็น ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เมื่อได้มาก็ประมวลผลอีกครั้งเพื่อจัดทำเป็นคู่มือที่เรียบเรียง จากองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพของผู้ปกครองเด็กสมองพิการ ที่นำไปให้ผู้ปกครองเด็กทำอื่น ๆ ได้ศึกษาและประยุกต์ใช้ แต่เมื่อไม่มีการดำเนินการต่อเนื่อง ก็จะห่างหายไปเนื่องจากยังไม่มี แกมมนำที่เด่นชัด หรือการสนับสนุนที่ชัดเจนให้เกิดเป็นชุมชนนักปฏิบัติ ที่จะชักนำให้กลุ่มผู้ปกครอง ได้มารวมกันในการทำกิจกรรมหรือแลกเปลี่ยน ก็จะเป็นการต่างกันต่างรู้ต่างกันต่างปฏิบัติ ของตนเองไป องค์ความรู้ที่มีก็จะเป็นเพียงความรู้แฝง Tacit Knowledge ของแต่ละบุคคล ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้

จตุพร ปูเรือน (2553, หน้า 73-78) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ในโรงเรียนเวียงแหง วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถาม เกินครึ่ง ได้ให้ข้อมูลว่า ต้องปรับปรุงการแสวงหาความรู้/ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และมีจริยธรรมสำหรับปัญหาที่พบส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดสื่ออุปกรณ์ในการจัดการความรู้ ขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีการรวบรวมความรู้ การแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรผลิตสื่อเรื่องการจัดการความรู้ และใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านภาวะผู้นำ ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารใช้การจัดการความรู้ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของโรงเรียนพอใช้ และต้องปรับปรุงการจัดทำกลยุทธ์ของผู้บริหารโดยใช้ ศักยภาพของสินทรัพย์ทางความรู้ให้เป็นประโยชน์กับโรงเรียน เน้นเรื่องการเรียนรู้ของบุคลากร เพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลักเดิมที่มีอยู่ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาสมรรถนะหลักใหม่ ๆ สำหรับปัญหาที่พบส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณ

และผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรสนใจและวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ จุดมุ่งหมายให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านส่งเสริมแรงจูงใจให้บุคลากร สนับสนุนงบประมาณ สำหรับด้านวัฒนธรรมในการจัดการความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามครึ่งหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนมีความยืดหยุ่นเป็นอย่างดีก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นตัวนำให้เกิดการผลักดันกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนดีอีกเกือบครึ่งได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนมีบรรยากาศของการเปิดเผย ซึ่งก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันพอใช้ สำหรับปัญหาที่พบส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดการไว้ใจซึ่งกันและกัน มีการแบ่งแยกการทำงาน ขาดกระบวนการกลุ่ม ทำให้ใครทำมัน ขาดความตระหนัก ขาดการกระตือรือร้น เอาใจใส่โดยแท้จริง โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการเชื่อมโยงให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเข้าใจ มีไมตรีจิต ช่วยเหลือกัน เน้นกระบวนการกลุ่ม ขณะที่ด้านเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามเกินครึ่งหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการประสานงานที่ีระหว่างบุคลากร เทคโนโลยีทำให้บุคลากรในโรงเรียนใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้นเป็นอย่างดี และระบบสารสนเทศของโรงเรียนเป็นระบบให้ข้อมูลเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นจริงได้ทันทีพอใช้ สำหรับปัญหาที่พบส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการจัดการความรู้มีไม่เพียงพอ เทคโนโลยีไม่ทันสมัย ไม่หลากหลาย ไม่น่าสนใจ ไม่ทันต่อเหตุการณ์ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดหาสื่อ เทคโนโลยีให้เพียงพอ ระดมทุนจากหน่วยงานภายนอก ในการสนับสนุนเทคโนโลยี และด้านการวัดผลการจัดการความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามเกินครึ่งหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนได้จัดสรรทรัพยากรให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ฐานความรู้ของโรงเรียนเพิ่มพูนขึ้นอย่างเห็นได้ชัดพอใช้ และต้องปรับปรุงการคิดค้นวิธีต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงความรู้กับผลการดำเนินการทางการเงิน สำหรับปัญหาที่พบส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลการจัดการความรู้ ขาดการวางแผน การกำหนดเป้าหมายในการจัดการความรู้ที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีแผนยุทธศาสตร์ จุดมุ่งหมายในการวัดผลการจัดการความรู้ที่สามารถทำได้จริง จัดทำแนวทางการวัดผลประเมินผลให้ไปในทางเดียวกันกับการปฏิบัติ ด้วยความเที่ยงตรง เท่าเทียมกัน สามารถตรวจสอบการทำงานได้

ส่วน พัทธอนันท์ ชาญกิจ (2554) การบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ ได้นำแนวทางการบริหาร 7's Model มาปรับใช้กับระบบการจัดการความรู้ จากการทดสอบพบว่า แนวทางตาม 7's model สามารถใช้กับการบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ ได้ผลตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ซึ่งเป็นระบบ โดยพัฒนาและออกแบบด้วย Microsoft Share Point ที่มีแนวทาง

การบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถผลักดันให้ระบบการจัดการความรู้ (KMS) ที่จัดทำขึ้น สามารถสนับสนุนและให้บริการเผยแพร่ และกระจายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ โดยผู้ใช้งานสามารถใช้งาน และค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถ จัดทำ ปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ แบบครบวงจร ตั้งแต่การให้คำแนะนำแก่ผู้สร้างและรวบรวมองค์ความรู้ การจัดทำมาตรฐานระบบการจัดการความรู้ (KMS Standard Format) แม่แบบระบบการจัดการความรู้ (KMS Templates) การนำเข้าระบบการจัดการความรู้ โดยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารจัดการความรู้ มีภารกิจในการจัดการความรู้ของสำนักงานอัยการสูงสุด ได้ใช้แนวทางการจัดทำกิจกรรมผ่านแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ แต่ผลลัพธ์ยังไม่ปรากฏรูปธรรมที่ชัดเจน ต่อมาได้มีการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการความรู้ ทำให้แนวทางการจัดการความรู้เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้ระบบการจัดการความรู้ตามมาตรฐาน ISO 12207 (15 Task) ทำให้ได้ระบบงานที่ดี และมีความสามารถในการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ทำให้พบว่า การบริหารระบบการจัดการความรู้สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีระบบบริหารที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ต้องมีแผนงานหรือแนวทางจากการศึกษาด้านองค์กร และภารกิจ เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้ สามารถปรับรวมเข้าได้กับกระบวนการประจำ เพื่อสร้างผู้ปฏิบัติงานด้วยองค์ความรู้ (Knowledge Workers) การบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้มีความสำคัญ โดยถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ได้ประการหนึ่ง เพราะยังไม่พบในหน่วยงานใดของรัฐ การศึกษาได้ใช้การเทียบเคียง การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม จึงได้พบว่า แบบจำลองระบบบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ โดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบ 2 วงซ้อนกัน คือ วงจรระบบการสร้างระบบการจัดการความรู้ (KMS) และวงจรการบริหารจัดการระบบ KMS โดยวงจรแรกเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการไหลวนของความรู้ แต่วงจรที่สองเป็นการขับเคลื่อนระบบการจัดการความรู้ เพื่อให้วงจรที่หนึ่งนั้นสามารถหมุนวนความรู้ไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทำให้ได้ระบบบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ระบบสำคัญ คือ (1) ระบบบริหารด้านกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนระบบการจัดการความรู้ ให้เป็นการดำเนินการในระดับองค์กร โดยเชื่อมโยงเข้ากับระบบการจัดการความรู้ตามแผนแม่บท และแผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ของสำนักงานอัยการสูงสุด (2) ระบบบริหารด้านโครงสร้างพื้นฐานของระบบการจัดการความรู้ เพื่อให้มีการสนับสนุน ส่งเสริม การสร้างและพัฒนาได้ครบวงจร ตั้งแต่การสร้างการบำรุงรักษา-การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง-การสร้างนวัตกรรมรวมตลอดโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ระบบเครือข่าย ระบบอินเทอร์เน็ต มาตรฐานและแม่แบบการสร้างระบบ เป็นต้น (3) ระบบการจัดการ เพื่อทำหน้าที่ด้านปฏิบัติการด้านบริหารงาน

ด้านกำกับดูแล และการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้งาน หรืออาจกล่าวอีกนัยว่า KMS Operation System เช่น ทะเบียนต่าง ๆ การฝึกอบรม การสร้างทักษะ การส่งเสริมการใช้งาน การบริหารสิทธิผู้ใช้ เป็นต้น ระบบทั้งสามประการเมื่อประสานกัน จะทำให้ระบบการจัดการความรู้ เช้าสู่วงจรการขับเคลื่อนแบบสองเฟืองขับเคลื่อนกันและกัน จึงสามารถหมุนไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน และจัดปัญหาอุปสรรคและความเสี่ยงของระบบการจัดการความรู้ได้อย่างสิ้นเชิง

อนึ่ง วารุณี ดวงจำปา (2554) ศึกษาปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อการจัดการความรู้ และเพื่อสร้างการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 308 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และค่าวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำ ด้านบรรยากาศองค์กร ด้านแรงจูงใจ ด้านลักษณะบุคคล ด้านสถานศึกษา และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก การจัดเก็บวิเคราะห์ความรู้ การรวบรวมพัฒนาความรู้ การสำรวจความรู้ การนำความรู้ไปใช้ และการถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการความรู้ เป็นไปในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลทางบวกต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะบุคคล ปัจจัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และปัจจัยด้านสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการพยากรณ์ ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลทางบวกต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในขณะเดียวกัน พรพิมล ทรราชภิรมย์โชค (2554) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม เพชรบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก จำนวน 350 โรงเรียน โดยได้จากการสุ่มแบบจัดสัดส่วน (Quota Sampling) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) สภาพการจัดการจัดการความรู้ ได้แก่ องค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดการความรู้ และ (3) ปัญหาและแนวทางในการดำเนินการจัดการความรู้ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการความรู้ สามารถสรุปได้ ดังนี้ (1) ภาพรวมของสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ภาพรวมของสภาพองค์ประกอบการจัดการความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านการเรียนรู้ และด้านเทคโนโลยี จำนวน 11 ข้อ ตามลำดับ และ (3) ภาพรวมของสภาพขั้นตอนการจัดการความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในแต่ละขั้นตอน พบว่า เหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ การกำหนดความรู้ การติดตามและประเมินผล และอีก 4 ขั้นตอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างความรู้ การแสวงหาความรู้ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามลำดับ สำหรับปัญหาของการจัดการความรู้สามารถสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ (1) คน (2) การจัดการความรู้ (3) องค์กร (4) การเรียนรู้ และ (5) เทคโนโลยี และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการความรู้ คือ (1) ด้านองค์กร ควรมีการสนับสนุนในต่างต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การมีพื้นที่ เวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (2) ด้านการจัดการความรู้ ควรมีการพัฒนาระบบการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน (3) ด้านการเรียนรู้ ควรมีการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และ (4) ด้านคน ควรให้ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดการความรู้ในโรงเรียน

นอกจากนี้ ภาวิณี หมื่นศรี (2555) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพของพนักงานโครงการรับเหมาก่อสร้าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของพนักงานโครงการรับเหมาก่อสร้าง กลุ่มประชากรจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ พื้นฐานผู้การเป็นองค์การการเรียนรู้ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 26-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 2-5 ปี มีพื้นฐานผู้การเป็นองค์การการเรียนรู้ในการคิดเชิงระบบ มากที่สุด (3.69) รองลงมา คือ รูปแบบวิธีการคิด และมุมมองที่เปิดกว้าง (3.64) และการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (3.47) ตามลำดับ ด้านการบริหารการจัดการความรู้ พบว่า กลุ่มประชากรมีการบริหารการจัดการความรู้ในการพัฒนาคน มากที่สุด (2.55) รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการ (2.48) และการพัฒนาเทคโนโลยี (2.45) ตามลำดับ สรุปในทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จึงควรพัฒนาพื้นฐาน

และการบริหารจัดการความรู้ในทุกด้าน แนวทางในการบริหารการจัดการความรู้ ด้านการพัฒนาคน ควรเน้นให้พนักงานทุกฝ่ายมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกัน ด้านการพัฒนากระบวนการ ควรมีการรวบรวมการปฏิบัติงาน และเผยแพร่ทาง Website เพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของพนักงาน แต่ละฝ่าย ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการทำงาน พัฒนาเทคโนโลยีในการบริการความรู้ให้มีประสิทธิภาพ

ในปีเดียวกัน กัตติกา ศรีมหาวิโร (2555) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบการจัดการความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 4 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสระบัว การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ (2) ศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้และนวัตกรรมของครู ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้ระบบการจัดการความรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างระบบ การจัดการความรู้โดยใช้รูปแบบระบบ คือ บัณฑิตนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลป้อนกลับ และการวิเคราะห์หลักการการจัดการความรู้ ทฤษฎีการบริหาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ และได้กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า 7Ts และนำระบบการจัดการความรู้ไปทดลองใช้กับครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 คน โรงเรียนบ้านสระบัว ช่วงเดือน พฤษภาคม 2554-เมษายน 2555 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบของโรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ย 4.67 และ 3.27 และจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ย 3.63 และ 2.55 ตามลำดับ ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ ก่อนและหลังการดำเนินงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ครูมีสารสนเทศ และนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของครูต่อการใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

ส่วน รัชณี มหานิล (2555) ศึกษาการจัดการองค์ความรู้งานบริหารหลักสูตร ระดับปริญญาตรี วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการดำเนินการ บริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรี วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง ไม่เป็นไปตามแผนงานที่สำนักวิชาฯ กำหนดส่งผลให้การส่งต่องานไปยัง

หน่วยงานอื่นภายในวิทยาลัย ไม่ต่อเนื่อง และเกิดความล่าช้า ดังนั้น การค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การจัดการองค์ความรู้ทางบริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรี จึงจัดทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุที่เป็นปัญหาหลัก โดยใช้แนวคิด Why-Why Analysis ผลการศึกษาด้วยแนวคิด Why-Why Analysis ทำให้พบสาเหตุที่แท้จริง เช่น ขาดการจัดเก็บองค์ความรู้ของวิธีการทำงานไว้ จึงได้นำวิธีการทางด้านวิศวกรรมความรู้ (Knowledge Engineering) ที่เรียกว่า Common Knowledge Analysis and Data Structuring (Common KADS) มาบริหารจัดการความรู้ในงานบริหารหลักสูตร เพื่อแก้ปัญหาที่ค้นพบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) การจับความรู้ (Knowledge Capture) (2) การวิเคราะห์ความรู้ (Knowledge Analysis) (3) การสังเคราะห์ความรู้ (Knowledge Synthesis) และ (4) การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization) รวมทั้งการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ งานบริหารหลักสูตร โดยใช้ทฤษฎีองค์การฐานสารสนเทศ (Information Based Organization) เพื่อแก้ปัญหาที่ค้นพบจากแนวคิด Why-Why Analysis ต้นแบบดังกล่าว ประกอบด้วย (1) แผนที่ ความรู้ (Knowledge Map) เพื่อใช้เผยแพร่องค์ความรู้ (2) กระดานสนทนาต่อเนื่อง (Web Board) เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (3) การเชื่อมโยงสารสนเทศต่าง ๆ (Link) เพื่อสนับสนุนงานบริหาร หลักสูตร (4) ปฏิทินการเตือนการทำงาน เพื่อให้ทราบแผนงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เสร็จตามแผนที่ กำหนด (5) ระบบสืบค้น (Search) เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานบริหารหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการติดตั้งต้นแบบ และทำการทดสอบระบบ โดย ประธาน เลขานุการ คณะกรรมการ บริหารหลักสูตร ทุกหลักสูตร และเจ้าหน้าที่งานประกันคุณภาพการศึกษา ในวิทยาลัย ผลการทดสอบจากแบบสอบถาม พบว่า มีความพึงพอใจต้นแบบระบบการจัดการความรู้ คิดเป็น 78.58% ไม่พึงพอใจ คิดเป็น 8.57% และไม่แสดงความคิดเห็น คิดเป็น 12.85% จากความคิดเห็นของผู้ทดสอบใช้งานระบบ ส่วนใหญ่ พบว่า มีความเป็นไปได้ที่ระบบ จะนำมาใช้งานจริง ส่วนงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็นว่า สามารถใช้ข้อมูลต้นแบบฯ ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองในระดับคณะ และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าว เพื่อใช้ในการรายงานผลนระบบ CMU-MIS ในระดับมหาวิทยาลัย ในองค์ประกอบที่ 2 คือ การผลิตบัณฑิต และองค์ประกอบที่ 7 คือ การบริหารและการจัดการ อีกทั้งข้อมูลในต้นแบบฯ ดังกล่าว ยังสามารถนำไปรายงานผลในคำรับรองการปฏิบัติงานที่วิทยาลัย ได้ลงนามไว้กับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคิล 5

ธรสรวง ทวนทอง (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง เบญจศิลป์เบญจธรรม พบว่า นักศึกษา ในปัจจุบันมีการปฏิบัติในเรื่องของเบญจศิลป์เบญจธรรมน้อย ที่พบมากที่สุดจะผิดในเรื่องเบญจศิลป์ ขอทที่ 2 อทินนาทานา เวมณี เบญจศิลป์ขอทที่ 4 มุสาวาทา เวมณี และเบญจศิลป์ขอทที่ 5 สุรา

เมรยมีชชปมาทภูฐานา เวมณิข สนวนปจจัยที่ทำไมปฏิบัติ่นั้น เกิดจากตัวเองเปนสาเหตุ คานิยม สิ่งแวดล้อม สถาปนั ครอบครวั และเพื่อน สนวนในมุมมองเรื่องการตีเมลา หรือสูบบุหรี เพื่อคลายเครียด หรือเพื่อจุดประกายความคิดนั้น เปนเรื่องที่ไม่เห็นด้วย เพราะวาไมไ้การแก้ปัญหาคที่ถูกวิธี เปนเพียงการกลบปัญหาที่มีอยู่ หรือแคยัดปัญหาออกไปเท่านั้น สมควรที่จะแกเให้ตรงจุด และเหมาะสม

ฉลิตา สุขเสื่อ (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่องเบญจศีลเบญจธรรม พบวา หลักเบญจศีลเบญจธรรมนั้น สนวนหนึ่งเกิดการที่ตัวบุคคลนั้นละเลยที่จะปฏิบัติ และนึกถึงคำสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม และปจจัยสวนตาง ๆ ซึ่งมีอยู่รอบคานของตัวนักศึกษาก็เปนสิ่งสำคัญเช่นกัน เช่น ปจจัยคานเพื่อน ปจจัยคานครอบครวั ปจจัยคานสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย รวมถึง ปจจัยคานสื่อตาง ๆ เปนตน ประกอบกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ความเจริญทางคานวัตถุและเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเราได้รับอารยธรรมจากนานาประเทศ ทั้งในคานที่ดีและไมดี จึงสงผลทำให้ความคิดและมุมมองเปลี่ยนแปลงไปจากยุคคานอื่น ๆ มาก

พระธงชัย ไซติธมโม (2554) ได้ทำการศึกษา เรื่องการยึดหลักปฏิบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีผลตอความมั่นคงในชีวิต พบวา คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมคานเบญจศีลตางกัน มีความมั่นคงในชีวิตตางตางกัน เปรียบเทียบความตางตางของปจจัยที่มีผลตอความมั่นคงในชีวิต จำแนกตามการปฏิบัติตามหลักธรรมคานเบญจธรรม คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมคานเบญจธรรมตางกัน มีความมั่นคงในชีวิตตางตางกัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้วา การการจัดการความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งขององค์กร เพราะการปฏิบัติงานในองค์กรไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ ต้องมีการจัดการความรู้ การจัดการความรู้จะสงผลให้การทำงานมีการปรับปรุงรูปแบบในการทำงานตาง ๆ อย่างตอเนื่อง ได้แก่วิธีการแสวงหาความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้ตาง ๆ มีการจัดบันทึกอยู่ตลอดเวลาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่หน่วยงาน สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ตลอดจนมีการกำหนดทิศทางของการจัดการความรู้ในองค์กรให้เป็นที่เข้าใจร่วมกัน และตรงกัน การทำให้การถ่ายโอนความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในองค์กรเข้มแข็ง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์การจัดการความรู้ และการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคล นอกจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับทั่วไปสำหรับองค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ และเพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไข กระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งวิธีการดำเนินการศึกษาโดยลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชาชนในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวนประชากรชาย 2,394 คน จำนวนประชากรหญิง 2,366 คน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,760 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน ส่วนบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน สำนักบริหาร การทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559) ประกอบด้วย

1.1 บ้านโป่งสลี	1.2 บ้านสันกอง
1.3 บ้านโป่ง	1.4 บ้านโรงช้างใต้
1.4 บ้านโรงช้างเหนือ	1.6 บ้านเด่น
1.7 บ้านดอนแก้ว	1.8 บ้านศรีบังวัน
1.9 บ้านทุ่งนาล้อย	1.10 บ้านศรีสมิตร
1.11 บ้านโป่งศรีนคร	1.12 บ้านทุ่งศรีทอง

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรใน 12 ชุมชน ในสังกัดของตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	ชุมชน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1	บ้านโป่งสลี	228	217	445
2	บ้านสันกอง	307	331	638
3	บ้านโป่ง	210	187	397
4	บ้านโรงช้างใต้	320	304	624
5	บ้านโรงช้างเหนือ	130	115	245
6	บ้านเด่น	170	175	345
7	บ้านดอนแก้ว	302	287	589
8	บ้านศรีบังวัน	185	192	377
9	บ้านทุ่งธนาลัย	105	120	225
10	บ้านศรีสมิตร	95	88	183
11	บ้านโป่งศรีนคร	140	162	302
12	บ้านทุ่งศรีทอง	202	188	390
	รวม	2,394	2,366	4,760

ที่มา: ระบบสถิติทางทะเบียน ส่วนบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน สำนักบริหาร
การทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็นในการแบ่ง
กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

2.1 ผู้วิจัยทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ได้คำนวณจากการใช้สูตรคำนวณของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ซึ่งกำหนดค่า
ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (ไพฑูรย์ โพธิสว่าง,
2556, หน้า 167)

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ระดับ 0.05

เมื่อนำมาแทนค่าในสูตร จะได้ดังนี้

$$n = \frac{4,760}{1 + 4,760 (0.05)^2}$$

$$n = 368.99$$

$$n = 369$$

การวิจัยครั้งนี้ จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน

2.2 เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อการศึกษาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาสัดส่วนที่เหมาะสมของประชากร โดยใช้สูตร ของ Negtalon (อ้างอิงใน รัตนา ปรีชานุกูล, 2550)

$$n_l = \frac{nNI}{N}$$

n_l = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มมาจากตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

NI = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

เมื่อนำมาแทนค่าในสูตร จะได้ดังนี้

$$n_l = \frac{369 \times 445}{4,760}$$

$$n_l = 34.50$$

$$n_l = 35$$

ตาราง 4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างใน 12 ชุมชน ในสังกัดของตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	ชุมชน	จำนวน	จำนวน	สัดส่วนร้อยละ
		ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง	
1	บ้านโป่งสลี	445	35	9.49
2	บ้านสันกอง	638	50	13.55
3	บ้านโป่ง	397	31	8.40
4	บ้านโรงช้างใต้	624	48	13.01

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชุมชน	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	สัดส่วน ร้อยละ
5	บ้านโรงช้างเหนือ	245	19	5.15
6	บ้านเด่น	345	27	7.32
7	บ้านดอนแก้ว	589	46	12.47
8	บ้านศรีบังวัน	377	29	7.86
9	บ้านทุ่งธนาลัย	225	17	4.61
10	บ้านศรีสมมิตร	183	14	3.79
11	บ้านโป่งศรีนคร	302	23	6.23
12	บ้านทุ่งศรีทอง	390	30	8.13
	รวม	4,760	369	100.00

2.3 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 369 คน ในแต่ละชุมชนประชากรมีสิทธิ์ถูกเลือก ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อของประชากรให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่คำนวณตามตาราง 4 โดยเข้าไปเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชน ผู้วิจัยได้ประสานและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ขออนุญาตอธิบายแบบสอบถามให้เข้าใจให้กับกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชุมชน โดยผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างช่วยตอบแบบสอบถาม และขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังจนกว่าจะครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบาย ศิล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จัดทำแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหา ของเรื่องที่จะศึกษา

2. นำแบบสอบถามการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศิลป 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมเนื้อหา

3. แก้ไขและปรับปรุงร่างเครื่องมือ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำเครื่องมือชุดแบบสอบถาม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ดัชนีความสอดคล้อง และศึกษาคุณภาพของเครื่องมือด้านเนื้อหา ภาษา ว่าข้อความแต่ละข้อ ที่สร้างมานี้ มีความสอดคล้องกับเนื้อหาหรือไม่ โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = (\sum R)/N$$

$$IOC = \text{ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์}$$

$$\sum R = \text{คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

การกำหนดคะแนน

+1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหานั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหานั้น

-1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหานั้น

5. ผลของการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ปรากฏว่า ใช้ได้ทุกข้อ และนำข้อคำถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดค่าคะแนนให้เลือกตอบ การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลผล
4.50–5.00	การปฏิบัติ/เป็นจริง อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50–4.49	การปฏิบัติ/เป็นจริง อยู่ในระดับมาก
2.50–3.49	การปฏิบัติ/เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง
1.50–2.49	การปฏิบัติ/เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย
1.00–1.49	การปฏิบัติ/เป็นจริง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

7. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการ และมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด

8. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความเชื่อมั่น ตามที่ Garrett ได้เสนอไว้ (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2556, หน้า 144 -152) ดังนี้

- ถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.00–0.20 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นต่ำมาก
- ถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.21–0.40 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นต่ำ
- ถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.41–0.70 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นปานกลาง
- ถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.71–1.00 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง

9. นำผลการวิเคราะห์จากการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.827

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการดังนี้

1. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามไปแจกให้ประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลโรงช้าง ซึ่งได้แก่ บ้านโป่งสลี บ้านสันกอง บ้านโป่ง บ้านโรงช้างใต้ บ้านโรงช้างเหนือ บ้านเด่น บ้านดอนแก้ว บ้านศรีบังวัน บ้านทุ่งธนาลัย บ้านศรีสมมิตร บ้านโป่งศรีนคร และบ้านทุ่งศรีทอง ด้วยตนเอง
2. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน
3. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรม SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.2 การดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลผลข้อมูล แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ประกอบไปด้วย 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน รายข้อ และโดยรวมทุกด้าน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษาโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P	แทน	ร้อยละ
f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม

2.1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม
X	แทน	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบาย

คือ 5 ไปปฏิบัติ สถิติทดสอบความสัมพันธ์ คือ T-Test (Independent)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยใน 12 ชุมชน ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวน 369 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการแจกและเก็บรวบรวมได้คืนเต็มจำนวน สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบ ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ นำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงกำหนดสัญลักษณ์ และอักษร ดังนี้ n = จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง, f = ความถี่, $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย และ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพ ระดับการศึกษา ได้แสดงผลไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพ และระดับการศึกษา

ข้อมูลด้านสภาพทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n = 369)	
เพศ		
1. ชาย	155	42.01
2. หญิง	214	57.99
รวม	369	100.00
อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	96	26.02
2. 30-39 ปี	85	23.04
3. 40-49 ปี	73	19.78
4. 50-59 ปี	75	20.33
5. 60 ปี ขึ้นไป	40	10.84
รวม	369	100.00
อาชีพ		
1. พ่อบ้าน/แม่บ้าน	34	9.21
2. เกษตรกร	63	17.07
3. รับจ้าง	82	22.22
4. นักศึกษา	49	13.28
5. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	27	7.32
6. ข้าราชการ	80	21.68
7. อื่น ๆ	34	9.21
รวม	369	100.00

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลด้านทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n = 369)	
รายได้		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	153	41.46
2. 10,000–15,000 บาท	94	25.47
3. 15,001–20,000 บาท	44	11.92
4. 20,001–25,000 บาท	14	3.79
5. 25,001–30,000 บาท	16	4.34
6. มากกว่า 30,001 บาท	48	13.01
รวม	369	100.00
สถานภาพ		
1. โสด	123	33.33
2. สมรส	208	56.37
3. หย่าร้าง	20	5.42
4. หม้าย	15	4.07
5. แยกกันอยู่	3	0.81
6. อื่น ๆ	0	0.00
รวม	391	100.0
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	92	24.93
2. มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย	73	19.78
3. ปวช./ปวส.	29	7.86
4. อนุปริญญา	24	6.50
5.ปริญญาตรี	97	26.29
6. สูงกว่าปริญญาตรี	36	9.76
7. อื่น ๆ	18	4.88
รวม	369	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย (ร้อยละ 57.99) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 42.01) เมื่อจำแนกตามอายุ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 26.02) รองลงมา คือ อายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 23.04) ตามด้วยอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 20.33) ตามลำดับ เมื่อจำแนกขนาดอาชีพ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ พบว่า มากที่สุด คือ รับจ้าง (ร้อยละ 22.22) รองลงมา คือ ข้าราชการ (ร้อยละ 21.68) และอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 17.07) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายได้ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 (ร้อยละ 41.46) รองลงมา คือ รายได้ 10,000-15,000 บาท (ร้อยละ 25.47) ตามด้วยรายได้มากกว่า 30,001 (ร้อยละ 13.01) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานภาพ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ สถานภาพสมรส (ร้อยละ 56.37) รองลงมา คือ สถานภาพโสด (ร้อยละ 33.33) ตามด้วยสถานภาพอยู่ร้าง (ร้อยละ 5.43) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 26.29) รองลงมา คือ ประถมศึกษา (ร้อยละ 24.93) ตามด้วยจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย (ร้อยละ 19.78) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ประกอบด้วย สภาพภาวะผู้นำ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบ่งชี้ความรู้
2. ด้านการค้นหาความรู้หรือการกำหนดความรู้
3. ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ
4. ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้
5. ด้านการเข้าถึงความรู้
6. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
7. ด้านการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม แยกเป็นแต่ละด้านของสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ดังตาราง 6-13

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวม 7 ด้าน

	สภาพการจัดการความรู้ในการนำ นโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ	ระดับภาวะผู้นำ		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการบ่งชี้ความรู้	3.67	0.87	มาก	2
2	ด้านการค้นหาความรู้หรือการกำหนด ความรู้	3.37	1.18	ปานกลาง	6
3	ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	3.39	1.10	ปานกลาง	5
4	ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้	3.72	1.00	มาก	1
5	ด้านการเข้าถึงความรู้	3.25	1.30	ปานกลาง	7
6	ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	3.64	1.07	มาก	4
7	ด้านการเรียนรู้	3.65	1.03	มาก	3
โดยรวม		3.54	1.10	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 1.10) ส่วนด้านที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.00) รองลงมา ด้านการบ่งชี้ความรู้ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.87) และด้านที่มีระดับสภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงความรู้ ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.30)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5

ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการบ่งชี้ความรู้

	ด้านการบ่งชี้ความรู้	ระดับการดำเนินงาน (n = 369)		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ	3.72	0.88	มาก	3
2	วัดให้ความสำคัญและสร้างความ ตระหนักให้คณะสงฆ์และประชาชน ในการจัดการเรียนรู้	3.83	0.86	มาก	1
3	มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ในการจัดการความรู้ในวัด	3.44	0.90	ปานกลาง	5
4	มีการกำหนด กิจกรรมการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ อยู่ในแผนปฏิบัติการของวัด	3.62	0.84	มาก	4
5	มีแผนการจัดการความรู้หรือแนวปฏิบัติ ในการดำเนินการจัดการความรู้เกี่ยวกับ การนำศีล 5 ไปปฏิบัติในวัด	3.73	0.81	มาก	2
โดยรวม		3.67	0.87	มาก	

จากตาราง 7 สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการบ่งชี้ความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.30) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ วัดให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้คณะสงฆ์ และประชาชนในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.86) รองลงมา คือ มีแผนการจัดการความรู้หรือแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดการความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในวัด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.81) ลำดับต่อมา คือ มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการ

ความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.88) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการจัดการความรู้ในวัด ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.90)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ด้านการค้นหาความรู้หรือการกำหนดความรู้

	ด้านการค้นหาความรู้ หรือการกำหนดความรู้	ระดับการดำเนินงาน (n = 369)		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้	3.27	1.32	ปานกลาง	5
2	ในรอบปีที่ผ่านมา มีการประสานประชาชนและส่งตัวแทน ศึกษารื่องการจัดการความรู้จากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ	3.30	1.15	ปานกลาง	4
3	มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ให้เป็นองค์ความรู้ใหม่	3.43	1.04	ปานกลาง	2
4	ในรอบปีที่ผ่านมา วัดมีการอบรมให้ความรู้ แก่คณะสงฆ์และประชาชนในเรื่อง การจัดการความรู้	3.40	1.26	ปานกลาง	3
5	มีการพัฒนาแหล่งความรู้ในวัด เพื่อช่วยการแสวงหาความรู้	3.47	1.13	ปานกลาง	1
โดยรวม		3.37	1.18	ปานกลาง	

จากตาราง 8 สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการค้นหาความรู้

หรือการกำหนดความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 1.18) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการพัฒนาแหล่งความรู้ในวัดเพื่อช่วยการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.13) รองลงมา คือ มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 1.04) ลำดับต่อมา คือ ในรอบปีที่ผ่านมาวัดมีการอบรมให้ความรู้แก่คณะสงฆ์และประชาชนในเรื่องการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.26) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.32)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5
ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

	ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	ระดับการดำเนินงาน (n = 369)		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ เป็นระบบสะดวกต่อการสืบค้น	3.52	1.06	มาก	1
2	วัดมีการจัดเก็บฐานข้อมูลแหล่งความรู้ในวัด และมีความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล	3.45	1.03	ปานกลาง	2
3	มีการจัดตั้งผู้รับผิดชอบดูแลระบบข้อมูลการจัดการความรู้ฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	3.42	1.04	ปานกลาง	3
4	มีการจัดการระบบฐานข้อมูลด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สะดวกและง่ายต่อการเข้าใช้งาน	3.18	1.22	ปานกลาง	4
โดยรวม		3.39	1.10	ปานกลาง	

จากตาราง 9 สภาพการดำเนินงานการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.10) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ เป็นระบบสะดวกต่อการสืบค้น ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.06) รองลงมา คือ วัดมีการจัดเก็บฐานข้อมูลแหล่งความรู้ในวัด และมีความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.03) ลำดับต่อมา คือ มีการจัดตั้งผู้รับผิดชอบดูแลระบบข้อมูลการจัดการความรู้ ฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 1.04) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการจัดการระบบฐานข้อมูลด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สะดวก และง่ายต่อการใช้งาน ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 1.22)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้

	ด้านการประมวลผล และกลั่นกรองความรู้	ระดับ การดำเนินงาน (n = 369)		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีการจัดรูปแบบขั้นตอนการเผยแพร่ การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ให้เป็นรูปแบบ เดียวกัน	3.79	0.97	ปานกลาง	2
2	มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ	4.04	1.05	มาก	1
3	มีการปรับปรุงรูปแบบเอกสารเกี่ยวกับ การนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้เป็นมาตรฐาน เดียวกันทั้งวัด	3.76	0.89	มาก	3
4	มีการแบ่งประเภทและการจัดเก็บ องค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงาน	3.49	0.99	ปานกลาง	6

ตาราง 10 (ต่อ)

	ด้านการประมวลผล และกลั่นกรองความรู้	ระดับ		แปลผล	ลำดับ
		การดำเนินงาน			
		$\bar{X}$	S.D.		
5	คณะสงฆ์และประชาชนให้ความสำคัญต่อการประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.60	0.99	มาก	5
6	วัดให้ความสำคัญต่อการประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีการติดตามและประเมินผลผู้รับผิดชอบ	3.62	1.02	มาก	4
โดยรวม		3.72	1.00	มาก	

จากตาราง 10 สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.00) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 1.05) รองลงมา คือ มีการจัดรูปแบบขั้นตอนการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.97) ลำดับต่อมา คือ มีการปรับปรุงรูปแบบเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งวัด ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.89) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการแบ่งประเภทและการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงาน ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.99)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5
ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ด้านการเข้าถึงความรู้

	ด้านการเข้าถึงความรู้	ระดับ		แปลผล	ลำดับ
		การดำเนินงาน			
		(n = 369)			
		$\bar{X}$	S.D.		
1	หลังจากได้รับนโยบายเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติได้เวียนหนังสือให้คณะสงฆ์และประชาชน ในวัดได้รับทราบโดยทันที	3.52	1.15	มาก	1
2	มีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล 5 ที่เป็นปัจจุบัน	3.18	1.32	ปานกลาง	3
3	มีศูนย์ข้อมูลในวัดสามารถสืบค้นได้อย่างอิสระ ตามความสนใจทั้งระบบเอกสาร และสื่อทางด้านเทคโนโลยี	3.10	1.27	ปานกลาง	6
4	คณะสงฆ์และประชาชนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้ตลอดเวลา และข้อมูลมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.11	1.40	ปานกลาง	5
5	คณะสงฆ์และประชาชนมีการปรับปรุงฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.14	1.35	ปานกลาง	4
6	วัฒนธรรมของวัดเอื้อต่อการเข้าถึงความรู้ ทั้งเจ้าอาวาสสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในตัวคณะสงฆ์และประชาชนที่มีความรู้ได้ง่าย	3.46	1.23	ปานกลาง	2
โดยรวม		3.25	1.30	ปานกลาง	

จากตาราง 11 สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึงความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.30) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ หลังจากได้รับนโยบายเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติได้เวียนหนังสือให้คณะสงฆ์และประชาชนในวัดได้รับทราบโดยทันที ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.15) รองลงมา คือ วัฒนธรรมของวัดเอื้อต่อการเข้าถึงความรู้ทั้งเจ้าอาวาสสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในตัวคณะสงฆ์ และประชาชนที่มีความรู้ได้ง่าย ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 1.23) ลำดับต่อมา คือ มีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล 5 ที่เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 1.32) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติต่ำที่สุด คือ มีศูนย์ข้อมูลในวัดสามารถสืบค้นได้อย่างอิสระตามความสนใจ ทั้งระบบเอกสาร และสื่อทางด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 1.27)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

	ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ระดับ		แปลผล	ลำดับ
		การดำเนินงาน			
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีการจัดเวลาให้คณะสงฆ์และประชาชนในเขตบริการของวัดได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในวัดอยู่บ่อยครั้ง	3.61	1.07	มาก	4
2	มีสถานที่ให้คณะสงฆ์และประชาชนได้พบปะพูดคุยในช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.69	1.14	มาก	2
3	มีการส่งคณะสงฆ์และประชาชนในวัดเข้ารับการอบรมสัมมนา มีการนำมาถ่ายทอดให้บุคลากรคนอื่น ๆ	3.48	1.19	ปานกลาง	5

ตาราง 12 (ต่อ)

	ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ระดับ		แปลผล	ลำดับ
		การดำเนินงาน			
		$\bar{X}$	S.D.		
4	มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จโดยรวม	3.92	0.89	มาก	1
5	ให้การสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ	3.68	0.98	มาก	3
6	มีการจัดระบบพี่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำคณะสงฆ์และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่	3.45	1.06	มาก	6
โดยรวม		3.64	1.07	มาก	

จากตาราง 12 สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 1.07) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จโดยรวม ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.89) รองลงมา คือ มีสถานที่ให้คณะสงฆ์และประชาชนได้พบปะพูดคุยในช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.14) ลำดับต่อมา คือ ให้การสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.98) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด มีการจัดระบบพี่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำคณะสงฆ์และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.06)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับ

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5
ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเรียนรู้

	ด้านการเรียนรู้	ระดับ		แปลผล	ลำดับ
		การดำเนินงาน			
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลังจาก ส่งคณะสงฆ์และประชาชนเข้ารับ การอบรมสัมมนา	3.41	1.21	ปานกลาง	6
2	คณะสงฆ์และประชาชนมีการพัฒนา ตัวเองจนสามารถถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้อื่นได้	3.42	1.08	ปานกลาง	5
3	คณะสงฆ์และประชาชนมีการพัฒนา ตัวเองและสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่า	3.69	1.09	มาก	4
4	มีการระดมทรัพยากรทั้งภายใน และภายนอกในการดำเนินการพัฒนาวัด	3.95	0.84	มาก	1
5	เจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญและสนับสนุน ให้คณะสงฆ์และประชาชนนำองค์ความรู้ นำมาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการนำ คิล 5 ไปปฏิบัติ	3.83	0.92	มาก	3
6	มีการถ่ายทอดความรู้พร้อมทั้งทักษะ ไปทั่ววัด อันเกิดจากการเห็นคุณค่า ของความรู้และทักษะที่มีอยู่ในตัว คณะสงฆ์และประชาชนซึ่งสะสมมาจาก ประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละ บุคคล	3.84	0.83	มาก	2
โดยรวม		3.65	1.03	มาก	

จากตาราง 13 สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.03) ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ในการดำเนินการพัฒนาวัด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.84) รองลงมา คือ มีการถ่ายทอดความรู้พร้อมทั้งทักษะไปทั่ววัด อันเกิดจากการเห็นคุณค่าของความรู้และทักษะที่มีอยู่ในตัวคณะสงฆ์และประชาชน ซึ่งสะสมมาจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.83) ลำดับต่อมา คือ เจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญและสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนนำองค์ความรู้นำมาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.92) และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลังจากส่งคณะสงฆ์และประชาชนเข้ารับการอบรมสัมมนา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.21)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาโดยเรียงลำดับค่าความถี่ (f) จากมากไปหาน้อย โดยการสรุปเป็นข้อได้ ดังนี้

1. ด้านการบ่งชี้ความรู้

1.1 ปัญหา

- 1.1.1 ประชาชนไม่ทราบหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (f = 17)
- 1.1.2 ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากไม่แสวงหาความรู้ด้านศีลธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร (f = 16)
- 1.1.3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ไม่ถูกต้องทุกข้อ (f = 14)
- 1.1.4 ประชาชนได้รับข่าวสารที่ไม่เพียงพอจากวัด (f = 10)
- 1.1.5 ประชาชนขาดความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ (f = 9)
- 1.1.6 ความรู้มีไม่มากพอต่อการปฏิบัติ (f = 7)
- 1.1.7 รู้จักศีล 5 รู้จักวิธีการปฏิบัติแต่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง (f = 7)

1.1.8 ประชาชนไม่ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารจากทางวัดที่หลากหลายช่องทาง มีเพียงเสียงตามสาย และเอกสารถึงผู้นำชุมชนเท่านั้น (f = 5)

1.1.9 การจัดการความรู้ภายในวัดไม่อาจทราบได้ว่าการจัดการเรียนรู้คือ 5 ให้กับสามเณร หรือพระสงฆ์ (f = 4)

1.1.10 ประชาชนบางคนยังไม่ทราบความรู้เกี่ยวกับศีล 5 อย่างทั่วถึง หรือบางคนทราบแต่ยังปฏิบัติไม่ได้ในบางข้อ (f = 3)

1.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

1.2.1 มีการให้ความรู้แก่คณะสงฆ์ ประชาชน และเยาวชนเกี่ยวกับศีล 5 (f = 17)

1.2.2 รัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ให้มากกว่านี้ (f = 15)

1.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการหรือผู้ที่มีความรู้ช่วยเหลือพระสงฆ์ให้ความรู้แก่ประชาชน ทราบถึงข้อประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ของชาวพุทธในวันสำคัญ (f = 14)

1.2.4 มีแผนงานที่จะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องศีล 5 (f = 13)

1.2.5 เรียนรู้และจัดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้เพียงพอและหลากหลายช่องทาง (f = 10)

1.2.6 มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้แก่ประชาชน เข้าใจได้ง่าย ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ (f = 9)

1.2.7 โพรเซสตระหนักถึงความสำคัญในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติมากกว่านี้ (f = 8)

1.2.8 การสร้างแหล่งให้ความรู้เช่นบอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน และความรู้ใหม่ ๆ ให้ประชาชน (f = 7)

1.2.9 จัดทำสื่อสารสนเทศเช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุ เป็นต้น (f = 3)

1.2.10 ให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติให้มากขึ้น (f = 3)

1.2.11 รณรงค์ให้ชาวบ้านหรือประชาชนทุกคนเข้าร่วมการบรรยายความรู้เรื่อง ศีล 5 โดยแนะนำให้ประชาชนได้รู้และสามารถปฏิบัติได้จริง (f = 2)

1.1.12 เพิ่มเติมความรู้ด้านนั้น ๆ (f = 2)

2. ด้านการค้นหาคำถามหรือกำหนดความรู้

2.1 ปัญหา

2.1.1 ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติ ศีล 5 ที่ถูกต้อง (f = 16)

2.1.2 วัดขาดสถานที่หรือห้องสมุดเกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อค้นคว้าหาความรู้ (f = 15)

- 2.1.3 ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ได้ (f = 8)
- 2.1.4 ขาดองค์ความรู้ ในการกำหนดความรู้ (f = 7)
- 2.1.5 ควรมีการค้นหาจุดอ่อนของทางวัดว่ามีอะไรบ้าง (f = 7)
- 2.1.6 แหล่งความรู้มีแต่ภายในวัดควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนภายนอก (f = 5)
- 2.1.7 ไม่มีการเผยแพร่ความรู้หรือไม่มีเอกสารไม่มีการบริการสืบค้นหรือแนะนำ นอกเขตวัดไม่มีการเน้นการปฏิบัติในเรื่องของศีล 5 แต่เน้นการให้บริการด้านอื่นมากกว่า (f = 3)
- 2.1.8 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ (f = 3)

2.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

- 2.2.1 มีการจัดกิจกรรมให้พระสงฆ์ ประชาชน และเยาวชน ได้เรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ให้เกิดแนวทางในการค้นหาความรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ (f = 15)
- 2.2.2 ควรให้มีการศึกษาหาความรู้ไว้ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านศีล 5 นำไปปฏิบัติในส่วนที่ตนเอง นำไปปฏิบัติในส่วนที่ตนเองจะรู้อยากรู้ (f = 14)
- 2.2.3 มีการบูรณาการการแก้ปัญหาโดยไม่พยายามสร้างปัญหาเพิ่ม (f = 13)
- 2.2.4 มีการประชุมวางแผนเพื่อหาแนวทางพัฒนาให้ถูกจุด (f = 12)
- 2.2.5 ควรมีการส่งเสริมด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุ สามารถที่จะใช้สืบค้นและแสวงหาความรู้ได้ (f = 12)
- 2.2.6 ควรมีการประชุมคณะกรรมการจัดเนื้อหาแนวทางการพัฒนาให้ถูกต้อง (f = 8)
- 2.2.7 เพิ่มแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ผู้คนได้รับความรู้ทุกระดับชั้น (f = 8)
- 2.2.8 จัดพิมพ์หนังสือหรือบทสวดมนต์แนวปฏิบัติเผยแพร่ให้มากขึ้น (f = 5)
- 2.2.9 หน่วยงานภาครัฐหรือผู้แทนตำบล จัดงบประมาณในการสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากกว่านี้ เช่น การให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ประชาชนได้แสวงหาความรู้เพิ่มมากขึ้น (f = 3)

3. ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

3.1 ปัญหา

- 3.1.1 ขาดแหล่งค้นคว้า แนวทางการปฏิบัติศีล 5 ให้เกิดผลจริง (f = 15)
- 3.1.2 วัดมีการดำเนินการด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบค่อนข้างน้อย (f = 10)
- 3.1.3 การจัดการความรู้ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร (f = 10)

- 3.1.4 ขาดอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (f = 8)
- 3.1.5 ไม่มีระบบการจัดการความรู้ที่ดี (f = 7)
- 3.1.6 การบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจนไม่เป็นระบบเท่าที่ควร (f = 6)
- 3.1.7 จัดการความรู้ให้เป็นระบบจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล ในฐานประชาชนทั่วไป ไม่รู้ว่ามีการจัดเก็บไว้ในที่ใดบ้าง (f = 4)
- 3.1.8 วัดไม่เน้นการปฏิบัติที่จริงจังในเรื่องของการปฏิบัติตนในการรักษาศีล (f = 3)
- 3.1.9 ขาดการมอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการวัด หรือพระสงฆ์ในวัด ดูแลจัดบริการเอกสารเผยแพร่ให้เป็นระบบ (f = 2)

3.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

- 3.2.1 จัดให้มีการจัดเก็บข้อมูล ศีล 5 เป็นรายข้อ มีระบบระเบียบ และสามารถสืบค้นได้ (f = 15)
- 3.2.2 มีผู้นำในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (f = 10)
- 3.2.3 แสวงหาและเลือกวิธีที่เหมาะสมในการศึกษาและพัฒนาการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (f = 8)
- 3.2.4 มาช่วยจัดการระบบโดยการวางแผนประจำปีทั้งระยะสั้น กลาง และระยะยาว (f = 7)
- 3.2.5 จัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ (f = 6)
- 3.2.6 ควรเน้นหลักปฏิบัติแก่ประชาชนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมที่วัด ควรมีการเน้นหรือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางนำพิธีหรือนำมาปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นแบบอย่างสู่สังคมและคนรุ่นต่อไป (f = 2)

4. ด้านการประมวผลและกลั่นกรองความรู้

4.1 ปัญหา

- 4.1.1 กระบวนการติดตามไม่สม่ำเสมอมีข้อมูลไม่ครบถ้วน (f = 16)
- 4.1.2 ประชาชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องศีลธรรมค่อนข้างน้อย (f = 14)
- 4.1.3 มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติค่อนข้างน้อย (f = 13)
- 4.1.4 วัดขาดการให้ความสำคัญต่อการประมวผลและกลั่นกรองความรู้ (f = 9)
- 4.1.5 การจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงานยังไม่เป็นระบบระเบียบ (f = 5)
- 4.1.6 การจัดรูปแบบขั้นตอนการผลิตแพร่ อาจารย์นำศีล 5 ไปปฏิบัติไม่เป็นรูปแบบเดียวกันเท่าที่ควร (f = 4)

4.1.7 มีการนำผลการประมวลผลหรือข้อมูลที่ควรปรับปรุงในปีที่ผ่านมา นำมาปรับปรุงข้อผิดพลาดน้อย (f = 3)

4.1.8 การดำเนินกิจกรรมขาดการติดตามที่เป็นระบบทุกโครงการ (f = 2)

4.1.9 การอบรมให้ความรู้เรื่องศีล 5 ยังมีคนหรือประชาชนส่วนน้อยที่ปฏิบัติ ศีล 5 (f = 2)

4.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

4.2.1 จัดให้มีการติดตามประมวลผลการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้เกิดรูปธรรม อย่างจริงจัง (f = 16)

4.2.2 ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการอบรมเกี่ยวกับศีล 5 ให้มากขึ้น (f = 14)

4.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ ทำการกลั่นกรอง และประเมินผล และกลั่นกรองความรู้ (f = 13)

4.2.4 วัดให้ความสำคัญต่อการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้มากขึ้น (f = 9)

4.2.5 จัดให้มีการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงานเป็นระบบระเบียบ เพิ่มขึ้น (f = 5)

4.2.6 การจัดรูปแบบขั้นตอนการผลิตแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้รูปแบบ เดียวกันเท่าที่ควร (f = 4)

4.2.7 การนำแผนการดำเนินงานมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง สามารถติดตาม และตรวจสอบได้ผ่านเอกสาร (f = 3)

4.2.8 ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีการจัดบันทึกปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำเอาปัญหาและอุปสรรคไปส่งเสริมและพัฒนาองค์รวมต่อไป (f = 2)

4.2.9 ควรมีหลักฐานในการเผยแพร่สู่ประชาชน (f = 2)

5. ด้านการเข้าถึงความรู้

5.1 ปัญหา

5.1.1 ขาดแหล่งเรียนรู้ที่จะศึกษาหรือเข้าถึงความรู้ (f = 18)

5.1.2 วัดไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ (f = 16)

5.1.3 ขาดการแจ้งหนังสือหรือเอกสารที่ได้รับมาใหม่ไม่ทั่วถึงหรือแจ้งให้ทราบ โดยทันที (f = 11)

5.1.4 การเข้าถึงความรู้ในรูปแบบฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ยังมีค่อนข้างน้อย (f = 9)

5.1.5 มีการเรียนรู้เฉพาะด้านทฤษฎี ส่วนในด้านการปฏิบัติยังไม่ได้ผลเท่าที่คาดหวัง (f = 8)

5.1.6 ประชาชนได้รับข้อมูลที่ค่อนข้างแคบและจำกัด (f = 7)

5.1.7 ประชาชนที่เข้ามามีกิจกรรมมีแต่ผู้สูงอายุ (f = 5)

5.1.8 ไม่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (f = 4)

5.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

5.2.1 ควรจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ (f = 18)

5.2.2 ค้นหาบุคคลตัวอย่างเพื่อเป็นผู้นำ หรือผู้ควรแก่การยกย่อง เรื่อง การนำศีล 5 ไปปฏิบัติแล้วเกิดผลดีต่อสุขภาพครอบครัว (f = 16)

5.2.3 วัดควรสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศีล 5 อย่างต่อเนื่อง (f = 11)

5.2.4 สนับสนุนให้ชุมชนมีความพร้อม ประสานการจัดทำแผน และการพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับศีล 5 ร่วมกัน (f = 9)

5.2.5 ให้หน่วยงานทางราชการหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดให้มากขึ้น (f = 5)

5.2.6 ให้พระสงฆ์ และประชาชน ได้นำความรู้เรื่องศีล 5 ไปใช้ให้เกิดผลต่อการดำรงชีวิตอย่างจริงจัง (f = 5)

5.2.7 ควรสร้างแหล่งเรียนรู้หรือช่องทางการเข้าถึงความรู้ที่ง่าย เช่น การสร้างการเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ (f = 4)

5.2.8 ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยเข้ามาปฏิบัติตนตามศีล 5 ให้มากขึ้น (f = 3)

5.2.9 สร้างแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไปหรือชาวบ้านที่ไม่รู้ ไม่ชอบ ร่วมกิจกรรมเปลี่ยนทัศนคติทีละน้อย ให้หันมาปฏิบัติตนตามศีล 5 (f = 3)

5.2.10 ควรกระตุ้นเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (f = 3)

5.2.11 จัดให้มีการปรับปรุงด้านการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ (f = 2)

6. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

6.1 ปัญหา

6.1.1 มีกิจกรรมพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องศีล 5 ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนค่อนข้างน้อย (f = 15)

- 6.1.2 มีการแลกเปลี่ยนความรู้ยังไม่มากเท่าที่ควร (f = 13)
- 6.1.3 มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนค่อนข้างน้อย (f = 12)
- 6.1.4 คณะสงฆ์และประชาชนมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรอื่นค่อนข้างน้อย (f = 11)
- 6.1.5 มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จไม่มากเท่าที่ควร (f = 10)
- 6.1.6 วัดจัดเวลาให้คณะสงฆ์และประชาชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันน้อย (f = 9)
- 6.1.7 ไม่ค่อยมีการประชุมโดยความร่วมมือของคนในวัยต่าง ๆ (f = 8)
- 6.1.8 มีการแลกเปลี่ยนความรู้เฉพาะพระสงฆ์และผู้สูงอายุเท่านั้น (f = 7)
- 6.1.9 ขาดสื่อ และนวัตกรรมในการเผยแพร่ (f = 7)
- 6.1.10 ขาดบุคคลหรือผู้นำสารไปเผยแพร่ (f = 5)
- 6.1.11 ชุมชนใกล้เคียงไม่ได้รับบริการเท่าที่ควร (f = 3)

6.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

- 6.2.1 จัดให้มีกิจกรรมสรุปการเรียนรู้และการปฏิบัติการรักษาศีล 5 ระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ ประชาชนกับประชาชน และพระสงฆ์กับประชาชน ให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวคิด แนวทางปฏิบัติระหว่างกัน (f = 15)
- 6.2.2 ควรจัดให้มีรายการธรรมะสัญจรในแต่ละวัด แต่ละชุมชน (f = 12)
- 6.2.3 พระสงฆ์และคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น มีการประมวลผลแต่ละครั้ง มีการนำปัญหามาแก้ไขร่วมกัน (f = 12)
- 6.2.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทุกครั้ง โดยการนำของพระสงฆ์ และมีแผนการดำเนินงานรองรับ (f = 9)
- 6.2.5 ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง (f = 7)
- 6.2.6 ให้จัดประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (f = 5)
- 6.2.7 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป (f = 4)
- 6.2.8 ควรมีการพิมพ์หรือคิดนวัตกรรมต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการแบ่งปันความรู้ และเผยแพร่การทำกิจกรรมผ่าน Social Media เครื่องขยายเสียงให้ประชาชนได้รับทราบ (f = 3)

7. ด้านการเรียนรู้

7.1 ปัญหา

7.1.1 มีโอกาสเรียนรู้เรื่องศีล 5 ค่อนข้างน้อย เนื่องจากสภาพสังคมเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากิน ($f = 15$)

7.1.2 การเรียนรู้หรือเข้าถึงหลักการนำนวัตกรรมการสิ่งใหม่ ๆ ในการนำธรรมะศีล 5 ไปปฏิบัติ ยังไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดังกล่าวเท่าที่ควร ($f = 12$)

7.1.3 ไม่ค่อยมีการให้ความรู้หรืออบรมให้กับประชาชนทั่วไป ($f = 8$)

7.1.4 การจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงานยังไม่เป็นระบบระเบียบ ($f = 5$)

7.1.5 การจัดรูปแบบขั้นตอนการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติไม่เป็นรูปแบบเดียวกันเท่าที่ควร ($f = 4$)

7.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

7.2.1 สอดแทรกความรู้เมื่อมีโอกาส เช่น วันพระ ($f = 15$)

7.2.2 นำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม ($f = 12$)

7.2.3 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ พระสงฆ์กับประชาชน และประชาชนกับประชาชน ($f = 8$)

7.2.4 ควรมีการส่งเสริมให้มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับพุทธศาสนิกชนของวัดเป็นประจำทุกวัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($f = 5$)

7.2.5 วัดสนับสนุนด้านงบประมาณของวัดที่มีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ($f = 4$)

7.2.6 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้น่าอยู่ ร่มรื่น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีจิตใจที่ผ่องใส มีสมาธิในการปฏิบัติธรรม ($f = 3$)

7.2.7 พระสงฆ์ควรที่จะเป็นแกนนำในการดำเนินงาน และคณะกรรมการบริหารวัดให้การสนับสนุนดำเนินกิจการด้านศาสนาให้มากขึ้น ($f = 3$)

7.2.8 ให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น ($f = 2$)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว และมีผลการศึกษาดังที่ได้รายงานผลโดยละเอียดในบทที่ 4 แล้วนั้น ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เมื่อจำแนกตามอายุ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ต่ำกว่า 30 ปี รองลงมา คือ อายุ 30-39 ปี ตามด้วยอายุ 50-59 ปี ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามอาชีพ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ พบว่า มากที่สุด คือ รับจ้าง รองลงมา คือ ข้าราชการ และอาชีพเกษตรกร ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายได้ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 รองลงมา คือ รายได้ 10,000-15,000 บาท ตามด้วยรายได้ มากกว่า 30,001 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานภาพเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ สถานภาพสมรส รองลงมา คือ สถานภาพโสด ตามด้วยสถานภาพหย่า ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ระดับปริญญาตรี รองลงมา คือ ประถมศึกษา ตามด้วยจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย ตามลำดับ

การศึกษาสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบาย ศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับสภาพ การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ รองลงมา ด้านการบ่งชี้ความรู้ และด้านที่มีระดับ

สภาพภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงความรู้ แต่ละด้าน 7 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการบ่งชี้ความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ วัดให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้คณะสงฆ์และประชาชนในการจัดการเรียนรู้ และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการจัดการความรู้ในวัด ซึ่งสอดคล้องกันกับผลการวิจัยของ อนุวัติ คุณแก้ว (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแผนและการดำเนินการจัดการความรู้ที่สนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ผลการดำเนินการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ พบว่า ทุกหน่วยงาน ได้ดำเนินการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ ตามแผนการจัดการความรู้ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ครอบคลุมทุกประการ

2. สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการค้นหาความรู้หรือการกำหนดความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการพัฒนาแหล่งความรู้ในวัดเพื่อช่วยการแสวงหาความรู้ และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกันกับผลการวิจัยของ ทศนีย์ โพธิ์พวงษ์ และคณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2552) ได้ทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษา ด้วยการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการความรู้ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลให้องค์กรเหล่านี้ มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในการดำเนินงานตามพันธกิจ

3. สภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการการจัดการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ เป็นระบบสะดวกต่อการสืบค้น และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการ

การจัดการความรู้ ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการจัดการระบบฐานข้อมูล ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สะดวก และง่ายต่อการเข้าใช้งาน

4. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการประมวผลและกลั่นกรองความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ และประเด็นที่มี ระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ มีการแบ่งประเภทและการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงาน

5. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึงความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ หลังจากได้รับนโยบายเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ได้เวียนหนังสือ ให้คณะสงฆ์และประชาชน ในวัดได้รับทราบโดยทันที และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงาน กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีศูนย์ข้อมูลในวัด สามารถสืบค้นได้อย่างอิสระตามความสนใจทั้งระบบเอกสาร และสื่อทางด้านเทคโนโลยี

6. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำ นโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น จนประสบผลสำเร็จโดยรวม และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการ ความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด มีการจัดระบบพี่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชน ที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำคณะสงฆ์และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่

7. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกในการดำเนินการพัฒนา และประเด็นที่มีระดับสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลังจากส่งคณะสงฆ์และประชาชนเข้ารับการอบรมสัมมนา

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ

1. ด้านการบ่งชี้ความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า ประชาชนไม่ทราบหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง รวมทั้งประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากไม่แสวงหาความรู้ด้านศีลธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ไม่ถูกต้องทุกข้อ ได้รับข่าวสารที่ไม่เพียงพอจากวัด ขาดความรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ มีความรู้จักศีล 5 รู้จักวิธีการปฏิบัติแต่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง ไม่ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารจากทางวัดที่หลากหลายช่องทาง มีเพียงเสียงตามสายและเอกสารถึงผู้นำชุมชนเท่านั้น การจัดการความรู้ภายในวัดไม่อาจทราบได้ว่า มีการจัดการเรียนรู้ศีล 5 ให้กับสามเณรหรือพระสงฆ์ ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคควรจัดให้มีการให้ความรู้แก่คณะสงฆ์ประชาชน และเยาวชนเกี่ยวกับศีล 5 รัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ให้มากกว่านี้ จัดให้มีคณะกรรมการหรือผู้ที่มีความรู้ช่วยเหลือพระสงฆ์ให้ความรู้แก่ประชาชนทราบถึงข้อประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ของชาวพุทธในวันสำคัญ มีแผนงานที่จะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องศีล 5 เรียนรู้และจัดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้เพียงพอและหลายช่องทาง มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้แก่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ตระหนักถึงความสำคัญในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติมากกว่านี้ มีการสร้างแหล่งให้ความรู้ เช่น บอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน และความรู้ใหม่ๆ ให้ประชาชน จัดทำสื่อสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุ เป็นต้น

2. ด้านการค้นหาความรู้หรือกำหนดความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติศีล 5 ที่ถูกต้อง วัดขาดสถานที่หรือห้องสมุดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อค้นหาความรู้ ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ได้ ควรมีการค้นหาจุดอ่อนของทางวัดว่ามีอะไรบ้าง แหล่งความรู้มีแต่ภายในวัดควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนภายนอก ไม่มีการเผยแพร่ความรู้หรือไม่มีเอกสาร ไม่มีการบริการสืบค้นหรือแนะนำนอกเขตวัด ไม่มีการเน้นการปฏิบัติในเรื่องของศีล 5 แต่เน้นการให้บริการด้านอื่นมากกว่า ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคควรจัดการกิจกรรมให้พระสงฆ์ ประชาชน และเยาวชน ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ให้เกิดแนวทางในการค้นหาความรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ควรมีมุขศึกษาหาความรู้ไว้ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้ศึกษาค้นหาความรู้ด้านศีล 5 นำไปปฏิบัติในส่วนที่ตนเองอยากรู้ มีการบูรณาการการแก้ปัญหาโดยไม่พยายาม

สร้างปัญหาเพิ่ม มีการประชุมวางแผนเพื่อหาแนวทางพัฒนาให้ถูกจุด ควรมีการส่งเสริมด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุ สามารถที่จะใช้สื่อบันและแสวงหาความรู้ได้ ควรมีการประชุมคณะกรรมการจัดเนื้อหาแนวทางการพัฒนาให้ถูกต้อง เพิ่มแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ผู้คนได้รับความรู้ทุกระดับชั้น จัดพิมพ์หนังสือหรือบทสวดมนต์แนวปฏิบัติเผยแพร่ให้มากขึ้น หน่วยงานภาครัฐหรือผู้แทนตำบลจัดงบประมาณในการสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากกว่านี้ เช่น การให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ประชาชนได้แสวงหาความรู้เพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า ประชาชนขาดแหล่งค้นคว้า แนวทางการปฏิบัติศีล 5 ให้เกิดผลจริง วัดมีการดำเนินการด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบค่อนข้างน้อย การจัดการความรู้ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ขาดอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ไม่มีระบบการจัดการความรู้ที่ดี การบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจนไม่เป็นระบบเท่าที่ควร จัดการความรู้ให้เป็นระบบจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลในฐานประชาชนทั่วไปไม่รู้ว่ามีการจัดเก็บไว้ในที่ใดบ้าง วัดไม่เน้นการปฏิบัติที่จริงจังในเรื่องของการปฏิบัติตนในการรักษาศีล ขาดการมอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการวัดหรือพระสงฆ์ในวัดดูแลจัดบริการเอกสารเผยแพร่ให้เป็นระบบ ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคควรมีการจัดให้มีการจัดเก็บข้อมูลศีล 5 เป็นรายข้อ มีระบบระเบียบ และสามารถสืบค้นได้ มีผู้นำในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ แสวงหาและเลือกวิธีที่เหมาะสมในการศึกษาและพัฒนาการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มาช่วยจัดการระบบโดยการวางแผนประจำปีทั้งระยะสั้น กลาง และระยะยาว จัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ควรเน้นหลักปฏิบัติแก่ประชาชนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมที่วัด ควรมีการเน้นหรือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางนำพิธีหรือนำมาปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นแบบอย่างสู่สังคมและคนรุ่นต่อไป

4. ด้านการประมวผลและกลั่นกรองความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า กระบวนการติดตามไม่สม่ำเสมอ มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ประชาชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องศีลธรรมค่อนข้างน้อย มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติค่อนข้างน้อย วัดขาดการให้ความสำคัญต่อการประมวผลและกลั่นกรองความรู้ การจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงานยังไม่เป็นระบบระเบียบ การจัดรูปแบบขั้นตอนการผลิตแพร่อาจารย์นำศีล 5 ไปปฏิบัติไม่เป็นรูปแบบเดียวกันเท่าที่ควร มีการนำผลการประมวผลหรือข้อมูลที่ควรปรับปรุงในปีที่ผ่านมานำมาปรับปรุงข้อผิดพลาดน้อย การดำเนินกิจกรรมขาดการติดตามที่เป็นระบบทุกโครงการ การอบรมให้ความรู้เรื่องศีล 5

ยังมีคนหรือประชาชนส่วนน้อยที่ปฏิบัติศีล 5 ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคควรมีการจัดให้มีการติดตาม ประมวลผลการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้เกิดรูปธรรมอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการอบรมเกี่ยวกับศีล 5 ให้มากขึ้น จัดให้มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถทำการกลั่นกรอง และประเมินผลและกลั่นกรองความรู้ วัดให้มีความสำคัญต่อการประมวลผลและกลั่นกรอง ความรู้มากขึ้น จัดให้มีการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงานเป็นระบบระเบียบเพิ่มขึ้น การจัดรูปแบบขั้นตอนการผลิตแพร่อาจารย์นำศีล 5 ไปปฏิบัติให้รูปแบบเดียวกันเท่าที่ควร การนำแผนการดำเนินงานมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง สามารถติดตามและตรวจสอบได้ ผ่านเอกสารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีการจดบันทึกปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำเอา ปัญหาและอุปสรรคไปส่งเสริมและพัฒนาองค์รวมต่อไป ควรมีหลักฐานในการเผยแพร่สู่ประชาชน

5. ด้านการเข้าถึงความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า วัดขาดแหล่งเรียนรู้ที่จะศึกษาหรือเข้าถึงความรู้ วัดไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ขาดการแจ้งหนังสือหรือเอกสารที่ได้รับมาใหม่ ไม่ทั่วถึงหรือแจ้งให้ทราบโดยทันที การเข้าถึงความรู้ในรูปแบบฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ ยังมีค่อนข้างน้อย มีการเรียนรู้เฉพาะด้านทฤษฎี ส่วนในด้านการปฏิบัติยังไม่ได้ผล เท่าที่คาดหวัง ประชาชนได้รับข้อมูลที่ค่อนข้างแคบและจำกัด ประชาชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรม มีแต่ผู้สูงอายุ ไม่นานโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคควรมีการจัดบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ค้นหาบุคคลตัวอย่างเพื่อเป็นผู้นำหรือผู้ตรวจการยกย่อง เรื่องการนำศีล 5 ไปปฏิบัติแล้วเกิดผลดีต่อสุขภาพครอบครัว วัดควรสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศีล 5 อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ชุมชนมีความพร้อม ประสาน การจัดทำแผนและการพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับศีล 5 ร่วมกัน หน่วยงานทางราชการหรือหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดให้มากขึ้น ให้พระสงฆ์และประชาชน ได้นำความรู้เรื่องศีล 5 ไปใช้ให้เกิดผลต่อการดำรงชีวิตอย่างจริงจัง ควรสร้างแหล่งเรียนรู้ หรือช่องทางเข้าถึงความรู้ที่ง่ายเช่นกัน สร้างการเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ ควรมีการส่งเสริม ให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยเข้ามาปฏิบัติตนตามศีล 5 ให้มากขึ้น สร้างแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไป หรือชาวบ้านที่ไม่รู้ ไม่ชอบร่วมกิจกรรมเปลี่ยนทัศนคติทีละน้อย ให้หันมาปฏิบัติตนตามศีล 5 ควรกระตุ้นเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการปรับปรุงด้านการเข้าถึงข้อมูล ที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

6) ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า มีกิจกรรมพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องศีล 5 ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนค่อนข้างน้อย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ยังไม่มากเท่าที่ควร

มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนค่อนข้างน้อย คณะสงฆ์และประชาชน มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรอื่นค่อนข้างน้อย มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จไม่มากเท่าที่ควร วัตถุประสงค์เวลาให้คณะสงฆ์และประชาชนมีการแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันน้อย ไม่ค่อยมีการประชุมโดยความร่วมมือของคนในวัยต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยน ความรู้เฉพาะพระสงฆ์และผู้สูงอายุเท่านั้น ขาดสื่อและนวัตกรรมในการเผยแพร่ ขาดบุคคล หรือผู้นำสารไปเผยแพร่ และชุมชนใกล้เคียงไม่ได้รับบริการเท่าที่ควร ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดให้มีกิจกรรมสรุปการเรียนรู้และการปฏิบัติการศึกษาศีล 5 ระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ ประชาชนกับประชาชน และพระสงฆ์กับประชาชน ให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวคิดแนวทางปฏิบัติ ระหว่างกัน ควรจัดให้มีรายการธรรมะสัญจรในแต่ละวัด แต่ละชุมชน พระสงฆ์และคณะกรรมการ ที่จัดตั้งขึ้น มีการประมวลผลแต่ละครั้งมีการนำปัญหามาแก้ไขร่วมกัน ส่งเสริมให้ประชาชน มีการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทุกครั้ง โดยการนำของพระสงฆ์ และมีแผนการดำเนินงานรองรับ ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ให้จัดประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ควรมีการพิมพ์หรือคิดนวัตกรรม ต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการแบ่งปันความรู้และเผยแพร่การทำกิจกรรมผ่าน Social Media เครื่องขยายเสียงให้ประชาชนได้รับทราบ

7. ด้านการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา พบว่า มีโอกาสเรียนรู้เรื่องศีล 5 ค่อนข้างน้อย เนื่องจากสภาพสังคมเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากิน การเรียนรู้หรือเข้าถึงหลักการนำนวัตกรรมการ สิ่งใหม่ ๆ ในการนำธรรมะศีล 5 ไปปฏิบัติยังไม่มีมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดังกล่าวเท่าที่ควร ไม่ค่อยมีการให้ความรู้หรืออบรมให้กับประชาชนทั่วไป การจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐาน ทุกฝ่ายงานยังไม่เป็นระบบระเบียบ การจัดรูปแบบขั้นตอนการผลิตแพร่อาจารย์นำศีล 5 ไปปฏิบัติ ไม่เป็นรูปแบบเดียวกันเท่าที่ควร ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคือควรมีการสอดแทรกความรู้เมื่อมีโอกาส เช่น วันพระ นำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ พระสงฆ์กับประชาชน และประชาชนกับประชาชน ควรมีการส่งเสริมให้มีการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับทางพุทธศาสนิกชนของวัดเป็นประจำทุกวัด ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดสนับสนุนด้านงบประมาณของวัดที่มีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้น่าอยู่ ร่มรื่น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีจิตใจที่ผ่องใส มีสมาธิในการปฏิบัติธรรม พระสงฆ์ควรที่จะเป็นแกนนำในการดำเนินงานและคณะกรรมการ บริหารวัดให้การสนับสนุนดำเนินกิจการด้านศาสนาให้มากขึ้น ให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป ให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการศึกษารายด้านสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการบ่งชี้ความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ วัดให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้คณะสงฆ์และประชาชนในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าวัดนำเอาแนวคิดของ เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ประธานเกี่ยวกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ควรใช้มิติทางศาสนาที่คนไทยเลื่อมใสศรัทธา โดยส่งเสริมให้คนไทยรักษาศีล 5 และได้มีดำริให้จัดทำโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อความสงบร่มเย็นแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ กับทั้งนโยบายเร่งด่วนของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มีนโยบายให้ใช้มิติทางศาสนา วัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ เพื่อให้แผนนโยบายข้างต้นเกิดผลสัมฤทธิ์ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้จัดทำโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5: ชาวประชาเป็นสุข” ในดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาประชาชนคนไทยภายใต้กรอบแห่งความศรัทธาของพระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่การสร้างความปลอดภัย และเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ โดยความร่วมมือร่วมมือกันของบ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการต่าง ๆ ดังที่ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2548, หน้า 54) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้าง และจัดการความรู้ ทั้งที่อยู่ภายในองค์กรและความรู้ใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จีระประภา อัครบวร และคณะ (2552, หน้า 23) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปใช้ให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรมสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้มากขึ้น โดยกลายเป็นวงจรการเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, หน้า 5) ได้สรุปว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร

2. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการค้นหาความรู้ หรือการกำหนดความรู้

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการพัฒนาแหล่งความรู้ในวัด เพื่อช่วยการแสวงหาความรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าในอดีต ชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับพระและวัด ทำให้ได้มีโอกาสซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระผู้ทรงศีล แต่ในสังคมปัจจุบัน ด้วยข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจราจรที่แออัด ช่วงเวลาที่ไม่เอื้ออำนวย ฯลฯ ทำให้การเข้าวัดของคนไทย กลายเป็นเรื่องยาก บางครั้งการเข้าวัดแต่ละครั้ง ต้องมีการวางแผนใช้ว่านี่กอยากจะเข้าก็เดินเข้าไปได้ทันทีเหมือนก่อน แม้บางวัดพยายามรณรงค์ให้คนเข้าวัดถึงกับมีการเปิดให้เข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดช่วงเย็นหรือค่ำหลังเลิกงาน แต่คนส่วนหนึ่งก็ยังลำบากที่จะเข้าวัดอยู่ดี ดังนั้น การฟื้นฟูบทบาทของวัด ให้กลับมาเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ บุญดี บุญยาก็ และคณะ (2548, หน้า 54) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการจัดการความรู้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่ภายในองค์กร และความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะที่ จิรประภา อัครบวร และคณะ (2552, หน้า 24) ได้กล่าววว่า กระบวนการจัดการความรู้เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปใช้ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรม และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จนกลายเป็นวงจรการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนอย่างไม่มีการสิ้นสุด

3. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติเป็นระบบสะดวกต่อการสืบค้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 แบ่งชนิดและประเภทของเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 เพื่อจัดทำระบบให้่ง่ายและสะดวกต่อการค้นหาและใช้งาน ดังที่ บุญดี บุญยาก็ และคณะ (2548, หน้า 46) ได้สรุปองค์การที่มีการนำระบบหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการจัดการความรู้ก็อาจจะต้องจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบหรือเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการจัดการความรู้ดังกล่าวแก่บุคลากรเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการประเมินผลและกลั่นกรองความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจเป็น

เพราะว่า มีการดำเนินงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด ราชการ “บวร” ให้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่จะปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง และออกแบบการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมความภาคภูมิใจให้แก่บุคคล สถาบัน หน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คณะสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานราชการต่าง ๆ จัดโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชน เพื่อสันติสุขแห่งประเทศชาติ อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น ซึ่งเป็นภารกิจที่ดำเนินการตามระเบียบมหาเถรสมาคม และสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548, หน้า2) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมความรู้ที่เน้นการปฏิบัติซึ่งเกิดจากประสบการณ์การทำงานจากทัศนคติ และพฤติกรรมการทำงานของคนในองค์กร หรือทีมงานที่ทำงานร่วมกัน มีการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วมีการนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ จำแนก และนำไปเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ ในระบบเอกสาร และระบบเอกสารผ่านระบบออนไลน์

5. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึงความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ หลังจากได้รับนโยบายเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติได้เวียนหนังสือให้คณะสงฆ์และประชาชนในวัดได้รับทราบโดยทันที ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ามีการดำเนินงานโดยการให้วัด กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชน เปิดรับสมัครประชาชนเข้าร่วมโครงการ หากมีประชาชนเข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่ 50 เพลอร์เซ็นต์ขึ้นไป ให้แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 หมู่บ้านที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว สามารถขอรับแผ่นป้ายไม้หมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อติดตั้ง ณ หมู่บ้านของตน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดสรรงบประมาณประชาสัมพันธ์ เชิญชวนประชาชนทั้งประเทศเข้าร่วมโครงการ โดยได้จัดทำป้ายไวนิลประชาสัมพันธ์ส่งไปยังวัดทุกวัดในตำบลโรงช้าง ถึงแม้ว่าการศึกษาของ ชรียา จันทรอินทร์ (2550, หน้า 103) พบว่า อาจารย์เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมากที่สุด เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้ใช้ข้อมูลเพื่อศึกษาหาความรู้ และนำมาใช้สอนอยู่ตลอดเวลา และส่วนใหญ่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ มีพฤติกรรมการอ่านข่าวสารจากฐานข้อมูลออนไลน์ รู้แหล่งข้อมูลที่ให้บริการ และแหล่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ ถึงกระนั้น โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ลาน้อย ประสบปัญหาข้างต้นดังกล่าว จึงทำให้การจัดการจัดการความรู้ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยน้อย

6. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จโดยรวม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดเวลาให้คณะสงฆ์และประชาชนในเขตบริการของวัดได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในวัดอยู่บ่อยครั้ง มีการส่งคณะสงฆ์และประชาชนในวัดเข้ารับการอบรมสัมมนา มีการนำมาถ่ายทอดให้บุคลากรคนอื่น ๆ มีการจัดระบบพี่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำคณะสงฆ์และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่ และมีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จโดยรวม ถึงแม้ว่าการศึกษาของ ทิมแก้ว ธรรมรักษ์สกุล (2551, หน้า 195) พบว่า ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ มีความสามารถเป็นเลิศ มีรูปแบบวิธีการคิด มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เรียนรู้กันเป็นทีม และมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีความรู้เรื่องกระบวนการจัดการความรู้ มีการจัดระบบองค์ความรู้ โดยจัดเก็บเป็นประเภทขององค์ความรู้ ด้านเอกสาร ตำรา สื่อบันทึกข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการรวบรวมองค์ความรู้ตามทะเบียนความรู้ และมีช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างน้อยสองช่องทาง แต่ครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการดำเนินงานการจัดการความรู้ในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ยน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว

7. สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติสูงสุด คือ มีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกในการดำเนินการพัฒนาวัด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มีการถ่ายทอดความรู้พร้อมทั้งทักษะไปทั่ววัด อันเกิดจากการเห็นคุณค่าของความรู้และทักษะที่มีอยู่ในตัวคณะสงฆ์และประชาชน ซึ่งสะสมมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ตลอดจนเจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญและสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนนำองค์ความรู้นำมาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ดังที่ บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2548, หน้า 46) ได้สรุปว่า องค์กรที่ได้นำระบบหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการจัดการความรู้ ก็อาจจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบหรือเทคโนโลยีดังกล่าวแก่บุคคล เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการดำเนินงานการจัดการความรู้ในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ยน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการกำกับ ติดตาม ผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจากองค์กรของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการจัดการความรู้ในวัด

2.2 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้

2.3 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการจัดการระบบฐานข้อมูลด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สะดวก และง่ายต่อการเข้าใช้งาน

2.4 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการแบ่งประเภทและการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงาน

2.5 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีความรู้ข้อมูลในวัดสามารถสืบค้นได้อย่างอิสระตามความสนใจ ทั้งระบบเอกสาร และสื่อทางด้านเทคโนโลยี

2.6 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการจัดระบบที่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำคณะสงฆ์ และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่

2.7 การดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติ ควรมีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลังจากส่งคณะสงฆ์และประชาชนเข้ารับการอบรมสัมมนา

3. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการความรู้ในการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการสรุป เรื่องเล่า ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนความรู้

3.2 ควรศึกษาการนำนโยบายศีล 5 ไปปฏิบัติด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ด้วยการศึกษาดูด้วยวิจัยเชิงคุณภาพ จะทำให้เห็นบริบท และรายละเอียดเชิงพฤติกรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัตติกา ศรีมหาวโร. (2555). การใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 4. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2550). ระเบียบวิธีวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: ครองช้าง.
- จักร์วิดา สุภาจันทร์. (2552). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ปกครอง
ในการดูแลเด็กสมองพิการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเด็กกราชนครินทร์.
- จตุพร ปูเรือน. (2553). การจัดการความรู้ในโรงเรียนเวียงแหงวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิรประภา อัครบวร. (2552). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด.
- ชวลิต ขอดศิริ. (2550). การจัดการความรู้ของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกมัธยม
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ชรียา จันทร์อินทร์.(2550). การศึกษาความพร้อมในการนำระบบการจัดการความรู้มาใช้
ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณัฐกรณ์ สารปรั้ง, เอื้อมพร หลินเจริญ และอรอนงค์ แจ่มผล. (2550). การจัดการความรู้
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร.
กำแพงเพชร: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2552). นวัตกรรมทางการศึกษา ชุด KM (Knowledge Management)
ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ การจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษาและการพัฒนาผลงาน
ทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ทัศนีย์ ไพฑูรย์พงษ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของ
องค์การทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- ทิมแก้ว ธรรมรักษสกุล. (2551). รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสมัย จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ ฟรินดิง แมส
โปรดักส์ จำกัด.

- บุรุษย์ ศิริมหาสาคร. (2550). **จัดการความรู้ สู่ความเป็นเลิศ เล่ม 3**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2550). **การจัดการความรู้: ฉบับขับเคลื่อน**. กรุงเทพฯ: โยโหม.
- พรชิตา วิเชียรปัญญา. (2547). **การประเมินผลการจัดการความรู้ในองค์กร**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..
- พรพิมล ทรราชภิรมย์โชค. (2554). **การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภาคตะวันตก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัทธนันท์ ชาญกิจ. (2554). **การบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ = Management of Knowledge management system**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2551). **การจัดการความรู้สู่สัมฤทธิ์ผล**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษม พรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ภาวิณี หมั่นศรี. (2555). **การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพของพนักงานโครงการรับเหมาก่อสร้างเชียงใหม่**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชณี มหานิล. (2555). **การจัดการองค์ความรู้งานบริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรีวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วันดาวิสรา รัตนสุรงค์. (2550). **การพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ในส่วนราชการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิจารณ์ พานิช. (2549). **KM วันละคำ “จากนักปฏิบัติ KM สู่ปฏิบัติ KM”**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). (2551). **รอนแรมบนเส้นทาง KM.... กม.ที่ 49-50 ประสบการณ์การจัดการความรู้กับแกนนำครูโรงเรียนวิถีพุทธ**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสังคม(สศส.).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. (2555). **รายงานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). **คู่มือการจัดทำแผนจัดการความรู้: โครงการพัฒนาส่วนราชการ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ ในส่วนราชการ.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2550). **โครงการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ของเครือข่ายคุณธรรม.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2551). **การจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์.** เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อมรทิพย์ เจริญผล. (2550). **การจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัจฉรีย์ จันทลักขณา. (2542). **หลักสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยทั่วไป.** กรุงเทพฯ: อรุณรัตน์.
- David, A. G. (1998). **Harvard Business Review on Knowledge Management: Building a Learning Organization.** Boston: Harvard Business School Publishing.
- DI, Bella and Schein. (1996). "Learning Organization." Retrieved September 15, 2018, from <http://www.skh.moph.go.th/webboard/index.php?topic>
- Senge, P. (1990). **The Fifth Discipline: The art & practice of the learning organization.** London: Century Business.
- Senge, P. (1994). **The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organization.** London: Century Business.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง การจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติ ศึกษากรณีตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย (สำหรับประชาชน)

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

2) แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานกระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคิล 5 ไปปฏิบัติในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

4) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาใช้ในการพัฒนาศาสตร์การจัดการความรู้ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

5) คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานแต่ประการใด จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบคำถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

ผู้ศึกษาหวังอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระประจักษ์ มาฟู

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยพะเยา

-2-

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี 2. 30-39 ปี
 3. 40-49 ปี 4. 50-59 ปี
 5. 60 ปี ขึ้นไป

3. อาชีพ

1. พ่อบ้าน/แม่บ้าน 2. เกษตรกร
 3. รับจ้าง 4. นักศึกษา
 5. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 6. ข้าราชการ
 7. อื่น ๆ .....

4. รายได้

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,000 – 15,000 บาท
 3. 15,001 – 20,000 บาท 4. 20,001 – 25,000 บาท
 5. 25,001 – 30,000 บาท 6. มากกว่า 30,001 บาท

5. สถานภาพ

1. โสด 2. สมรส
 3. หย่าร้าง 4. หม้าย
 5. แยกกันอยู่ 6. อื่น ๆ .....

6. ระดับการศึกษา

- 1. ประถมศึกษา
- 2. มัธยมศึกษา ตอนต้น / ตอนปลาย
- 3. ปวช / ปวส.
- 4. อนุปริญญา
- 5.ปริญญาตรี
- 6. สูงกว่าปริญญาตรี
- 7. อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดการความรู้ในการนำนโยบายคือ 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติการเป็นจริง

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ / เป็นจริง อยู่ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ / เป็นจริง อยู่ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ / เป็นจริง อยู่ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ / เป็นจริง อยู่ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ / เป็นจริง อยู่ระดับน้อยที่สุด

ข้อ	เนื้อหา	ระดับปฏิบัติ / เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
ด้านการบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)						
1	มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้เกี่ยวกับการนำคือ 5 ไปปฏิบัติ					
2	วัดให้มีความสำคัญและสร้างความตระหนักให้คณะสงฆ์และประชาชนในการจัดการเรียนรู้					

-4-

ข้อ	เนื้อหา	ระดับปฏิบัติ / เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
3	มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการจัดการความรู้ในวัด					
4	มีการกำหนด กิจกรรมการจัดการความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติอยู่ในแผนปฏิบัติการของวัด					
5	มีแผนการจัดการความรู้หรือแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดการความรู้เกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในวัด					
ด้านการค้นหาความรู้หรือการกำหนดความรู้ (Knowledge Identification)						
6	มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้					
7	ในรอบปีที่ผ่านมา มีการประสานประชาชนและส่งตัวแทน ดูงานเรื่อง การจัดการความรู้จากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ					
8	มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นองค์ความรู้ใหม่					
9	ในรอบปีที่ผ่านมาวัดมีการอบรมให้ความรู้ แก่คณะสงฆ์และประชาชนในเรื่อง การจัดการความรู้					
10	มีการพัฒนาแหล่งความรู้ในวัดเพื่อช่วยการแสวงหาความรู้					
ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)						
11	มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ เป็นระบบสะดวกต่อการสืบค้น					
12	วัดมีการจัดเก็บฐานข้อมูลแหล่งความรู้ในวัด และมีความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล					

-5-

ข้อ	เนื้อหา	ระดับปฏิบัติ / เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
13	มีการจัดตั้งผู้รับผิดชอบดูแลระบบข้อมูลการจัดการความรู้ฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน					
14	มีการจัดการระบบฐานข้อมูลด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สะดวก และง่ายต่อการเข้าใช้งาน					
ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)						
15	มีการจัดรูปแบบขั้นตอนการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน					
16	มีการเผยแพร่การนำศีล 5 ไปปฏิบัติ					
17	มีการปรับปรุงรูปแบบเอกสารเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งวัด					
18	มีการแบ่งประเภทและการจัดเก็บองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานทุกฝ่ายงาน					
19	คณะสงฆ์และประชาชนให้ความสำคัญต่อการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ					
20	วัดให้ความสำคัญต่อการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้มีการติดตามและประเมินผลผู้รับผิดชอบ					
ด้านการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)						
21	หลังจากได้รับนโยบายเกี่ยวกับการนำศีล 5 ไปปฏิบัติได้เวียนหนังสือให้คณะสงฆ์และประชาชนในวัดได้รับทราบโดยทันที					
22	มีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล 5 ที่เป็นปัจจุบัน					

-6-

ข้อ	เนื้อหา	ระดับปฏิบัติ / เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
23	มีศูนย์ข้อมูลในวัดสามารถสืบค้นได้อย่างอิสระตามความสนใจทั้งระบบเอกสารและสื่อ ทางด้านเทคโนโลยี					
24	คณะสงฆ์และประชาชนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ตลอดเวลาและข้อมูลมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ					
25	คณะสงฆ์และประชาชนมีการปรับปรุง ฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ					
26	วัฒนธรรมของวัดเอื้อต่อการเข้าถึงความรู้ทั้งเจ้าอาวาสสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในตัวคณะสงฆ์และประชาชนที่มีความรู้ได้ง่าย					
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)						
27	มีการจัดเวลาให้คณะสงฆ์และประชาชนในเขตบริการของวัดได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในวัดอยู่บ่อยครั้ง					
28	มีสถานที่ให้คณะสงฆ์และประชาชนได้พบปะพูดคุยในช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
29	มีการส่งคณะสงฆ์และประชาชนในวัดเข้ารับการอบรมสัมมนา มีการนำมาถ่ายทอดให้บุคลากรคนอื่น ๆ					
30	มีการยกย่องชมเชยให้กับผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จโดยรวม					
31	ให้การสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ					

-7-

ข้อ	เนื้อหา	ระดับปฏิบัติ / เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
32	มีการจัดระบบพี่เลี้ยงให้คณะสงฆ์และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำคณะสงฆ์และประชาชนที่ย้ายเข้ามาใหม่					
ด้านการเรียนรู้ (Learning)						
33	มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลังจากส่งคณะสงฆ์และประชาชนเข้ารับการอบรมสัมมนา					
34	คณะสงฆ์และประชาชนมีการพัฒนาตัวเองจนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้					
35	คณะสงฆ์และประชาชนมีการพัฒนาตัวเองและสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า					
36	มีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกในการดำเนินการพัฒนาวัด					
37	เจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญและสนับสนุนให้คณะสงฆ์และประชาชนนำองค์ความรู้นำมาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติ					
38	มีการถ่ายทอดความรู้พร้อมทั้งทักษะไปทั่ววัด อันเกิดจากการเห็นคุณค่าของความรู้และทักษะที่มีอยู่ในตัวคณะสงฆ์และประชาชนซึ่งสะสมมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล					

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบาย

ศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข กระบวนการจัดการความรู้ในการนำนโยบาย

ศีล 5 ไปปฏิบัติ ในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ด้านการบ่งชี้ความรู้

ปัญหา.....

.....
.....
.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการค้นหาความรู้หรือกำหนดความรู้

ปัญหา.....

.....
.....
.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

ปัญหา.....

.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....

ด้านการประเมินผลและกลั่นกรองความรู้

ปัญหา.....

.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....

ด้านการเข้าถึงความรู้

ปัญหา.....

.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....

.....

.....
.....

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ปัญหา.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....
.....

ด้านการเรียนรู้

ปัญหา.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาช่วยตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	พระประจักษ์ มาฟู
วัน เดือน ปี เกิด	1 กันยายน 2531
ที่อยู่ปัจจุบัน	79 หมู่ 2 บ้านสันกอง ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ที่ทำงานปัจจุบัน	วัดสันกองพัฒนาราม จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าอาวาส
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	พธ.บ. (พุทธศาสตรบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร

ผลงานตีพิมพ์

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

พระประจักษ์ มาฟู (ผู้บรรยาย). (8 มิถุนายน 2562). การจัดการความรู้ในการนำนโยบาย
ศีล 5 ไปปฏิบัติศึกษากรณี ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษารั้งที่ 5 (หน้า 18-25). พะเยา:
กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ -